

Badding pysäkki / Miia Raiikko

Tilinpäätös

2015

SISÄLLYSLUETTELO

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	2
2. KAUPUNGIN HALLINTO.....	3
2.1. Kaupunginvaltuusto 2013 - 2016	3
2.2. Kaupunginhallitus 2015 - 2016.....	4
2.3. Toimielimet 2013 – 2016.....	5
3. TALOUDELLINEN KEHITYS.....	6
3.1. Yleinen taloudellinen kehitys.....	6
3.2. Oman talousalueen kehitys.....	7
3.3. Olennaiset toiminnan ja talouden muutokset	8
3.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	9
3.5. Kaupungin henkilöstö 31.12.....	9
3.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista	10
3.7. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	11
4. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	12
4.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen	12
4.2. Toiminnan rahoitus.....	14
4.3. Rahoitusasema ja sen muutokset	17
4.4. Kokonaistulot ja –menot.....	19
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	20
5.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	20
5.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	21
5.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	22
5.5. Konsernin henkilöstömäärä.....	29
6. HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ	29
7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	30
7.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	30
7.2. Käyttötalouden toteutuminen.....	80
7.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	83
7.4. Investointiosan toteutuminen	86
7.5. Rahoitusosan toteutuminen	93
7.6. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	95
8. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	97
9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	105
9.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	105
9.2. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	105
9.3. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	106
9.4. Tasetta koskevat liitetiedot.....	110
9.5. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	114
9.6. Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot.....	115
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositelajeista	116
10. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS	117

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Etenkin taloudellisesta näkökulmasta vuosi 2015 oli Someron kaupungille jälleen erinomainen. Vuosikate oli lähes 3,6 miljoonaa euroa positiivinen ja tilikauden ylijäämä noin 1,1 miljoonaa euroa.

Hyvä tulos toteutui monen osatekijän summana. Henkilöstökulut laskivat jo toisena perättäisenä vuotena, mikä on osoitus toimialojen ja henkilöstön joustokyvystä kaupungin väestön muuttuvien palvelutarpeiden täyttämiseksi. Palvelujen ostot sitä vastoin lisääntyivät yli 9 prosenttia, mitä suurelta osalta selittää Katajakodin tehostetun palveluasumisen yksikön ensimmäinen täysi toimintavuosi. Myös kaupungin verotulot nousivat, vaikka yleisessä taloudellisessa tilanteessa ei tapahtunutkaan käännettä parempaan. Vuoden 2015 pelätystä valtionosuusuudistuksesta huolimatta valtionosuudet pysyivät edellisen vuoden tasolla.

Negatiivista yleisessä kehityksessä oli se, että Someron kaupungin väestömäärä kääntyi positiivisen väli vuoden jälkeen jälleen selvään laskuun. Silti väestökehityksen rakenteessa on nähtävissä myös valon pilkahdus, sillä määrällinen nettomuutto oli plussan puolella toista vuotta peräkkäin. Tämä kertoo hyvää kaupungin vetovoimaisuudesta. Vuonna 2016 tulomuuttajilta selvitetään tarkemmin Someron vetovoimatekijöitä, jotta tätä myönteistä kehitystä voitaisiin vielä vahvistaa jatkossa.

Kiiruun uuden koulun vaiherikas suunnittelu oli varmasti vuoden mieliinpainuvin hanke. Myös varsinaiseen rakentamisvaiheeseen on edetty vuonna 2016. Tämän hankkeen takana kaupungin uutta strategiaa toteutettiin monella muullakin rintamalla. Tulevaisuuden kustannuskasvua torjuttiin mm. panostamalla varhaiskasvatukseen ja työllisyyden hoitoon. Peruspalveluissa etsittiin muutenkin uusia ratkaisuja niin rakenteisiin kuin toimitiloihinkin liittyvissä kysymyksissä. Näiden työstö on pääosin jatkunut vuoden 2016 puolella. Kaupungin uusille maaomistuksille käynnistettiin kaavaprosesseja, joista nopeimmin etenee Ruunalan uuden yritysalueen kaavoitus. Kaupungin koko henkilöstö puolestaan kuului laajan työhyvinvointiselvityksen ja sen pohjalta toteutettujen toimenpidesuunnitelmien piiriin. Puhtaasti hallinnolliseen kehittämiseen kuului hallintosäätöuudistus, jossa mm. linjattiin jo tulevankin valtuustokauden toimielinrakennetta.

Valtakunnallinen sote-uudistus haki jälleen uutta suuntaa ja sai rinnalleen laajemman maakuntiin perustuvan itsehallintoalueuudistuksen. Tätä tekstiä kirjoitettaessa asiaa koskevaa lakiluonnosta ei ole vielä saatu lausuntokierrokselle kuntiin, mutta uudistuksen voimassa olevat, vuoteen 2019 tähtäävät linjaukset aiheuttavat joka tapauksessa monenlaista päänvaivaa. Someron kaupungin omana toimintalinjana on ollut perusturvapalvelujen omaehtoinen kehittäminen niin kauan, kuin se suinkin on mahdollista.

Kaikkiaan vuosi 2015 piti sisällään paljon onnistumisia, ylitettävissä olevia ongelmia ja arvokasta oppia tuleville vuosille. Se muistutti myös somerolaisen yhteisöllisyyden voimasta, josta ehkäpä paras näyte oli kesäinen Bussi Somerolle –tapahtuma. Tämä jätti myös pysyvän Badding-muistomerkin katukuvaan.

Kiitän kaupungin luottamushenkilötoimielimiä, johtoryhmää, muuta esimiehistöä sekä koko henkilöstöä vuoden 2015 hyvästä tuloksesta ja toiminnasta!

Somerolla 20.4.2016

Sami Suikkanen
kaupunginjohtaja

2. KAUPUNGIN HALLINTO

2.1. Kaupunginvaltuusto 2013 - 2016

Kaupunginvaltuuston jäsenmäärä on 35. Valtuuston kokoonpano 1.1.2013:

KESK	16
KOK	7
SDP	6
PS	4
VAS	1
VIHR	1

Someron kaupungin valtuustoryhmät ja jäsenet vuonna 2015:

Suomen Keskustan valtuustoryhmä

Ahlbom Kari
 Gustafsson Riikka
 Kesäniemi Hannu
 Koivu Arto
 Koivuniemi Ilkka
 Kurvinen Jani
 Lehtimäki Jarno
 Mikkola Niina
 Pirttilä Tero
 Pöri Taru
 Roto Matias
 Ryhtä Riitta
 Salo Juha
 Tuomisto Heikki
 Virtanen Mikko
 Älli Mikko

Kansallisen kokoomuksen valtuustoryhmä

Fonsell-Laurila Kati
 Ilmonen Timo
 Laurén Leena
 Manni Eero
 Munter Hanna
 Mäki-Teeri Markku
 Vasama-Kakko Kaisa

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä

Elo Jouko
 Kotti Antti
 Kujansuu Antti
 Lehtinen Riitta
 Leppälä Sirkka-Liisa
 Linnainmaa Pihla

Perussuomalaisten valtuustoryhmä

Härkönen Matti 15.1.2015 asti
 Kultanen Matti
 Nurmi Janne
 Sorva Jukka

Somero 2025

Härkönen Matti 15.1.2015 alkaen

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä

Lehtinen Heikki

Vihreät

Kyyrä Juha-Matti

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 2015

Puheenjohtaja Kurvinen Jani (KESK)
 1. varapuheenjohtaja Leppälä Sirkka-Liisa (SDP)
 2. varapuheenjohtaja Manni Eero (KOK)
 3. varapuheenjohtaja Mikkola Niina (KESK)

Kaupunginvaltuuston kokoukset:

Kaupunginvaltuusto kokoontui 6 kertaa vuoden 2015 aikana.

2.2. Kaupunginhallitus 2015 - 2016

KESK	Koivuniemi Ilkka
KESK	Kyyrä Jaana
KESK	Pirttilä Tero
KESK	Pöri Taru
KOK	Fonsell-Laurila Kati
KOK	Mäki-Teeri Markku
SDP	Kotti Antti
SDP	Lehtinen Riitta
PS	Nurmi Janne

Kaupunginhallituksen puheenjohtajat:

Puheenjohtaja Fonsell-Laurila Kati (KOK)
 1. varapuheenjohtaja Pirttilä Tero (KESK)
 2. varapuheenjohtaja Kotti Antti (SDP)

Esittelijä:

Kaupunginjohtaja Sami Suikkanen

Kaupunginhallituksen kokoukset:

Kaupunginhallitus kokoontui 21 kertaa vuoden 2015 aikana.

**2.3. Toimielimet 2013 – 2016
(jäsenet vuonna 2015)****Keskusvaalilautakunta (5 jäsentä)**

Majuri Inkeri (pj)
Timperi Hannu (vpj.)
Sintonen Arto
Vesterinen Aarne
Yli-Rekola Eeva

Tarkastuslautakunta (5 jäsentä)

Roto Matias (pj.)
Laurén Leena (vpj)
Heinonen Terttu 14.9.2015 alkaen
Kulmala Silja 14.9.2015 asti
Moisander Visa
Ruuhilehto Taina

Elinkeinolautakunta (9 jäsentä)

Munter Hanna (pj)
Ryhtä Riitta (vpj)
Aalto Arto
Eeva Laura
Ilmonen Timo
Kotti Minna
Kujansuu Antti
Kurki Kirsti
Lehtinen Heikki

Maaseutulautakunta (7 jäsentä)

Tuominen Paavo (pj)
Näykki Lasse (vpj)
Haho Eevi
Koskinen Olli
Kujansuu Antti
Pelto-Lampola Raili
Saksa Heli

Perusturvalautakunta (11 jäsentä)

Kaunisto Jaakko (pj.)
Rouhiainen Mirja (vpj)
Ahlbom Kari
Friskopf Christer
Kallio Anja
Karvonen Raimo
Latva-Äijö Jaana
Laurén Leena
Linden Ari
Mäkinen Jaakko
Sorva Irma

Sivistyslautakunta (11 jäsentä)

Koivu Arto (pj)
Vasama-Kakko Kaisa (vpj.)
Alanen Timo 13.11.2014 asti (kuollut)
Joosela Sonja
Kaivonen Johanna
Kyyrä Juha-Matti
Laine Outi
Lehtimäki Jarno
Näykki Lasse 9.2.2015 alkaen
Ojala-Sirro Irina
Palander Lassi
Saarinen Maija

Tekninen lautakunta (9 jäsentä)

Elo Jouko (pj.)
Salo Juha (vpj.)
Ilmonen Timo
Kankaanpää Sirkku
Lindström Jonna
Kultanen Matti 13.4.2015 alkaen
Tapio Maria
Teräväinen Anne
Älli Mikko
Nurmi Janne 13.4.2015 asti

Ympäristölautakunta (9 jäsentä)

Kesäniemi Hannu (pj.)
Korpihuhta Ulla (vpj.)
Munter Hanna
Nuoritalo Totti
Ojala Sinikka
Rajala Sanna
Sorva Jukka
Veikkola Heikki
Virtanen Mikko

Tilivelvolliset

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kaupunginhallituksen, lautakuntien, johtokuntien ja toimikuntien jäsenet, kunnanjohtaja, konsernihallinnon johtajat sekä toimielinten alaisten tehtävälalueiden johtavat viranhaltijat (yleensä esittelijät).

Toimielimet ja niiden esittelijät:

Kaupunginhallitus:	Kaupunginjohtaja Sami Suikkanen
Elinkeinolautakunta:	Kehittämispäällikkö Taija Ranta Markkinointisihteeri, elinkeinoasiantuntija, vs. kehittämispäällikkö Tanja Uusitalo 26.11.2015 – 31.12.2015
Maaseutulautakunta:	Maaseutuyksikön päällikkö Mari Pentti-Tuomisto
Perusturvalautakunta:	Perusturvajohtaja Taru Nordlund
Sivistyslautakunta:	Sivistysjohtaja Minna Mäkelä-Rönholm
Tekninen lautakunta:	Tekninen johtaja Marko Mäkinen
Ympäristölautakunta:	Rakennustarkastaja Petri Vastamäki Ympäristönsuojelusihteeri Timo Klemelä Maankäyttöinsinööri Jyrki Virtanen

3. TALOUDELLINEN KEHITYS

3.1. Yleinen taloudellinen kehitys

Tilastokeskuksen julkaiseman Kansantalouden tilinpidon mukaan Suomen bruttokansantuote kasvoi 0,5 prosenttia vuonna 2015. Suurinta kasvu oli toisella vuosineljänneksellä, jolloin bruttokansantuote kasvoi 0,5 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Muilla neljänneksillä kasvu oli lähellä nollaa. Koko vuonna EU-alueen bruttokansantuote kasvoi 1,9 prosenttia. Investoinnit supistuivat neljättä vuotta peräkkäin, 1,1 prosenttia. Erityisesti talonrakennusinvestoinnit vähenivät, 2,9 prosenttia. Sen sijaan maa- ja vesirakennusinvestoinnit kasvoivat 6,6 prosenttia ja kone- ja laiteinvestoinnit 3,3, prosenttia.

Julkinen talous pysyi edelleen alijäämäisenä pitkittyneen matalasuhdanteen sekä talouden rakenteellisten ongelmien vuoksi. Toteutetut sopeutustoimet ovat rajoittaneet julkisten menojen kasvua, mutta eivät ole pysäyttäneet sitä väestön ikääntymisestä aiheutuvan kuntiin kohdistuvan menopaineen vuoksi.

Alustavien ennakkotietojen mukaan Suomen julkisyhteisöjen velka kasvoi vuoden 2015 aikana 9,0 miljardilla eurolla 130,7 miljardiin euroon. Velka oli vuoden lopussa 63,1 % suhteessa bruttokansantuotteeseen, eli se ylitti EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa määritellyn 60 %:n viitearvon.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä oli vuoden 2015 joulukuussa 241 000, mikä oli 9 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työllisiä oli 25 000 vähemmän kuin edellisvuoden joulukuussa. Vuonna 2015 työttömyysaste oli keskimäärin 9,4 %, kun se vuonna 2014 oli 8,7 %.

Tilastokeskuksen laskema kuluttajahintojen vuosikeskiarvo oli -0,2 %. Inflaation pysymiseen negatiivisena vaikutti muun muassa asuntolainojen keskikorkojen ja polttonesteiden kuluttajahintojen halpeneminen vuoden takaiseen verrattuna. Palkansaajien nimellisansiot kohoivat Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuoden 2014 loka-joulukuusta vuoden 2015 vastaavaan ajanjaksoon verrattuna yksityisellä sektorilla 1,2 prosenttia, valtiolla 1,2 prosenttia ja kuntasektorilla 0,7 prosenttia. Vuoden 2015 keskimääräinen ansiotason nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli ennakkotietojen mukaan 1,2 prosenttia ja reaali-ansiot nousivat 1,4 prosenttia. Reaali-ansioiden nousuun vaikutti kuluttajahintojen lasku.

Kuntien talous on kärsinyt hitaasta talous- ja verotulojen kasvusta, työttömyyden noususta ja työttömyysvastuiden kasvusta sekä viime vaalikaudella tehdyistä poikkeuksellisen suurista valtionosuusleikkauksista. Ilman valtionosuusleikkauksia kuntatalous olisi Kuntaliiton arvion mukaan lähivuosinakin tasapainossa. Tilastokeskuksen keräämät alustavat tilinpäätöstiedot osoittavat, että kuntien ja kuntayhtymien toimintamenot laskivat noin yhdellä prosentilla. Menojen kasvua hidastivat yhtiöittämiset sekä erilaiset kuntien säästötoimet. KT Kuntatyöntantajien kyselyn mukaan kunta-alalla leikattiin vuonna 2015 henkilöstömenoja noin 300 miljoonalla eurolla. Toimintakuluja kasvatti kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta, joka oli vuonna 2015 yli 400 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 160 milj. euroa.

Yhteenlasketut verotulot kasvoivat 2,8 %. Kunnallisverotulot kasvoivat vain 1,8 %, vaikka 98 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2015. Yhteisöverot kasvoivat 12,3 % ja kiinteistöverotuotot 6,1 %. Yhteisöveron kasvua selittää työmarkkinatuen kuntaosuuden korotuksen kompensoiminen 75 milj. eurolla. Kiinteistöveron kasvu johtui pääasiassa kiinteistöverouudistuksesta, jossa mm. nostettiin veroprosenttien ala- ja ylärajoja. Valtionosuusleikkauksista johtuen valtionosuudet pysyivät lähes edellisvuoden tasolla.

Kuntien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2015 lopussa 15,2 miljardia euroa. Lainakanta kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 566 milj. euroa eli 3,9 %. Lainakannan kasvu kuitenkin hidastui edellisvuodesta. Asukasta kohden laskettu lainamäärä oli 2 793 euroa, kun vastaava luku edellisvuonna oli 2 697 euroa.

Kuntien investoinnit pienenevät n. 100 milj. euroa.

3.2. Oman talousalueen kehitys

Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinotoimistossa oli joulukuun lopussa 32 800 työtöntä työnhakijaa. Joulukuun aikana työttömien määrä kasvoi 3 700 henkilöllä. Työttömyyden laajeneminen johtui pääasiassa joulukuulle ominaisista tekijöistä: oppilaitoksista valmistuneiden nuorten tulosta työmarkkinoille ja määräaikaisten työsuhteiden päättymisestä. Edellisvuoden joulukuusta määrä kasvoi 1 200 henkilöllä eli 3,7 prosentilla, kun koko maassa työttömien määrä kasvoi 4,0 prosentilla.

Joulukuun lopussa työttömien osuus työvoimasta oli Varsinais-Suomessa 0,6 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin, eli 14,5 % (13,9 %, 12/2014). Koko maassa osuus kasvoi 0,5 prosenttiyksiköllä, ollen 14,4 % (13,9 %, 12/2014). Näin Varsinais-Suomessa työttömyysaste oli suurempi kuin koko maassa ja samalla se oli maan ELY-keskusalueista neljänneksi pienin.

Työttömien määrä kasvoi vuodentakaisesta kaikkien ELY –keskusten alueilla Lappia ja Kainuuta lukuun ottamatta. Varsinais-Suomessa työttömien ja nuorten työttömien määrä kasvoi hitaampaan tahtiin kuin useimmilla alueilla ja koko maassa. Miesten työttömyys väheni 14 Varsinais-Suomen kunnassa. Pitkäaikaistyöttömien ja nuorten osalta määrän kasvu jatkui lähes kaikkien ELY-keskusten alueilla.

Työttömyysaste kasvoi viime vuodesta kaikissa Varsinais-Suomen seutukunnissa. Työttömyysaste oli korkein Salon seutukunnassa (17,6 %) ja Salon kaupungissa (18,3 %). Työttömyysaste ylitti 10 %:n rajan yhdeksässätoista alueen 27 kunnasta, kun vuotta aiemmin vastaavia kuntia oli seitsemäntoista. Salon seutukunnassa oli työttömiä työnhakijoita (ml. lomautetut) joulukuun lopussa 5 125 (4899) henkeä, jossa oli kasvua 2,7 %. Työttömiä maahanmuuttajia oli Salon seutukunnassa 491 (485).

Somerolla työttömiä työnhakijoita oli joulukuun lopussa 540 henkeä (551 12/2014), joista alle 25-vuotiaita 59 (59), yli 50-vuotiaita 236 (249) ja yli vuoden työttömänä olleita 138 (148). Työttömistä miehiä oli 284 (305) ja naisia 256 (246). Avoimia työpaikkoja oli Somerolla vuoden lopussa 10 (7) ja koko seutukunnassa 191 (172). Työttömyysaste oli Somerolla 13,6 % (13,6 %).

Salon väestön määrä oli vuoden vaihteessa 53 900 henkeä. Väestö väheni edellisvuodesta n. 350 henkeä. Salon tulomuutto oli 1690 henkeä ja lähtömuutto 1 920 henkeä. Syntyneitä oli 410 ja kuolleita 550 henkeä. Somerolla tulomuutto oli 339 henkeä ja lähtömuutto 326 henkeä. Syntyneitä oli 62 (72) ja kuolleita 149 (112). Somerolla väkimäärä väheni 80 (+27) hengellä. Väestömäärä oli vuoden lopussa 9 093 (9 173) henkeä.

* suluissa vuoden 2014 vastaava tieto

3.3. Olennaiset toiminnan ja talouden muutokset

Vuoden 2015 tilinpäätös oli odotettua parempi. Syksyllä tilinpäätösarvio näytti vielä, että vuosikate yltää poistojen tasolle, mutta loppuvuoden aikana tulos parani. Toimintatuottoja (ulkoiset) kertyi yhteensä 8,6 milj. euroa. Edellisenä vuonna tuotot olivat 9,4 milj. euroa, mutta niissä oli n. 1 milj. euron kertaluonteinen erä. Tuotot toteutuivat 100 %:

Toimintakulut (ulkoiset) olivat 57,1 milj. euroa. Vastaavat menot vuonna 2014 olivat 55,9 milj. euroa. Näin ollen toimintakulujen kasvu oli 1,2 milj. euroa eli 2,2 %, kun se vuotta aiemmin oli 2,7 %. Kulut alittivat talousarvion 1,7 milj. euroa ja toteutuma oli 97 %.

Verotuloja kertyi vuonna 2015 kaikkiaan n. 27,2 milj. euroa ja tämä ylitti arvion 1,3 milj. eurolla. Kasvua edelliseen vuoteen oli 1,6 milj. euroa eli 6,4 %. Tuloveroa kertyi 24,4 milj. euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 1,2 milj. euroa. Tuloveroprosentti oli 19,50 eli sama kuin edellisenä vuonna. Tuloveroa kertyi tammi – lokakuulta vain 29 000 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Tuloveron hyvään kertymään vaikutti osaksi marraskuussa tehty maksuunpanotilitys, jossa verovuoden 2014 kertyneet ansio- ja pääomatulo-vero- määrät oikaistiin vastaamaan maksuunpanosuhteita. Takaisinperittävä määrä oli 0,75 milj. euroa edellisvuonna perittyä pienempi. Joulukuussa oikaistiin verovuoden 2015 ennakkoperinnän jako-osuuksia. Tarkistuksissa oikaistiin siihenastinen verovuoden kertymä vastaamaan uusia jako-osuuksia. Oikaisut perustuvat verovuoden 2014 verotuksen päättymisestä saatuihin tietoihin. Kuntien uusi jako-osuus oli 61,04 % (61,48). Ryhmäosuuden muutos vaikutti Somerolla n. 62 000 euron negatiiviseen oikaisuun. Joulukuun verotilitys oli kuitenkin 0,4 milj. euroa edellisvuotta suurempi.

Kiinteistöveroprosentteja nostettiin vuodelle 2015. Kiinteistöveroa kertyi 1,6 milj. euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen n. 0,2 milj. euroa. Myös yhteisöveron tuotto kasvoi niin ikään 0,2 milj. euroa ollen 1,2 milj. euroa.

Valtionosuuksia ennakoitiin saatavan 24,4 milj. euroa. Lopullinen kertymä oli kuitenkin hieman suurempi eli 24,8 milj. euroa. Valtionosuudet olivat vajaat 0,1 milj. euroa edellisvuotta suuremmat. Ennakoitua parempaan lopputulokseen vaikutti verotulotasauksen kasvu.

Vuosikate oli 3,56 milj. euroa ja poistot 2,4 milj. euroa. Varsinainen toiminnan tulos oli 1,1 milj. euroa ylijäämäinen.

Vuoden aikana ei jouduttu nostamaan uutta lainaa, vaikka sitä oli talousarvioon merkitty 9 milj. euroa. Tosin tähän vaikutti myös se, että kaikkia suunniteltuja investointeja ei saatu tehtyä. Suurin poikkeama oli Kiiruun koulun uudisrakennukseen varattu 2,3 milj. euron määräraha, joka jäi lähes kokonaan käyttämättä.

Someron kaupunki vastaanotti vuonna 2015 kaksi merkittävää perintöä.

1. Lahja Oksanen (kuollut 2015) ja Arvo Oksanen (kuollut 2000) testamenttasivat koko omaisuutensa ”Someron kaupungin päivähoidon lasten hyväksi”. Omaisuus koostuu lähinnä pankkitalletuksista ja kiinteästä omaisuudesta. Kiinteistöjen arvo perukirjassa on n. 200 000 euroa. Rahavaroja kaupunki sai n. 230 000 euroa.

Kiinteistöt on tarkoitus realisoida ja omaisuuden myynnistä saatavat varat kohdennetaan kokonaisuudessaan varhaiskasvatuksen käyttöön. Varojen käytöstä päättää sivistyslautakunta.

2. Valtioneuvosto on luovuttanut Someron kaupungille Matti Sallisen valtiolle mennyttä omaisuutta käytettäväksi ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön. Kaupungin saamat rahavarat olivat n. 510 000 euroa.

3.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Someron kaupungin taloudellinen tilanne on edelleen pysynyt melko hyvänä. Vuosikate oli 3,56 milj. euroa, mikä oli huomattavasti odotettua parempi. Tilikauden ylijäämää kertyi 1,1 milj. euroa ja taseessa on ylijäämiä kaikkiaan n. 24,7 milj. euroa.

Viime vuosien hyvistä tuloksista huolimatta lähivuodet tulevat koettelemaan kuntataloutta. Valtionosuusuudistus vähentää Someron kaupungin valtionosuuksia vuoden 2014 valtionosuuksiin verrattuna täysimääräisesti voimaan tultuaan 248 euroa asukasta kohti eli yhteensä n. 2,3 milj. euroa. Sen laskennallinen vaikutus tuloveroprosenttiin olisi n. 2 prosenttiyksikköä. Lisäksi valtionosuuksien yleinen aleneminen jatkuu. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä ja vuoden 2016 talousarviota laadittaessa valtionosuudet eivät kuitenkaan ole laskeneet siinä määrin kuin uudistusta tehtäessä arvioitiin.

Valtionosuudet tulevat vaikuttamaan suoraan tuloslaskelmaan ja näin ollen vuosikatteeseen. Vuosikatteen pitäminen positiivisena on jo sinänsä haaste, mutta poistojen tasolle yltyminen tulee näillä näkymin olemaan lähes mahdotonta. Suunnitelmavuosina lainanotto tulee lisääntymään merkittävästi suurten investointihankkeiden johdosta. Asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan nousevan pitkälti yli 3 000 euron. Suuri velkamäärä kasvattaa myös korkokustannuksia, vaikka korot toistaiseksi ovatkin olleet alhaiset.

Paineet veroprosenttien nostamiseen kasvavat em. syistä. Työttömien määrä ja työttömyysaste ovat korkealla. Tulevien vuosien talousarvion laatimisessa tuleekin entistä enemmän ottaa huomioon toimintojen tehostaminen ja resurssien oikea kohdentaminen.

Valtakunnallisen sote-uudistuksen vaikutukset mm. kuntien talouteen ja sote-omaisuuden kohtaloon uudistuksessa eivät ole vielä selvillä. Esillä on ollut erilaisia mahdollisuuksia, joilla kuntien valtionosuuksia siirrettäisiin itsehallintoalueille sote-palvelujen rahoittamiseksi. Jotta kunnilla on uudistuksen jälkeenkkin mahdollisuudet vastata niille jäävistä palveluista, edellyttää uudistus laajoja uudistuksia nykyiseen rahoitusjärjestelmään, kuten valtionosuusjärjestelmään.

3.5. Kaupungin henkilöstö 31.12.

	2015	2014	2013
Vakinaiset	483	486	508
Määräaikaiset (sis. työllistetyt ja sijaiset)	135	168	130
Koko henkilöstö yhteensä	618	654	638

Määräaikaisissa on mukana myös sairausloman- ja vuosiloman sijaiset, jolloin luvuissa on mukana sekä vakinainen että sijainen.

Kaupunki laatii vuosittain erillisen henkilöstöraportin, jossa on tarkemmat selvitykset henkilöstömuutoksista, sairauspoissaoloista ym.

Henkilöstökustannukset:

	2015	2014	2013
Palkat	19 741 374	19 782 117	19 987 053
Henkilösivukulut	6 039 710	6 097 985	6 116 255
Henkilöstökorvaukset	<u>-311 557</u>	<u>-336 225</u>	<u>-263 291</u>
Henkilöstökulut yhteensä	25 469 527	25 543 877	25 840 017
Henkilöstökulujen muutos	-0,3 %	-1,1 %	0,4 %
Sisältää työllisyysvaroin palkattujen henkilöstökuluja:	243 515	283 916	290 276
Valtion työllistämistuki	102 757	121 994	128 186
Tuen osuus henkilöstökuluista	42 %	43 %	44 %

3.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Toimintakertomuksessa on arvioitava kunnan ja kuntakonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittämiseen vaikuttavia seikkoja.

Oikeudenkäynnit ja mahdolliset vahingonkorvaukset:

1. Talonrakennuspuolella uimahallin alkuperäisen pääurakoitsijan Rakennusliike Kerroskivi Oy:n kanssa purettu urakkasopimus on taloudellisesti erittäin merkittävä riski. Asia tuli viireille 11.10.2011 Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa, kun Kerroskivi Oy nosti kaupunkia vastaan kanteen urakkasopimuksen rikkomisesta. Someron kaupunki jätti vastakanteen käräjäoikeuteen prosessin kuluessa 23.4.2013. Kaupunginhallitus hyväksyi omalta osaltaan vastakanteen jättämisen osaltaan jälkikäteen (23.6.2014 § 140) kaupungin edunvalvonnan kannalta tarkoituksenmukaisena toimenpiteenä. Kaupungin vaatimusten määrä oli n. 1,9 milj. euroa ja Kerroskivi Oy:n vaatimus n. 3,3 milj. euroa.

Käräjäoikeuden 29.8.2014 asiassa antaman ja 5.9.2014 korjatun päätöksen mukaan Kerroskivi Oy veloitettiin suorittamaan Someron kaupungille 1 706 145 € viivästyskorkoineen sekä oikeudenkäyntikulujen korvauksena 121 224,68 €. Someron kaupunki puolestaan veloitettiin suorittamaan Kerroskivi Oy:lle (sen vaatimukset enemmälti hyläten) 847 044,71 € viivästyskorkoineen. Kerroskivi Oy valitti päätöksestä Turun hovioikeuteen, joka 18.12.2015 antamassaan päätöksessä muutti käräjäoikeuden tuomiota vähäisesti siten, että yhden vaatimuskohdan osalta Kerroskivi Oy veloitettiin 38 961 €:n asemasta korvaamaan 15 000 € käräjäoikeudentuomitsemine korkoineen. Tällöin Kerroskiveä velvoittavaksi korvaussummaksi jäi 1 682 184 € viivästyskorkoineen. Lisäksi hovioikeus velvoitti Kerroskiven suorittamaan Someron kaupungille korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 85 812,18 € (sis. alv 24 %). Koska Kerroskivellä on tuomion mukaan oikeus kuitata omat vastasaatavansa Someron kaupungin saatavista, jää Kerroskivelle ilman viivästyskorjoja nettona maksettavaksi Someron kaupungille 835 139,29 € sekä oikeudenkäyntikuluja yhteensä 207 036,86 €. Eri tahtiin osapuolille kertyvät viivästyskorot muuttavat edellä mainittuja summia.

Kerroskivi on hakenut korkeimmalta oikeudelta helmikuussa 2016 valituslupaa hovioikeuden tuomioon. Ratkaisua valitusluvasta odotetaan saatavaksi myöhemmin vuonna 2016.

Kaupunki haki hovioikeuden päätöksen perusteella asianajajansa (Asianajotoimisto Heikkilä & Co) toimesta tuomiota ulosottoon sekä aloitti Nordic Guarantee Insurance Ltd:n

(Kerroskiven puolesta) myöntämän työajan ja takuuajan 665 000 euron vakuuden perimisen. Tällöin ilmeni, että vakuus on vanhentunut maaliskuussa 2015, jolloin riskinä on, että oikeuden lopullisesta tuomiosta ja tuomion ulosoton tuloksista riippuen tästä aiheutuu kaupungille taloudellista vahinkoa. Kaupunki käsittelee erikseen tätä asiaa koskevia vastuukysymyksiä.

2. Markkinaoikeus on antanut päätöksen eräiden metsäyhtiöiden kilpailunrajoituslain vastaista menettelyä koskevassa asiassa. Markkinaoikeus on katsonut, että Metsäliitto Osuuskunta, Stora Enso Oyj ja UPM Kymmene Oyj ovat syyllistyneet vuosina 1997 – 2004 kilpailunrajoituslain vastaiseen menettelyyn (raakapuun hankintakartelli). Kartellin tarkoituksena oli keskinäisen kilpailun rajoittaminen ja yhteisen raakapuhinnan hallinta, josta on aiheutunut puunmyyjille vahinkoa. Yleisten arvioiden mukaan kartellin aiheuttama vahinko on n. 30 % käypään markkinahintaan verrattuna.

Kuntaliitto on antanut asiasta yleiskirjeen, jossa se kehottaa kuntia arvioimaan, onko niiden pantava vireille vahingonkorvauskanne metsäyhtiötä kohtaan ja tekemään yhteistyötä korvauskanteiden ja vahinkojen selvittämiseksi. Kaupunginhallitus päätti 5.9.2011 käynnistää selvitystoimenpiteet mahdollisen oikeudenkäynnin valmistelemiseksi ja antaa asiassa toimeksiannon Asianajotoimisto Krogerus Oy:lle. Someron kaupungin myynnit kartelliyrityksille ovat yhteensä n. 1,3 milj. euroa, josta kuitupuun osuus on 0,8 milj. euroa. Kaupunginhallitus päätti alkuselvitykseen nojautuen 21.11.2011, että raakapuukartellia koskeva asia viedään saadun selvityksen perusteella oikeudenkäyntivaiheeseen, mikäli 20 mukanaolijan ehto täyttyy.

Kuntaryhmä muodostui 36 kunnasta ja yhteinen kannekirjelmä jätettiin käräjäoikeudelle 20.12.2011 ja vastaajayhtiöt vastasivat kanteeseen 31.5.2012. Kantajat ovat täydentäneet kanteita vuonna 2013. Kanteiden käsittelyn helpottamiseksi Helsingin käräjäoikeus on esittänyt ja kunnat siihen suostuneet, että jatkovalmisteluun ja pääkäsittelyyn valitaan muutamia yksittäisiä kanteita, joissa kaikki keskeiset oikeudelliset ongelmat ovat esillä ("Pilottijuttu"). Muut kuin Pilottijutut (ml. Somero) ovat jääneet lepäämään ja odottamaan Pilottijuttujen lainvoimaisia ratkaisuja. Menettely on ollut perusteltua asian käsittelyn nopeuttamiseksi ja oikeudenkäyntikulujen hallitsemiseksi. Someron kaupunginhallitus on omalta osaltaan sopinut menettelystä 4.11.2013. Vastajat ovat vastustaneet oikeudenkäyntiä pilottikuntamenettelyllä.

Oikeudenkäynnissä mukana oleville kunnille järjestettiin Kuntatalolla 18.6.2014 tilannetta koskeva tapaaminen. Kaupunginhallitus on saanut yhteenvedon tapaamisesta kokouksessaan 18.8.2014. Osa vastaajista tarjosi kunnille mahdollisuutta luopua kanteesta syksyllä 2014 ilman oikeudenkäyntikuluja koskevia vastavaateita. Tässä vaiheessa oikeudenkäynnin arvioitavissa olevat riskit olivat arviolta hyvin samankaltaiset kuin prosessia aloitettaessakin ja kuten merkittävä pääosa kunnista, Somerokaan ei luopunut kanteesta.

Vuoden 2016 alussa kuntakohtaisia vaatimusmääriä on tarkennettu oikeuden aiemmin antamiin vanhentumisratkaisuihin perustuen. Asian pääkäsittelyä odotetaan alkavaksi syyskuussa 2016.

3.7. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viran-

omaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta. Sisäinen valvonta ja vastuut on määritelty hallintosäännössä hallitukselle, lautakunnille, toimialajohtajille ja esimiehille.

Sisäistä valvontaa koskevaa ohjeistusta annetaan vuosittain talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa, jotka hallitus hyväksyy vuoden alussa.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 29.9.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Sisäisen valvonnan päivitetty ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 14.12.2015 ja se on tullut voimaan 1.1.2016.

Sisäisen valvonnan ohjeen mukaan toimielimet ja tilivelvolliset seuraavat talousarvion toteutumista suoritetuilla kirjanpidon kyselyillä ja tulostetuilla raporteilla. Kaupunginhallitukselle raportoidaan talousarvion toteutumisesta neljännesvuosittain ja maksuvalmiudesta pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Lautakunnille raportoidaan kahden kuukauden välein talousarvion toteutumisesta. Valtuustolle raportoidaan tavoitteiden toteutumisesta puoli-vuosittain ja talousarvion toteutumisesta neljännesvuosittain.

Vakuutukset on kilpailutettu viimeksi vuonna 2008. Kaupungin vakuuttamispolitiikan mukaan kiinteistöissä sovelletaan vakuutustekijöinä ensivastuuperiaatetta vakuutusmäärien perusteessa euromääriin ja asuintaloissa täysarvovakuutuksia perustuen kuutiolavuuteen pääsääntöisenä vakuuttamistapana. Kaupunki tulee kilpailuttamaan vakuutukset vuoden 2016 aikana. Vakuutuksien kilpailutuksessa sekä niiden hallinnassa käytetään ulkopuolista vakuutusmeklaripalvelua.

Päivitetty hankintaohje on tullut voimaan 23.8.2010. Kaupungin hankinnat on kilpailutettu ohjeen mukaan ja ilmoitukset on julkaistu sähköisessä ilmoituskanavassa (HILMA).

Someron kaupungin konserniohje on päivitetty ja otettu käyttöön 1.1.2011 alkaen. Tytär-yhteisöt raportoivat toiminnastaan kaksi kertaa vuodessa. Raportti annetaan kaupunginhallitukselle ja tekniselle lautakunnalle.

Uusi hallintosääntö on hyväksytty 9.12.2015 ja se on tullut voimaan 1.1.2016.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on järjestetty esimiehille koulutusta 2014. Kouluttajana toimi BDO Consulting. Tämän jälkeen on asiaa käyty lävitse esimiespalaverissa ja laadittu riskienkartoituslomake, jonka esimiehet ovat kukin omassa yksikössään täyttäneet. Lomakkeella on kartoitettu henkilöriskit, omaisuusriskit, toiminnan riskit sekä johtamisjärjestelmään/päätöksentekojärjestelmään liittyvät riskit. Riskien merkitys (suuri, pieni) ja arvio esiintymistodennäköisyydestä on pisteytetty. Suurimpien pistemäärien osalta tulee ryhtyä korjaustoimenpiteisiin. Lomake päivitetään säännöllisin väliajoin (vuosittain). Aivan kaikki yksiköt eivät vielä ole arviointia tehneet, muuta suurella osalla arvio on tehty ja osa on ehtinyt jo päivittämäänkin lomakkeensa. Lomakkeen tietoja käytetään pohjana mm. talousarvion perustelutekstissä.

Riskienhallinta poikkeusoloissa on otettu huomioon valmisteltaessa Someron kaupungin valmiussuunnitelman yleistä osaa. Tämä perustuu Valmiuslakiin, jonka 40 §:n mukaan kuntien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa.

4. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

4.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, riittääkö tuottoina kertynyt tulo-rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen.

Toimintakate on toimintatuottojen ja –kuluja erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

TULOSLASKELMA (ulkoiset erät)

	2015	2014	2013
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	8 637	9 425	8 003
Toimintakulut	-57 116	-55 896	-54 432
Toimintakate	-48 479	-46 471	-46 429
Verotulot	27 249	25 618	26 037
Valtionosuudet	24 761	24 698	25 003
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	7	11	8
Muut rahoitustuotot	159	215	272
Korkokulut	-122	-141	-124
Muut rahoituskulut	-13	-10	-23
Vuosikate	3 562	3 920	4 744
Poistot ja arvonalentumiset	-2 445	-3 606	-2 230
Tilikauden tulos	1 117	314	2 514
Tilikauden yli-/ alijäämä	1 117	314	2 514

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2015	2014	2013
Toimintatuotot/Toimintakulut %	15,1 %	16,9 %	14,7 %
Vuosikate/Poistot, %	145,7 %	108,7 %	212,8 %
Vuosikate, euroa/asukas	392 €	427 €	519 €
Asukasmäärä	9 093	9 173	9 146

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista:
= 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Tunnusluku osoittaa, että 15,1 % toiminnan menoista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuloilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuloilla.

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kunta-kohtaisia eroja.

Vuosikate prosenttia poistoista
= 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet. Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko. Tulorahoituksen

voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poiston-alaiset investoinnit.

Vuosikate euroa /asukas:

= Vuosikate / asukasmäärä tilikauden lopussa

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon myös erot veroprosenteissa. Riittävä tulo-rahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

4.2. Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan toiminnan ja sen investointien rahavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoituksen rahavirralla osoitetaan, miten alijäämäisen toiminnan rahavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitus-aseman ja investointien muuttamiseen.

Toiminnan rahavirta osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Investointien rahavirta osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytyksien järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Toiminnan ja investointien rahavirta on jo itsessään tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Rahoituksen rahavirta osoittaa antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Antolainauksen muutoksina esitetään kunnan myöntämien lainojen lisäykset ja vähennykset. Myös kunnan maksamat palautuskelpoiset liittymismaksut näkyvät tässä erässä.

Lainakannan muutoksista ilmenee, paljonko kunta on tilivuoden aikana ottanut uutta lainaa tai lyhentänyt niitä.

Oman pääoman muutoksina otetaan huomioon edellisten tilikausien olennaisten virheiden omaan pääomaan tehdyt oikaisut, jotka vaikuttavat rahavirtaan.

Muut maksuvalmiuden muutokset –kohtaan on laskettu toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutokset, pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten muutokset sekä korottomien velkojen muutokset.

Toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen yhteenlaskettu muutos vastaa taseesta laskettua rahavarojen muutosta.

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014	2013
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	3 562	3 920	4 744
Tulorahoituksen korjaukset	-45	-96	-77
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-4 722	-6 644	-5 878
Rahoitusosuudet investointeihin	5	10	98
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	157	264	171
Investointien rahavirta yhteensä	-4 560	-6 370	-5 609
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 043	-2 546	-942
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-71	-185
Antolainasaamisten vähennykset	187	10	10
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	4 000	3 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 041	-988	-924
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 873	-1 357	879
Rahoituksen rahavirta	-24	1 593	2 779
Rahavarojen muutos	-24	-953	1 837
Rahavarat 31.12.	2 602	2 626	3 578
Rahavarat 01.01.	2 626	3 578	1 741
	-24	-953	1 837

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2015	2014	2013
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä			
5 vuodelta, 1000 €	-12 324	-6 706	-4 610
Investointien tulorahoitus, %	75,5 %	59,1 %	82,1 %
Lainanhoitokate	3,2	3,6	4,6
Kassan riittävyys (pv)	15 pv	15 pv	21 pv

INVESTOINNIT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta –välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %:

$$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

LAINANHOITO

Lainanhoitokate:

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennyksien maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1 - 2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla.

MAKSUVALMIUS

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Tulos osoittaa, että rahavarat riittivät 15 päivän kassasta maksuihin. Kaupungin maksuvalmius oli edelleen melko hyvä. Uutta lainaa ei vuoden aikana nostettu. Kassavarat olivat vuoden lopussa 2,6 milj. euroa, joka oli kutakuinkin yhtä suuri kuin vuotta aiemmin.

Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta

Toimintakulut

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

4.3. Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	31.12.2015 1 000 €	31.12.2014 1 000 €	31.12.2013 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	64 610	62 636	59 713
I Aineettomat hyödykkeet	149	151	117
Tietokoneohjelmistot	149	151	112
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0	5
II Aineelliset hyödykkeet	54 958	52 795	49 820
Maa- ja vesialueet	6 186	6 173	5 310
Rakennukset	42 395	41 759	37 643
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 984	4 111	3 874
Koneet ja kalusto	470	283	139
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 923	469	2 854
III Sijoitukset	9 503	9 690	9 776
Osakkeet ja osuudet	8 789	8 789	8 937
Muut lainasaamiset	587	774	784
Muut saamiset	127	127	55
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	480	475	491
Valtion toimeksiannot	8	7	30
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	472	468	461
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 105	7 290	7 227
I Vaihto-omaisuus	12	7	7
Aineet ja tarvikkeet	12	7	7
II Saamiset	3 491	4 657	3 641
Pitkäaikaiset saamiset	1 831	1 921	2 017
Muut saamiset	1 831	1 921	2 017
Lyhytaikaiset saamiset	1 660	2 736	1 624
Myyntisaamiset	1 173	2 160	1 080
Muut saamiset	367	387	535
Siirtosaamiset	120	189	9
IV Rahat ja pankkisaamiset	2 602	2 626	3 579
VASTAAVAA YHTEENSÄ	71 195	70 401	67 432

VASTATTAVAA	31.12.2015 1 000 €	31.12.2014 1 000 €	31.12.2013 1 000 €
OMA PÄÄOMA	52 682	51 563	51 250
I Peruspääoma	27 947	27 947	27 947
II Edellisten tilikausien ylijäämä	23 617	23 302	20 788
III Tilikauden yli-/alijäämä	1 118	314	2 514
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 524	834	835
Valtion toimeksiannot	13	49	61
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 495	764	740
Muut toimeksiantojen pääomat	16	21	33
VIERAS PÄÄOMA	16 989	18 004	15 348
I Pitkäaikainen	10 163	11 263	8 304
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 999	10 053	6 964
Lainat julkisyhteisöiltä	1 164	1 210	1 340
II Lyhytaikainen	6 826	6 741	7 044
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 054	911	838
Lainat julkisyhteisöiltä	46	130	149
Saadut ennakot	203	117	123
Ostovelat	2 088	2 111	2 462
Muut velat	446	444	421
Siirtovelat	2 989	3 028	3 050
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	71 195	70 401	67 432

TASEEN TUNNUSLUVUT

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta:

	2015	2014	2013
Omavaraisuusaste, %:	74,2 %	73,4 %	76,1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %:	27,7 %	29,9 %	25,8 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	24 734	23 617	23 303
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 720	2 575	2 548
Lainakanta 31.12, 1 000 €	11 263	12 304	9 292
Lainat 31.12. €/asukas	1 239	1 341	1 016
Lainasaamiset, 1 000 €	587	774	784
Asukasmäärä	9 093	9 173	9 146

Omavaraisuusaste, %:

= 100 * (Oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %:

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$$

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

$$= [\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä.}$$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Lainakanta 31.12.

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainat euroa / asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätös-
vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

$$= \text{Sijoituksiin merkityt jvk} - \text{lainasaamiset ja muut lainasaamiset}$$

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

4.4. Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat.

Kokonaistulo- ja –meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Kunnan kokonaistulot ja -menot

TULOT	milj. €
<i>Toiminta</i>	
Toimintatuotot	8,637
Verotulot	27,249
Valtionosuudet	24,761
Korkotuotot	0,007
Muut rahoitustuotot	0,159
Tulorahoituksen korjauserät	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutusvoitot	-0,086
<i>Investoinnit</i>	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,005
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,157
<i>Rahoitustoiminta</i>	
Antolainasaamisten vähennykset	0,187
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,000
Kokonaistulot yhteensä	61,075

MENOT	milj. €
<i>Toiminta</i>	
Toimintakulut	57,116
Korkokulut	0,122
Muut rahoituskulut	0,013
Tulorahoituksen korjauserät	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-0,042
<i>Investoinnit</i>	
Investointimenot	4,722
<i>Rahoitustoiminta</i>	
Antolainasaamisten lisäykset	0,000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	<u>1,041</u>
Kokonaismenot yhteensä	62,972

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS**5.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä**

Konsernilla tarkoitetaan Someron kaupungin sekä yhden tai useamman itsenäisen kohdeyrityksen muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kaupungilla yksin tai yhdessä muiden konserniin kuuluvien kohdeyritysten kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa kohdeyrityksessä.

Kuntakonsernin taloudelliseen asemaan saattaa olennaisesti vaikuttaa myös osakeyhtiö, yhdistys, muu yhteisö tai säätiö, jossa konserniyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden samaan konserniin kuuluvien kohdeyritysten kanssa on merkittävä omistusosuus ja huomattava vaikutusvalta (osakkuusyhteisö). Huomattava vaikutusvalta on silloin, jos konserniyhteisöllä on vähintään viidesosa ja enintään puolet osakkeiden, jäsenosuuksien tai yritysosuuksien tuottamasta äänimäärästä mainitussa yrityksessä.

Someron kaupungin konsernirakenne

Yhdistelty konsernitilinpäätökseen (kpl)

Tytäryhteisöt:

Yhtiöt

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt:

- Ktö Oy Somerasunnot	1
- Ktö Oy Jukolantie	1
- Ktö Oy Someron Törmä	1

Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt:

- Someron Lämpö Oy	1
- Someron Vesihuolto Oy	1
- Someron Talkkari Oy	1

Kuntayhtymät:

- V-S sairaanhoitopiirin ky	1
- V-S erityishuoltopiirin ky	1
- Forssan seudun hyvinvointiky	1
- Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen ky	1
- Salon seudun koulutusky	1
- Varsinais-Suomen Liitto	1

Yhteensä 12

5.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan toimielinten toimivallanjako on jaettu valtuustolle, kaupunginhallitukselle sekä osittain lautakunnille. Kaupunginvaltuusto määrittelee kaupungin tavoitteet ja sen mukaiset kaupungin omistajapolitiikan linjaukset, päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Kaupunginhallitus vastaa tytäryhteisöjen valvonnan järjestämisestä, ohjeistaa tytäryhteisöjen toimielimissä olevia edustajiaan, seuraa kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toimintaa ja tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista. Lautakunta huolehtii erityistoimialaansa kuuluvista tehtävistä ja tytäryhteisöjen toiminnan seurannasta sekä tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista yhtiön johdolle ja raportoi tarvittaessa kaupunginhallitukselle.

Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin konsernipolitiikkaa, seuraa kaupungin omistajapolitiikan toteutumista, seuraa konserniohjeiden toimivuutta ja raportoi tarvittaessa kaupunginhallitukselle. Toimialajohtaja seuraa toimialallaan kaupungin omistajapolitiikan toteutumista ja konserniohjeiden toimivuutta sekä raportoi tarvittaessa kaupunginjohtajalle. Kaupunginjohtajalla on läsnäolo ja puheoikeus tytäryhteisöjen (lukuun ottamatta kuntayhtymiä) hallitusten kokouksissa.

Tytäryhteisöt raportoivat toiminnastaan kaksi kertaa vuodessa. Raportointikaudet ovat 1.1. – 30.6. ja 1.7. – 31.12. Tytäryhteisö toimittaa yhtiökokouksen esityslistat ja pöytäkirjajäljennökset kaupunginhallitukselle. Lisäksi kaupunginhallitus voi kutsua tytäryhteisön johdon edustajan raportoimaan kokoukseensa katsomanaan ajankohtana. Tytäryhteisö toimittaa vuosittain tulos- ja rahoitussuunnitelmat, toimintatavoitteet, investointiohjelman ja toimintakertomuksen kaupunginhallitukselle.

Kuntayhtymät toimittavat hallituksen ja valtuuston esityslistat ja pöytäkirjajäljennökset kaupunginhallitukselle.

5.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Someron kaupungin konserniin kuuluu kuusi tytäryhteisöä ja kuusi kuntayhtymää.

Kaupunki omistaa kokonaisuudessaan kaukolämpöä tuottavan Someron Lämpö Oy:n, Ktö Oy Someron Törmän sekä Ktö Oy Somerasunnot. Lähes kokonaisuudessaan omistetaan Someron Vesihuolto Oy. Ktö Oy Jukolantiestä kaupunki omistaa 90,6 % ja Someron Talkkari Oy:stä suoraan 43,1 % ja välillisesti Someron Lämpö Oy:n kautta 15,5 %.

Kaupunki on ostanut viime vuosina yksityisten omistamia Vesihuollon osakkeita. Puuttuvia osakkeita on enää 4 kpl.

Valtuustotavoitteena ollut kaupungin taseessa olevien vuokratalojen siirto Ktö Oy Somerasuntoihin toteutettiin BDO Auditor Oy:n laatiman suunnitelman mukaisesti 31.12.2015. Ktö Oy Somerasunnot vastaanotti tällöin 7 rivitaloa (yhteensä 64 asuntoa) tasearvoltaan 1,5 milj. euroa ja niihin kohdistuneet aravalainat (866 500 euroa). Vastineeksi kaupunki sai 162 kpl Somerasuntojen osakkeita. Varainsiirtoverolain mukaan Ktö Oy Somerasuntojen on suoritettava varainsiirtoveroa 4 % sille siirtyvien aravalainojen pääomasta. Varainsiirtoveron suuruus on arviolta n. 35 000 euroa.

Siirron toteutuksen jälkeen maaliskuussa 2016 ARA kuitenkin ilmoitti, ettei se hyväksy kaikkien kohteiden osalta siirron toteutustapaa, jossa rakennusten maapohjat jäivät kaupungin omistukseen. Asia on parhaillaan selvityksessä, ja edellyttää muutoksia tehtyihin päätöksiin. Siirto vahvistuu ja sen edellä kuvatut taloudelliset vaikutukset tulevat siis tehtävistä päätöksistä riippuen voimaan aikaisintaan vuoden 2016 tilinpäätöksessä.

Someron Vesihuolto Oy

Tavoitteet:

- 1. Myytävän veden hinta pidetään valtakunnallista keskihintaa alemmalla tasolla ja jäteveden korkeintaan 10 % yli VVY:n keskihinnan niin, että kokonaishinta on +/- 5 % valtakunnan keskihinnasta.**

Myytävän veden hinta oli 1.2.2015 vertailussa -19 % Suomen keskihintaan verrattuna ja jätevesimaksu +11 – 13 % keskihintaan verrattuna. Yhteenlaskettu hinta on -1 - -4 %. Toteutui osittain (2/3).

- 2. Viemärlaitoksen talouden tasapainottaminen niin, että yhtiö saavuttaa nollatuloksen seuraavien 2 vuoden aikana myös jätevesitoimintojen osalta.**

Jäi hieman nollatuloksen alle vuoden 2015 osalta (noin -26 000 €).

- 3. Rautelan vedenkäsittelylaitteiston käyttöönotto.**

On otettu käyttöön ja toimii suunnitellulla tavalla.

- 4. Puhdistamolle tulevan sadevesimäärän pienentäminen, tavoitetaso < 60 % tulevasta vesimäärästä.**

Jätevesimäärä 834 000 m³ kun se vuonna 2014 oli 781 000 m³. Laskuttamattoman veden osuus >65 %. Vuoden 2015 sademäärä oli 69 mm suurempi kuin v. 2014 ja 63 mm keskiarvoa suurempi. Tavoite ei toteutunut.

- 5. Maksaa omistajilleen osinkoina 25 % tilikauden ylijäämästä.**

Tavoite on toteutunut. Vuoden 2014 osinko (45 713,20 euroa) maksettu vuonna 2015.

Someron Lämpö Oy

Tavoitteet:

1. *Uuden lämpökeskuksen käyttöönotto.*

Lämpökeskus otettu käyttöön 10.12.2014, vastaanotettu 23.03.2015, puutteet korjattu joulukuun 2015 aikana, viimeinen maksuerä 18.12.2015 maksettu.

2. *Tuotetaan kaukolämpöä asiakkaille edullisesti (= alle valtakunnan keskihinnan 73 €/MWh v. 2014) ja pidetään yhtiön kassavirta positiivisena. Someron energiamaksu v. 2015 = 65 €/MWh.*

Someron energiamaksu v. 2015 = 65 €/MWh.

3. *Verkostoa laajennetaan mahdollisille uusille kannattaville alueille ja saneerataan niin, että öljyn käyttö voidaan minimoida.*

Nykyisellä lämmön kulutuksella ja verkostoalueella öljyn käytön tarvetta ei ole.

4. *Maksaa omistajalleen osinkoa 25 % tilikauden ylijäämästä.*

Tavoite on toteutunut. Vuoden 2014 osinko (30 358 euroa) on maksettu vuonna 2015.

5. *Kaukolämmön laajennusperiaatteiden tarkistus.*

Asiantuntijoiden tuottaman laskentatiedon perusteella ei ole toistaiseksi löytynyt tarpeeksi kannattavia alueita kaukolämmön laajentamiseen. Yhtiö tutkii edelleen uusia alueita lämpöverkoston laajentamisen kannalta huomioiden kaupunkistrategian mukaiset maankäytön kehittämisalueet.

Someron Talkkari Oy

Tavoitteet:

1. *Hankkia uusia asiakkaita laajentamalla palveluiden tarjontaa myös paikallisille yrityksille ja yhteisöille.*

Uusia asiakkaita saatiin 2 kpl. Palveluiden tarjonta paikallisille yrityksille on vielä kesken.

2. *Kehittää työntekijöiden ammattitaitoa niin, että joudutaan käyttämään mahdollisimman vähän ulkopuolisia palveluita. Yritys panostaa työntekijöiden kurssittamiseen ja henkilökohtaiseen oppimiseen.*

Työntekijöille ei saatu sopimaan sopivia kursseja vaan panostettiin henkilökohtaiseen oppimiseen ja tiedon jakamiseen. Aloitettiin henkilökohtaisen kehityssuunnitelman tekeminen ammattitaidon parantamiseksi.

3. *Laajentaa toimintaa tarjoamalla sähkötekniisiä palveluita ja aloittaa myös LVIA – palveluiden tarjoamisen asiakkaille ja yhteistyökumppaneille.*

Sähkötekniistä osaamista on markkinoitu asiakkaille ja yhteistyökumppaneille. LVIA- urakointia ei ole aloitettu vielä kesken olevan koulutuksen vuoksi.

4. *Tarjota vanhoille ja uusille sopimuskumppaneille ns. täyden palvelun sopimusta.*

Täyden palvelun palvelukonsepti on osoittautunut haasteelliseksi. Vanhojen toimintamallien muutos vie huomattavasti aikaa. Markkinointia ja tiedottamista jatketaan edelleen.

- 5. Päivittää kalustoa tehokkaammaksi ja monipuolisemmaksi. Tarkoituksena on saada kalustoa enemmän ympärivuotiseen käyttöön, jotta siitä saadaan enemmän hyötyä sekä yritykselle että asiakkaille.**

Uusi työkone on hankittu, jotta asiakkaita voidaan palvella tehokkaammin ja paremmin. On hankittu myös erilaisia lisälaitteita helpottamaan työtehtäviä.

Kiinteistö Oy Somerasunnot (159 asuntoa, 1 liikehuoneisto), **Kiinteistö Oy Someron Törmä** (8 asuntoa) ja **Kiinteistö Oy Jukolantie** (8 liikehuoneistoa). Kaupunki on hoitanut em. taloyhtiöiden isännöintitehtävät (hallinnolliset, taloudelliset ja toiminnalliset tehtävät) sekä vuokravaltvonta- ja perintätehtävät.

Tavoitteet:

Ktö Oy Somerasunnot

1. PT-suunnitelman laatiminen

Suunnitelman laatiminen on kesken. Tavoitteena on saada suunnitelma kuntoon vuoden 2016 aikana uuden toimitusjohtajan johdolla.

2. Tavoitteena on vuokratuotoilla kattaa taloyhtiöiden juoksevat menot ja lainanhoitokulut.

Tavoite toteutui. Uutta lainaa ei vuoden aikana nostettu.

3. Käynnissä olevan selvityksen pohjalta hallinnolliset uudelleenjärjestelyt kaupungin omistamat vuokratilat mukaan lukien.

Vuokratilojen siirto Somerasunnoille saatiin valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Koska ARA ei hyväksynyt kaikilta osin siirron toteutustapaa, siirto voi tapahtua vasta vuoden 2016 puolella. Suunnitelma Ktö Oy Somerasuntojen hallinnollisten palvelujen järjestämisestä hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 14.12.2015.

Ktö Oy Someron Törmä

1. PT-suunnitelman laatiminen

Suunnitelman laatiminen on kesken, mutta kuntoarvio on tehty. Tavoitteena on saada suunnitelma kuntoon vuoden 2016 aikana.

2. Tavoitteena on vuokratuotoilla kattaa taloyhtiöiden juoksevat menot ja lainanhoitokulut.

Tavoite toteutui. Uutta lainaa ei vuoden aikana nostettu.

3. Käynnissä olevan selvityksen pohjalta hallinnolliset uudelleenjärjestelyt kaupungin omistamat vuokratilat mukaan lukien.

Päädettiin siihen, että Ktö Oy Someron Törmää ei vielä sulautettu Somerasuntoihin, vaan suunnitelmissa on muuttaa Törmä ensin asunto-osakeyhtiöksi.

Ktö Oy Jukolantie

1. PT-suunnitelman päivittäminen ja sen pohjalta tehtävät tarvittavat toimenpiteet.

Pt-suunnitelma tehty ja sen mukaisesti ilmoitettiin puhdistettu vuoden 2015 aikana. Käyttövesiputkien saneeraus toteutuu kesällä 2016.

5.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA (1000 €)

	2015	2014	2013
Toimintatuotot	30 419	30 668	29 332
Toimintakulut	-78 206	-76 553	-73 198
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	3	2	0
TOIMINTAKATE	-47 783	-45 882	-43 866
Verotulot	27 224	25 597	26 017
Valtionosuudet	27 017	27 004	25 003
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	25	44	55
Muut rahoitustuotot	74	123	182
Korkokulut	-321	-338	-346
Muut rahoituskulut	-29	-44	-59
VUOSIKATE	6 208	6 504	6 986
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 839	-5 624	-4 049
Omistuksen eliminointierot	0	36	0
Arvonalentumiset	-2	65	0
Satunnaiset erät	3	107	1
Tilikauden tulos	1 370	1 088	2 938
Tilinpäätössiirrot	-136	-122	-125
Tilikauden verot	-123		
Laskennalliset verot	64		
Vähemmistöosuudet	-6	-33	-24
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 169	932	2 789

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2015	2014	2013
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	38,9	40,1	40,1
Vuosikate/Poistot, %	128,3	117,8	172,5
Vuosikate, euroa/asukas	683 €	709 €	764 €
Asukasmäärä	9 093	9 173	9 146

Konsernituloslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan tuloslaskelman tunnusluvut.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA (1 000 €)

	2015	2014	2013
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	6 208	6 504	6 986
Satunnaiset erät	3	107	1
Tilikauden verot	-123		
Tulorahoituksen korjauserät	81	70	0
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-7 039	-12 893	-8 911
Rahoitusosuudet investointimenoihin	36	17	109
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	190	356	181
Toiminnan ja investointien rahavirta	-644	-5 838	-1 634
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-59	-178
Antolainasaamisten vähennykset	187	10	10
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	357	8 031	4 261
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 993	-1 922	-1 568
Lyhytaikaisten lainojen muutos	321	-402	387
Oman pääoman muutokset	0	-8	3
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	686	21	-103
Vaihto-omaisuuden muutos	-4	25	-1
Saamisten muutokset	1 381	-193	-236
Korottomien velkojen muutokset	-275	-332	116
Rahoituksen rahavirta	660	5 170	2 691
Rahavarojen muutos	16	-668	1 057
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	6 241	6 225	6 882
Rahavarat 01.01.	6 225	6 893	5 825
	16	-668	1057

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2015	2014	2013
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €)	-17 232	-13 693	-9 172
Investointien tulorahoitus, %	88,7	50,5	79,4
Lainanhoitokate	2,8	3,0	3,8
Kassan riittävyys, pv	26	25	30

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan rahoituslaskelman tunnusluvut.

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2015 1 000 €	31.12.2014 1 000 €	31.12.2013 1 000 €
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	86 164	84 361	77 256
I Aineettomat hyödykkeet	505	509	360
Aineettomat oikeudet	265	273	240
Muut pitkävaikutteiset menot	231	228	115
Ennakkomaksut	9	8	5
II Aineelliset hyödykkeet	83 005	81 096	73 998
Maa- ja vesialueet	6 963	6 951	5 997
Rakennukset	62 498	61 333	53 064
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8 963	9 638	9 620
Koneet ja kalusto	2 394	2 342	2 259
Muut aineelliset hyödykkeet	29	17	18
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	2 158	815	3 040
III Sijoitukset	2 654	2 756	2 898
Osakkuusyhteisöosuudet	25	22	0
Muut osakkeet ja osuudet	2 056	1 974	2 130
Muut lainasaamiset	537	724	734
Muut saamiset	36	36	34
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	567	607	654
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	11 228	12 431	12 157
I Vaihto-omaisuus	497	493	517
II Saamiset	4 490	5 713	4 757
Pitkäaikaiset saamiset	8	96	194
Lyhytaikaiset saamiset	4 482	5 617	4 563
III Rahoitusarvopaperit	912	854	1 030
IV Rahat ja pankkisaamiset	5 330	5 371	5 853
VASTAAVAA YHTEENSÄ	97 959	97 399	90 067

VASTATTAVAA	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
A OMA PÄÄOMA	59 460	56 868	56 173
Peruspääoma	27 947	27 947	28 004
Arvonkorotusrahasto	52	52	52
Muut omat rahastot	2 984	2 986	2 983
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	27 309	24 951	22 346
Tilikauden yli-/alijäämä	1 169	932	2 788
B VÄHEMMISTÖOSUDET	170	175	190
C POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	699	2 003	1 878
Poistoero	238	1 322	1 141
Vapaaehtoiset varaukset	461	680	737
D PAKOLLISET VARAUKSET	637	511	373
Eläkevaraukset	4	4	6
Muut pakolliset varaukset	633	506	367
E TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 632	986	1 012
F VIERAS PÄÄOMA	35 360	36 856	30 441
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	21 903	23 574	17 417
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 486	1 414	1 323
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 371	1 995	2 285
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	9 600	9 873	9 416
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	97 959	97 399	90 067

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2015	2014	2013
Omavaraisuusaste, %	61,8	60,6	64,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	41,5	44,1	37,7
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	28 477	25 884	25 134
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	3 132	2 822	2 748
Konsernin lainat, €/asukas	2 670	2 787	2 154
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	24 275	25 569	19 702
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	537	724	734
Asukasmäärä	9 093	9 173	9 146

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Omavaraisuus-% mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämään sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Konsernitaseen tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan taseen tunnusluvut.

5.5. Konsernin henkilöstömäärä

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen palveluksessa olevien henkilöiden keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana.

	2015	2014	2013
Kaupunki	510	512	542
Someron Talkkari Oy	6	6	6
Someron Lämpö Oy	3,5	3,5	3,5
Someron Vesihuolto Oy	6,5	6,5	7,5
Kiinteistöosakeyhtiöt	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Yhteensä	527	529	560

6. HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ

Someron kaupungin ylijäämä tilivuodelta 2015 oli 1 117 647,61 euroa.

Vuoden 2015 alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli 113 380 euroa. Talousarvion muutuskirjausten jälkeen vuosikatteen muodostui – 82 120 euroa. Tilinpäätöksessä vuosikate oli kuitenkin 3 562 349,91 euroa. Poistoja kirjattiin 2 444 702,30 euroa.

Talousarvioon oli merkitty otettavaksi uutta lainaa 9 milj. euroa. Lainaa ei vuoden aikana tarvinnut nostaa. Korkoja maksettiin 121 787,95 euroa ja lainojen lyhennyksiä 1 041 353,57 euroa.

Kaiken kaikkiaan taseessa oli vuoden lopussa kertynyttä ylijäämää 24,7 milj. euroa. Tällä varaudutaan mm. taloussuunnitelman 2016 – 2018 yhteensä 6,8 milj. euron alijäämien kattamiseen.

Vuoden 2015 ylijäämä 1 117 647,61 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämätilille.

7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

7.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimielin: Keskusvaalilautakunta

Tehtäväalue: Vaalit

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelyistä kunnassa. Kunnallisvaaleissa se vahvistaa ehdokasasettelun ja tuloksen laskemisen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	14 400		14 400	15 454	-1 054
Toimintakulut	-15 770		-15 770	-15 895	-124
Toimintakate	-1 370		-1 370	-441	929
Sisäiset kulut	-200		-200	-62	138

Eduskuntavaalit järjestettiin huhtikuussa 2015. Varsinainen vaalipäivä oli sunnuntai 19.4.2015 ja ennakoäänestys kotimaassa toimitettiin 8.-14.4.2015 ja ulkomailla 8.-11.4.2015. Äänioikeutettuja Somerolla oli 7 359, joista ennakkoon äänesti 2 426 (33 %) ja varsinaisena vaalipäivänä 2 751 (37,4 %). Kaikkiaan äänestäneitä oli 5 177. Äänestysprosentti oli 70,3. Koko maan äänestysprosentti oli 70,1

Kaiken kaikkiaan vaaleista aiheutuneet kustannukset olivat 15 956 euroa eli 3,08 euroa/äänestäjä. Kaupungin nettokustannukseksi jäi kaikkiaan n. 500 euroa. Valtio korvasi vaaleista kunnille 2,10 euroa/äänioikeutettu.

Tavoite: *Uusien äänestysalueiden ja -paikkojen sujuva käyttöönotto.*

Tavoite toteutui. Eduskuntavaalien äänestys sujui ongelmitta.

Toimielin: Tarkastuslautakunta

Tehtäväalue: Tilintarkastus

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Tarkastuksen lopputuloksena muodostuu valtuustolle annettava arviointikertomus.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	0	0
Toimintakulut	-16 300		-16 300	-12 578	3 722
Toimintakate	-16 300		-16 300	-12 578	3 722
Sisäiset kulut	-350		-350	-419	-69

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden aikana 6 kertaa.

Toimielin: Kaupunginhallitus

Tehtäväalue: Yleishallinto

Toiminta-ajatus

Kaupunginhallitus johtaa ja ohjaa kaupungin hallintoa sekä vastaa kaupungin kehittämisestä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi.

Tavoitteet:

1. *Hallinnon kokonaiskehittäminen hallintosääntöuudistuksella.*

Uusi hallintosääntö astui voimaan 1.1.2016 (hyväksytty valtuustossa 9.12.2015).

2. *Kaupungin vetovoimaisuuden lisääminen; asemakaavoituksen käynnistys kahdella uudella/laajennettavalla asemakaava-alueella.*

Päätettiin 2.2.2015 käynnistää välittömästi asemakaavoitus ns. Ruunalan uudella teollisuusalueella ja Valimotien alueella.

3. *Kaupungin omistuksien realisointi mm. teknisen lautakunnan valmisteleman kiinteistöstrategian pohjalta.*

Myyty vuoden 2015 aikana seuraavat kiinteistöt:

- Häntälän koulu (kvalt 10.12.2014)
- Hirsjärven leirikeskus (kvalt 14.9.2015)

Lisäksi Lahden koulukiinteistöjen myynti käynnistettiin vuonna 2015, ja myynnistä päätettiin vuoden 2016 puolella (kvalt 8.2.2016).

4. *Yhteis palvelupisteen perustamisselvitys*

Selvitys on annettu kaupunginvaltuustolle 9.12.2015. Sen mukaan Someron kaupungin ei ole tällä hetkellä perusteltua perustaa yhteis palvelupistettä.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	38 600		38 600	98 895	-60 295
Toimintakulut	-1 284 150		-1 284 150	-1 204 981	79 169
Toimintakate	-1 245 550		-1 245 550	-1 106 086	139 464
Sisäiset tuotot	376 500		376 500	372 378	4 122
Sisäiset kulut	-155 300		-155 300	-155 693	-393
Sumupoistot	-29 200		-29 200	-39 820	-10 620

Toiminta:

Yleishallinto:

Yleishallinnon tehtäväalueen menot alittivat budjetoidun 79 169 euroa. Tuloissa oli ylitystä 60 295 euroa. Tuloja kertyi 98 900 euroa, josta käyttöomaisuuden myyntivoittoja oli 50 200 euroa ja työllistettyjen palkkatukea 34 300 euroa.

Työllistäminen

Palkkatuella työllistettyjen henkilöiden palkkaamiseen tarkoitettut määrärahat on jaettu kaupunginhallituksen ja perusturvalautakunnan alaisuuteen. Perusturvan määrärahat ovat kuntouttavassa työtoiminnassa ja kaupungin muihin yksiköihin palkattavien henkilöiden määrärahat ovat kaupunginhallituksen alaisuudessa. Kaupunginhallituksen talousarvioon oli varattu työllisyysmäärärahoihin yhteensä 66 300 euroa, josta käytettiin n. 75 800 euroa. Tällä työllistettiin keskimäärin 2,5 henkilöä vuodeksi. Eri henkilöitä oli osan vuotta töissä kaikkiaan 7. Osa aloitti jo vuoden 2014 puolella ja osan työsuhde jatkui vuoden 2016 puolelle. Määrärahan ylitys johtuu ennakoitua useammasta velvoitetöjaksosta. Seitsemästä työsuhteesta velvoitteita oli 4.

Lisäksi kaupunki palkkasi kesäksi 3-5 viikon ajaksi 37 nuorta eri kohteisiin. Kustannukset olivat yhteensä 33 500 euroa. Hakijoita oli kaikkiaan 139.

Yrityksille kaupunki maksoi tukea yhteensä 8 100 euroa. Yhdestä työntekijästä tuki oli 300 euroa. Yksi yrittäjä sai tukea enintään kahteen kesätyöntekijään. Työllistettäviä nuoria oli yhteensä 27.

Joukkoliikenne

Lisäksi kaupunki osallistuu seutulipusta aiheutuviin kustannuksiin. Seutulippumatkoja tehtiin vuoden aikana 2 765 kpl ja lippuja myytiin 92 kpl. Kaupunki maksoi seutulippukustannuksia yhteensä 5 512 euroa. Valtiolta saatiin tukea 3 031 euroa. Lisätukea vuodelta 2014 saatiin vielä 1 214 euroa. Valtionavustusta haetaan etukäteen talousarvioon budjetoidun määrän perusteella. Avustusprosentti oli 50 % arvonlisäverollisesta summasta.

Velkaneuvonta

Someron kaupunki ostaa velkaneuvontapalvelut Salon mielenterveysseuralta. Talous- ja velkaneuvoja auttaa mm. velkatilanteen ja maksukyvyn kartoittamisessa, neuvotteluissa ja vapaaehtoisjärjestelyissä velkojien kanssa, Takuu-Säätiön takauksen hakemisessa sekä tuomioistuimelle tehtävän velkajärjestelyhakemuksen ja maksuohjelman laatimisessa ja tarkistamisessa.

Velkaneuvontapalvelua käyttäneitä uusia asiakkaita oli Somerolta 27.

Käyntejä velkaneuvonnassa	23 kpl
TalOUSneuvontaa	2 kpl
Puheluja	36 kpl
Sähköpostineuvontaa	11 kpl
Toimenpiteet yhteensä 2015	72 kpl
Yhteensä 2014	31 kpl
Yhteensä 2013	106 kpl

Tehtäväalue: Henkilöstöhallinto

Toiminta-ajatus

Henkilöstöhallinnon tehtäviin kuuluu huolehtia siitä, että koko organisaatiossa noudatetaan yhdenmukaista henkilöstöpolitiikkaa sekä luoda ja kehittää yhdessä esimiesten kanssa henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukaista kohdentamista ja toimii esimiesten tukena esimiestyössä.

Tavoite

1. Henkilöstösuunnitelman laatimisen jatkaminen ja jalkauttaminen käytäntöön.

Someron kaupungin henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on hyväksytty kaupunginhallituksessa 30.3.2015 ja käyty läpi esimiesten kanssa.

2. Kattavan työhyvinvointikyselyn tekeminen ja kehittämistoimenpiteiden käynnistäminen.

Kevan Kaari-työhyvinvointikysely tehtiin koko henkilöstölle keväällä 2015. Tulokset on käyty läpi johtoryhmässä, esimiestapaamisessa, YT-toimikunnassa sekä työsuojelupäällikön ja –valtuutettujen kanssa.

Työyksiköt käsittelivät tulokset omalta osaltaan ja tekivät yksikkökohtaiset työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmat niiden pohjalta. Suunnitelmien toteutumista seurataan vuonna 2016. Tulokset on otettu huomioon myös mm. henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa sekä talousarviota laadittaessa.

3. Sairauspoissaolojen säännöllinen seuranta ja kehittämistoimenpiteiden käynnistäminen

Palkanlaskenta toimittaa säännöllisesti esimiehille tilastot sairauspoissaoloista. Sairauspoissaolojen seuranta on päätetty ottaa myös osaksi johtoryhmän työskentelyä.

Esimiehille on järjestetty ja järjestetään edelleen koulutusta varhaisen tuen mallin toteuttamisesta.

Sairauspoissaolojen ilmoittamiskäytäntöä on muutettu vuoden 2016 alusta lukien niin, että suullisen ilmoituksen perusteella esimiehen luvalla voi olla sairauslomalla 3+2 päivää.

Vaihtoehtojen selvittäminen työterveyspalvelujen kehittämiseksi on aloitettu.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	800		800	2 146	-1 346
Toimintakulut	-122 950		-122-950	-98 521	24 429
Toimintakate	-122 150		-122-150	-96 376	25 774
Sisäiset kulut	-3 200		-3 200	-2 972	228

Henkilöstöhallinnon tehtäväalueeseen kuuluvat HEVI-ryhmä (henkilöstön yhteistyöryhmä), työsuojelujaos, yhteistyötoimikunta, tyhy-toiminta sekä muu henkilöstöhallinto.

HEVI -ryhmä järjesti kaupungin henkilöstölle kesäretken Porvooseen (osallistujia 23), kaksi esitystä Somerniemen musiikkiteatteriin (72) sekä pikkujoulut (160). Lisäksi loppuvuonna oli vielä mahdollisuus käydä keilaamassa tai uimassa.

Henkilökunnan **tyhy-toimintaan** oli varattu 50 000 euroa. Kaikkiaan rahaa käytettiin 21 500 euroa. Liikunta ry järjesti lisäksi Hovimäkihiihdon 8.2.2015, johon osallistui 5 kaupungin työntekijää. Kaupunki maksoi henkilöstönsä osallistumismaksun.

Lisäksi eri toimipisteet järjestivät keskenänsä tyhy-toimintapäivän. Ohjelmassa oli erilaisia liikuntamuotoja mm. keilailua, frisbegolfia, kuntosalia, islanninhevosaursastusta, kehonhuoltoa ja foamrolleria. Myös teatteriesitykset ja museokohteet yhdistettynä ruokailuun olivat tyhypäi-

vän teemana. Osaava Nainen messut sekä jalka- ja suolahoitola olivat myös työyksiköiden käytinkohteina. Kaikkiaan yksiköiden tyhy-päivään osallistui 235 henkilöä.

Henkilöstöllä oli mahdollisuus käyttää myös ePassia. Etu oli 55 euroa/henkilö. Tätä mahdollisuutta hyödynsi 331 eri työntekijää ja käyttökertoja oli 548 kpl. Yhteensä passin käyttökustannukset olivat 15 801,37 euroa. Sporttietua käytettiin 14 450 euroa ja kulttuurietua 1 350 euroa. Suosituin palveluntuottaja oli Someron Liikunta ry, jonka palvelujen osuus oli 57 % käyttökerroista. Toiseksi eniten käytettiin Someron Sykkeen palveluja 16 %.

Toimielin	Elinkeinolautakunta
Tehtäväalue	Elinkeinoelämän kehittäminen

Toiminta-ajatus

Elinkeinotoimen tehtäviin kuuluvat elinkeinoelämän kehittäminen, yritysneuvonta sekä kaupungin yleismarkkinointi.

Tavoitteet

1. Tuetaan ja edistetään yritysten syntymistä.

Mittari: järjestetään kaksi info-/koulutustilaisuutta oman yrityksen perustamisesta kiinnostuneille.

Tavoite toteutui. Vuoden aikana järjestettiin perustamisesta kiinnostuneille kaksi startti-infoa. Toiseen osallistui 13 henkeä, toiseen ilmoitautui vain 3 henkeä, joten se jouduttiin perumaan.

2. Yritysilmaston parantaminen kehittämällä elinkeinoelämän ja kaupungin yhteistyömuotoja.

Mittari: Vaikutuksia arvioidaan tekemällä tyytyväisyyskysely yrittäjille loppuvuodesta 2014. Kysely uusitaan vuoden 2015 lopussa.

Vuonna 2014 vastauksia saatiin liian vähän, jotta tulokset olisivat olleet mitattavissa ja realistisia. Myös vuoden 2015 tyytyväisyyskyselyyn on tullut liian vähän vastauksia.

3. Tonttimarkkinointia (yritys/omakotitalo) parannetaan luomalla ajanmukaiset esittelymateriaalit, ilmoittelua lisätään ja järjestetään omia tonttimarkkinointitapahtumia sekä osallistutaan alan messuille.

Mittari: Tonttiesitteet ajan tasalla, säännöllinen lehtimainonta, järjestetään vähintään yksi oma tonttimarkkinointitapahtuma.

Tavoite toteutui osittain. Tonttimateriaalit ovat ajan tasalla, sekä netissä että esitteissä. Osallistuttiin Omakoti 15-messuille ja sen ympärille rakennettiin Yllättävä Somero – markkinointikampanja, joka sisälsi sekä printti- että digimarkkinointia. Oma tonttimarkkinointitapahtuma päätettiin siirtää seuraavaan vuoteen resurssivajeen vuoksi. Vuoden aikana valmisteltiin myös uutta Tonttipörssi -työkalua nettisivuille, ja se valmistui vuoden vaihteessa.

4. Korotetun investointi- ja kehittämistukihaun aktivointi somerolaisissa yrityksissä.

Mittari: Yrityskohtaiset aktivointitoimenpiteet/selvitykset vähintään 25 yrityksessä.

Tavoite toteutui. Investointi- ja kehittämistukiin liittyviä aktivointitoimenpiteitä ja selvityksiä tehtiin yhteensä 31 kappaletta, 25 yritykselle

5. Lisätään Someron ja Somero-brändin tunnettuutta asiakassegmenttien (uudet asukkaat, yritykset sekä matkailijat) keskuudessa.

Mittari: Toteutetaan kolme markkinointikampanjaa (yksi/segmentti), jotka pitävät sisälleen mm. mainontaa lehdissä, televisiossa, radiossa, messuosallistumisia ja tapahtumia.

Tavoite toteutui. Toteutettiin Yllättävä Somero -kampanja (asukashankinta), Maalle meidän landelle -kampanja matkailijoille sekä Yrittäjille -viestintäkampanja yrityksille. Lisäksi järjestettiin Lähijoulu-kampanja, jolla vauhditettiin paikallisten liikkeiden sesonkia.

Tehtävääalueen keskeisimmät suoritteet	TP 2013	TP 2014	TA 2015	TP 2015
Yritysneuvontakerrat	50	45	60	152 *
Yrityskoulutustilaisuudet	2	2	4	4
Yritysverkostotapaamiset	14	12	16	25
Mittarit				
Neuvonta- ja aktivointitoimenpiteiden piirissä olleiden yritysten määrä	60	70	85	232**
Yritysten investointi- ja kehittämishankkeet	10	5	12	3
Palkkatuen ”Somero-lisäpäätökset”	0	6	15	4
Yritysmäärän nettomuutos (Yritysten kokonaismäärä)		18	20	23

* Laskentatapaa on yhtenäistetty Yrityssalon kanssa. Aiempina vuosina laskennassa on huomioitu pelkästään toimistolla tai yrityksen luona tapahtuva neuvonta, kun taas vuonna 2015 laskennassa on huomioitu kaikki yritysneuvonta.

** Neuvontapalveluita hyödyntäneet yritykset 100
Koulutustilaisuuksiin osallistuneet yritykset 58
Muihin aktiivisiin tilaisuuksiin osallistuneet yritykset 73
Muiden toimenpiteiden piirissä olevat yritykset 1

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	35 100		35 100	35 900	-800
Toimintakulut	-273 280		-273 280	-215 028	58 252
Toimintakate	-238 180		-238 180	-179 129	59 051
Sisäiset kulut	-105 100		-105 100	-105 956	-856

Toiminta:

Yritysneuvonta

Yritysneuvontaa toteutettiin yhteistyössä Yrityssalon kanssa. Lisäksi omistajanvaihdostilanteissa hyödynnettiin Yrityskaupat Oy:n tarjoamia asiantuntijapalveluita.

Elinkeinoelämän kehittäminen

Kehittämistyössä keskityttiin yritysneuvontapalveluiden ohella elinkeinopoliittisen ohjelman mukaisesti paikallisen yrityskentän kehittämiseen ja aktivoimiseen, yhteistyön ja vuorovaikutuksen syventämiseen sekä toimintaympäristön kehittämiseen.

Paikallista yrityskenttää aktivoitiin erilaisilla tilaisuuksilla, koulutuksilla, tapaamisilla ja vierailuilla. Yrityksiä kannustettiin hyödyntämään erilaisia rahoitusinstrumentteja ja asiantuntija-

palveluita. Tehtiin yhteistyötä elinkeinoelämän verkostojen kanssa ja aloitettiin järjestelmällinen, elinvoimaisuutta tukeva poikkihallinnollinen yhteistyö oman organisaation sisällä eri toimialojen ja toimijoiden kanssa, esimerkiksi yrittäjyyskasvatuksen, työllisyyden edistämisen sekä toimintaympäristön kehittämisen merkeissä.

Markkinointiviestintä

Kaupungin markkinoinnissa keskityttiin asukashankintaan, kotimaan matkailijoihin sekä elinkeinotoimen ulkoisen viestinnän kehittämiseen. Resurssit suunnattiin digitaaliseen ja sosiaaliseen mediaan samalla kun printtimedian käyttöä vähennettiin.

Toimielin Maaseutulautakunta

Tehtäväalue: Maataloustoimi

Toiminta-ajatus:

Maataloustoimen keskeisenä tehtävänä on huolehtia maaseutuyrittäjien EU- ja kansallisten tukien, sekä muita maaseutuelinkeinoja koskevien hallintotehtävien toteuttamisesta Someron maaseutuyksikön alueella. Palvelupisteiden tehtävänä on maatalousyrittäjien ja muiden sidosryhmien palveleminen mm. maataloustukiin sekä sato-, hirvi- ja petoeläinvahinkoihin ja hukkakauraan liittyvissä asioissa. Tehtäviin kuuluu myös keväisin ja syksyisin järjestettävä Ruokava -tapahtuma.

Tavoite:

1. Tavoitteena on sähköisten maataloustukihakemusten lisääminen.

Mittari: Sähköisten hakemusten määrä.

Sähköisiä hakemuksia oli Somerolla 378 kpl eli 84 % (45 % vuonna 2014), Forssassa 117 kpl eli 85 % (55 %) sekä Tammelassa 170 kpl eli 85,5 % (61 %). Tukia hakeneita tiloja oli yhteensä 791 kpl. Erilaisia avustuksia maksettiin somerolaisille tiloille 11 705 euroa.

2. Kylien omaehtoisten kehittämistoimenpiteiden aktivointi ja tukeminen.

Mittari: Kannustinkäytännön luominen ja käyttöönotto.

Kyläyhteisöjen kehittämistä rahaa maksettiin kolmelle yhdistykselle yhteensä 5 000 euroa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	146 800		146 800	137 471	9 329
Toimintakulut	-362 690		-362 690	-342 880	19 810
Toimintakate	-215 890		-215 890	-205 409	10 481
Sisäiset kulut	-11 200		-11 200	-12 346	-1 146

Toiminta:

Kansallisia/EU:n rahoittamia peltoalaan tai eläinmääriin perustuvia maataloustukia maksettiin Someron yhteistoiminta-alueella (Somero, Forssa, Tammela) yhteensä 25,5 milj. €.

Somero

Tukea hakeneiden tilojen lukumäärä oli 452. Katselmuksia suoritettiin seuraavasti: hukka-kauravalvontatarkastuksia 14 kpl, satovahinkoarvioita 93 kpl eli yhteensä 107 tilakäyntiä.

Ruokava –tapahtuman järjestäjänä toimi Someron Esa ry ja tapahtuma järjestettiin keväällä 28.3. sekä syksyllä 28.-29.11.2015.

Tammela

Tukea hakeneiden tilojen lukumäärä oli 201. Katselmuksia suoritettiin seuraavasti: hukka-kauravalvontatarkastuksia 30 kpl, satovahinkoarvioita 10 kpl eli yhteensä 40 tilakäyntiä.

Forssa

Tukea hakeneiden tilojen lukumäärä oli 138. Katselmuksia suoritettiin seuraavasti: hukka-kauravalvontatarkastuksia 13 kpl, satovahinkoarvioita 19 kpl eli yhteensä 32 tilakäyntiä.

Tehtäväalue: Lomatoimi

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	0	0
Toimintakulut	-6 500		-6 500	10 316	16 816
Toimintakate	-6 500		-6 500	10 316	16 816
Sisäiset kulut	-2 500		-2 500	-2 508	-8

Toimintakuluihin on kirjattu toimistotilojen yhtiövästike. Lisäksi saatiin aikanaan luotto-tappioksi kirjattuja saatavia, jotka on kirjattu kirjanpito-ohjeistuksen mukaan menojen vähennykseksi.

Tehtäväalue: Maa- ja metsätilat**Toiminta-ajatus**

Kaupungin metsien hoitaminen asiantuntevasti niin, että se on tehokasta ja taloudellista, ottaen huomioon metsien moninaiskäyttömuodot, luonnonsuojelu ja työllisyysnäkökohdat.

Tavoite:**1. Kaupungin omistamien metsien tehokas ja taloudellinen hoito.**

Kaupungin metsien käsittelyssä puuntuotanto on etusijalla, kuten talousmetsissä yleensä. Metsien käsittelyssä noudatetaan kestävyysperiaatetta siten, että tulevaisuuden hakkuumahdollisuudet turvataan. Tämä edellyttää taimikoiden hoitamista, metsien harventamista ja hakkuukypsien metsien uudistamista. Nuorten, ensiharvennusvaiheessa olevien kasvatusmetsien runsaus on ongelmallista. Näiden metsien hakkuissa korjuukustannukset ovat korkeat, eikä hakkuutulaja juurikaan kerry. Riittävän aikaisin tehtävät ensiharvennukset ovat kuitenkin välttämättömiä, jotta kasvutappioilta vältyttäisiin ja metsien puusto järeytyisi.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	457 400		457 400	290 326	167 074
Toimintakulut	-119 200		-119 200	-164 948	-45 748
Toimintakate	338 200		338 200	125 378	212 822

Maa- ja metsätalouden osalta on muistettava, että hakkuukausi ei ole kalenterivuosi vaan elokuusta heinäkuun loppuun, jolloin tulot/menot voivat jakaantua kahdelle vuodelle.

Someron kaupunki omistaa metsää 1739 hehtaaria, joka sijaitsee noin viidellätoista tilalla. Kaupunki ostaa metsäalueiden hoitoon, hoidon suunnitteluun ja puunmyyntiin liittyvät palvelut Metsänhoitoyhdistys Salometsältä. Metsien hoito ja käsittely perustuu vuoden 2010 alussa uusittuun metsäsuunnitelmaan.

Toiminta:

Hakkuukaudella 2014 – 2015 puuta myytiin seuraavasti: kuusitukki 2795 m³, mäntytukki 1245 m³, koivutukki 64 m³, kuusikuitu 1214 m³, mäntykuitu 1445 m³, koivukuitu 602 m³, laho 300 m³, haapakuitu 54 m³ ja ylilaho 180 m³. Hankintakaupan osuus oli 1904 m³ ja pystykaupan 6055 m³, yhteensä 7958 m³. Puuta myytiin Upm:lle ja Westakselle

Hankintakaupasta kertyi hakkuutuloja ilman kuluja suuruusluokkaa 64 000 euroa ja pystykaupasta 306 000 euroa.

Hakkuista oli ensiharvennusta 13,8 ha, muuta harvennusta 25,8 ha ja uudistushakkuita 15,9 ha.

Metsänhoitotöitä tehtiin seuraavasti: kuusen istutus 17 ha, männyn istutus 5,7 ha, koivun istutus 1 ha, mätästys 19,5 ha, äestys 8 ha sekä taimikonhoitoa 38 ha ja ennakkoraivausta noin 30 ha.

Hakkuukautta 2015 - 2016 koskevat leimikot sijaitsevat tiloilla Loitti, Nikula, Metsä-lahti, Metsä-Mäyrämäki ja Vanhalan metsä. Hakkuista ensiharvennuksia on 15,9 ha, muuta harvennusta 28,2 ha, ja uudistamishakkuita 38 ha. Arvioitu hakkuumäärä on 12 600 m³, josta 9900 m³ pystykaupalla ja 2700 m³ hankintakaupalla. Pystykauppa arvo on noin 450 000 €. Hankintakauppa, arvoltaan noin 85 000 €,

Metsien moninaiskäyttö ja luonnonsuojelu on mahdollista ainakin jossain määrin yhteensovittaa puuntuotannon kanssa talousmetsienkin käsittelyssä. Kaupungin metsätiloilla on alueita, joissa puuntuotannolliset tavoitteet eivät ole ensisijaiset. Iso- Valkeen lähialueilla metsien käsittelyssä noudatetaan erityistä varovaisuutta. Osa kyseisestä metsätilasta kuuluu Natura-verkostoon ja metsänkäsittelyä on rajoitettu myös tämän takia. Painiojärnessä sijaitsevassa Holmansaaressa 11 ha:n metsäalue on ollut pitkään ilman hakkuita ja alue on rauhoitettu kaupungin hakemuksesta luonnonsuojelualueeksi vuonna 2000.

Kaupungin metsien työllistävä vaikutus on suhteellisen suuri. Puun myyminen osittain hankintakaupoilla työllistää metsänhoitoyhdistyksen palveluksessa olevia metsureita ja paikallisia urakoitsijoita. Metsureita työllistävät myös metsänviljely- ja taimikonhoitotyöt. Puutavaran ajossa kaupungin metsistä johtuva työllisyysvaikutus on huomattava ja lisäksi ajoittain työllistetään hakkuu- ja muokkauskoneita.

Koneellistuminen lisääntyy metsissäkin, mutta kaikkia metsissä tehtäviä töitä ei voida tulevaisuudessakaan koneellistaa. Työvoimapula saattaa joidenkin vuosien kuluttua muodostua ongelmaksi ammattitaitoisen työvoiman jatkuvasti vähentyessä.

Toimielin: Perusturvalautakunta

Tehtäväalue: Perusturvatoimen hallinto ja huolto

Toiminta-ajatus

Perusturvan hallinnon tehtävänä on johtaa toimialan palveluiden tuottamista laadukkaasti ja taloudellisesti Someron kaupungin linjausten mukaisesti.

Tavoitteet:

Hallinto

- 1. Talousseurannan ja toiminnan taloudellisten reunaehtojen tiedostaminen perusturvassa. Tulosityksiköiden vastuunalaisten esimiesten toteuttama talousseuranta ja säännöllinen raportointi oman tulosityksikkönsä käyttömenojen kehityksestä perusturvajohtajalle 6 kertaa vuodessa.***

Mittari: Raportointikertojen määrä.

Tavoite on toteutunut.

- 2. Organisaation sisäisen tiedonkulun parantaminen. Tiedotuksessa jatketaan perusturvatoimen kuukausikatsauksen käyttöä. Julkaisukertoja 11 vuodessa.***

Mittari: Julkaisukertojen määrä.

Tavoite on toteutunut. Tiedotteita julkaistu Tiedote –nimellä aina tiedottamistarpeen mukaan.

- 3. Hyvinvointikertomuksen laadinta poikkihallinnollisena ja moniammatillisena yhteistyönä.***

Mittari: Hyvinvointikertomus.

Tavoite on toteutunut.

Huolto

- 4. Hygieeninen laadunvalvonta, seuranta ja dokumentointi. Hygicult –testit kahden kuukauden välein. Kaikki pesuohjelmat testataan. Epidemioiden, ohjelmanmuutosten ja annostusten muuttuessa testit otetaan useammin.***

Mittari: Toteutunut / ei toteutunut.

Tavoite on toteutunut.

Varahenkilöstö

- 5. Toimintayksiköiden esimiesten sitouttaminen varahenkilöstön toimintasuunnitelman mukaiseen varahenkilöstön käyttöön.***

Mittari: Toteutunut / ei toteutunut.

Tavoite on toteutunut.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	56 950	4 000	60 950	68 306	-7 356
Toimintakulut	-1 057 370	-28 000	-1 029 370	-927 416	101 954
Toimintakate	-1 000 420	-32 000	-968 420	-859 109	109 311
Sisäiset tuotot	226 500		226 500	210 520	15 980
Sisäiset kulut	-77 900		-77 900	-76 877	1 023
Sumupoistot	-150		-150	-149	1

Toiminta:

Perusturvalautakunta kokoontui vuonna 2015 yhteensä 10 kertaa. Pöytäkirjan pykälää kertyi 151 kappaletta.

Lautakunta käsitteli 19 oikaisuvaatimusta. Oikaisuvaatimuksista kymmenen koski toimeentulo-
lotukea, yksi tehostettua palveluasumista, yksi vammaispalvelua, kaksi henkilöstöpäätöstä,
yksi delegointimääräystä, yksi osaston muutosta, yksi kirjaamista ja kaksi muita asioita.

Varahenkilöstön käytön toteutuminen

2015			2014			2013		
Yksikkö	Työpv		Yksikkö	Työpv		Yksikkö	Työpv	
Kotihoito	280	27 %	Kotihoito	343	35 %	Kotihoito	287	25 %
Poliklinikka	112	11 %	Poliklinikka	89	9 %	Poliklinikka	82	7 %
Osasto	255	25 %	Osasto	235	24 %	Osasto	274	24 %
Tervaskanto	291	28 %	Tervaskanto	266	27 %	Tervaskanto	340	29 %
Rauhankallio	28	3 %	Rauhankallio	22	2 %	Rauhankallio	89	8 %
Tuulentupa	38	4 %	Tuulentupa	21	2 %	Tuulentupa	40	3 %
Päiväkoti	18	2 %	Päiväkoti	3	1 %	Leivonpesä	41	4 %
						Sammalnitty	1	0 %
						Tuulihattu	5	0 %
YHTEENSÄ	1022	100 %	YHTEENSÄ	979	100 %	YHTEENSÄ	1159	100 %
saatu äkilliseen	210		saatu äkilliseen	203				
ei saatu	104		ei saatu	80				
iv, varattu	25		iv, varattu	14		iv, varattu	6	
Ilman varausta	45		Ilman varausta	17		Ilman varausta	9	
Ilta vuorot	28		Ilta vuorot	24		Ilta vuorot	26	
Viikonloput	19		Viikonloput	11		Viikonloput	23	

Tehtäväalue: Ympäristöterveydenhuolto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	0	0
Toimintakulut	-357 000		-357 000	-339 948	17 052
Toimintakate	-357 000		-357 000	-339 948	17 052
Sisäiset kulut	0		0	-428	-428
Sumupoistot	-5 600		-5 600	-5 600	0

Ympäristöterveydenhuollon palvelut Someron kaupunki tuottaa ostopalveluna Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymältä, joka maksaa Somerolla olevista tiloista vuokraa. Vuokratulo sisältyy tilahallinnon tuloihin.

Tehtäväalue: Kansanterveystyö

Toiminta-ajatus

Terveyskeskuksen perustehtävänä on tukea alueensa väestön terveyttä, ehkäistä sairauksien syntyä ja järjestää sairauksien tutkimus ja hoito tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tavoitteet:

1. Hoitosuunnitelmien laadinta (sairaanhoidon vastaanotto)

Mittari: hoitosuunnitelma laadittu kaikille monisairaille, jotka käyvät vastaanotolla yli 8 kertaa vuodessa.

Osin toteutunut. Toimintamalli on käytössä ja asiakkaiden kanssa on laadittu hoitosuunnitelmat käynnin yhteydessä.

2. Terveellisiin ravintotottumuksiin ja ennaltaehkäisevään hoito-otteeseen ohjaavat vierailukäynnit kouluissa, kehitysvammaisten asumisyksiköissä/työpisteessä sekä pitkäaikaishoidon yksiköissä. (suun terveydenhuolto)

Mittari: Käyntien lukumäärä.
Käyntejä 16.

3. Vuonna 2014 laaditun kehittämissuunnitelman mukaisen toiminnan toteuttaminen (kuntoutus)

Mittari: raportti

Tavoite toteutunut. Kuntoutuksen kehittämisen pohjaksi tehdyssä kyselyssä asiakkaat eivät tuoneet erityisiä kehittämiskohteita.

4. Masennuspotilaiden varhaisen tunnistamisen tehostaminen ja tukiryhmän aloittaminen heille (mielenterveystyö)

Mittari: Toimintamalli masennuspotilaiden varhaiseen tunnistamiseen laadittu ja käytössä.

Tavoite on toteutunut. Prosessikuvaus osana sosiaalipalveluja.

5. Päihdeasiakkaiden omaisten huomioiminen. Käytänteiden luominen ja yhteistaapaamiset asiakkaan ja omaisen kanssa (mielenterveystyö). Asiakkaan suostumuksella verkostotapaamisiin kutsutaan aina asiakkaan läheiset.

Mittari: Toteutuneet verkostotapaamiset kevät-syky 2015

Tavoite on toteutunut.

6. Talousarvioraamissa pysyminen (koko kansanterveystyö)

Raamissa ei pysytty. Vuoden aikana jouduttiin hakemaan vielä lisämäärärahaa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	727 050	100 000	827 050	896 519	-69 469
Toimintakulut	-4 552 050	231 200	-4 783 250	-4 640 785	142 465
Toimintakate	-3 825 000	131 200	-3 956 200	-3 744 266	211 934
Sisäiset tuotot	72 500		72 500	101 016	-28 516
Sisäiset kulut	-557 200		-557 200	-614 961	-57 761
Sumupoistot	-50 000		-50 000	-78 961	-28 961

Toiminta:

Terveyskeskuksen vastaanoton osalta henkilöstömenot ovat olleet talousarviota hieman pienempiä. Syynä on ollut rekrytointivaikeudet (lääkärit, röntgenhoitaja), mikä on kasvattanut palveluiden ostoja.

Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet	2013	2014	2015
Sairaanhoidon vastaanotto/asiakaskontaktit	22 030	24 648	23 897
Lääkäri/kaikki		21 734	20 485
Lääkäri/vastaanottokäynnit		83	85
Lääkäri/kotikäynnit	9 800	9 154	8 131
Hoitaja		7 252	5 541
Hoitaja/lääkäriä avustavia suoritteita			
Laboratorio		73 484	74 654
Oma		10 701	10 301
Ostettu palvelu		2 376	1 942
Neuvola/käynnit	6 058	7 043	6 532
Kouluterveydenhuolto	2 229	2 794	2 493
Lastenneuvola	1 629	1 809	1 841
Muu terveydenhuolto	218	24	162
Perhesuunnittelu/ehkäisy	589	999	783
Opiskelijaterveydenhuolto		1	125
Äitiysneuvola	1 174	1 244	911
Seulonnat ja muut	219	172	217
Suun terveydenhuolto/käynnit	11 107	10 734	9 870
Hammaslääkärikäynnit	7 551	7 839	7 280
Suuhygienistikäynnit	3 210	2 756	2 538
Hammashoitajakäynnit	346	139	52
Mielenterveystyö/käynnit	2 825	1 517	1 554
Mielenterveystyö	2 556	1 444	1 551
Päihdetyö	269	73	3

Suun terveydenhuolto

Julkisen suun terveydenhuollon kysyntä Somerolla on jatkunut edelleen vilkkaana, ja kokonaishoitoon on tullut runsaasti uusia potilaita. Hammashoitolassa työskentelee 5 hammaslääkärinä, joista kahdella on 50 % -osa-aikaisuus. Suuhygienistejä on kaksi, ja kuudesta hammashoitajasta on kaksi tehnyt töitä osa-aikaisesti (50 % ja 78 %). Henkilökunnalla oli vuoden aikana useita pitkiä sairauslomia, joten palvelujen turvaamiseksi vuokrattiin sairauslomien ruuhkautuessa hammaslääkäri- ja hammashoitajatyövoimaa. Lisäksi lähihoitaja- sekä suuhygienistiopiskelija olivat työharjoittelussa hammashoitolassa.

Vuonna 2014 aloitettu hoituhuoneiden kaapistojen sekä seinä- ja lattiapintojen uusiminen saatettiin keväällä loppuun. Samassa yhteydessä uusittiin välinehuoltoa, kun vanha 80-luvulta oleva, toiminnaltaan ongelmallinen autoklaavi vaihdettiin kolmeen pienempään laitteeseen.

Remontin yhteydessä välinehuoltoon saatiin toimintavarmuutta, kaivattua lisätilaa sekä uusia säilytystiloja, mikä on mahdollistanut välinehuollon prosessien edelleen kehittämisen.

Hoitokäyntejä oli vuoden aikana 9870, joista yli 18 v käyntejä oli 6542. Kiireellisiä hoitokäyntejä oli 1307. Alle 18-vuotiaat on kutsuttu tutkimukseen ja ennaltaehkäiseville käynneille yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan valtakunnallisia asetuksia noudattaen. Aikuiset ha-keutuivat kokonaishoitoon itse yksilöllisen hoitosuunnitelmansa mukaisesti. Peruuttamat-tomia poisjääntejä oli 637 kpl, joista suurin osa oli edelleen koululaisten lyhyitä tutkimus- tai kontrollikäyntejä. Yli 15-vuotiailta perittiin käyttämättömästä hoitoajasta asetuksen mukainen maksu.

Oikomishoidon erikoishammaslääkäri kävi edelleen konsultoimassa, tekemässä hoitosuunni-telmat sekä hoitamassa erikoishammaslääkäritasoisia asiakkaita 1-2 kertaa kuukaudessa. Oikomishoitoon pääsi valtakunnallisten kriteerien mukaisesti. Oikomishoidossa oli vuoden ai-kanä 266 asiakasta (uusina 28, valmiita 79, keskeytettyjä 5). Oikomishoidon käyntejä oli 1881 kpl.

Kiireellinen hoito annettiin virka-aikana 8.00 – 16.00 omassa hammashoitolassa. Terveysten-huoltolain velvoittama arki-iltapäivystys aloitettiin 1.1.2015 Tyksin organisoimana yhteistoi-mintana. Arkipyhä- ja viikonloppupäivystys jatkui myös entisellään Tyksin T-sairaalan yhteispäivystyksessä Turussa. Turun yhteispäivystyksessä kävi vuoden aikana 18 somero-laista potilasta. Hammashoitolan henkilökunta osallistui päivystykseen kuusi päivää kaupun-gin asukasluvun mukaisesti jyvitettyinä.

Suuhygienistit ovat käyneet vuodeosastolla ja ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä teke-mässä hoidon tarpeen arviointeja sekä opastamassa asiakkaita ja heidän hoitajiaan suun päivittäisessä hoidossa. Käyntejä oli vuoden aikana 5. Suuhygienistit ovat myös pitäneet äi-tiysvalmennustunnin. Kouluissa on pidetty suun terveydenhoitoa käsittelevät oppitunnit 2- ja 7-luokan oppilaille. Henkilökuntamme on edelleen pyydettyäessä osallistunut myös eri kohde-ryhmille suunnattuihin yleisötilaisuuksiin, myös ilta-aikaan. Tilaisuuksia oli vuoden aikana kolme.

Kuntoutus

Kuntoutuksessa toimii kaksi fysioterapeuttia, kaksi kuntohoitajaa ja toimintaterapeutti. Ke-väällä kuntohoitajalla oli sijainen kuukauden ajan. Muiden lomien aikana ei ollut sijaisia. Fysioterapiaopiskelijoita oli vuoden aikana viisi, toimintaterapiaopiskelijoita oli yksi. Toiminta-terapeutti palasi 2015 neuvolan remontoituihin tiloihin.

Yksilöterapiassa kävi asiakkaita lääkärin läheteellä. Terveystoimijat ohjasivat tarvittaessa koululaisia sekä odottavia äitejä saamaan jumppaohjeita (ilman lääkärin lähetettä). Osaston potilaita kuntoutettiin 4 h/päivä /osaston fysioterapeutin kanssa. Tervaskannossa kuntoutus-määrä oli n. 12 h/viikko. Koululaisten ryhtikontrolleja oli 6 h/kevät sekä 6 h/syysy, tarvittaessa heille annettiin aika yksilöterapiaan. Työpaikan ergonomiakartoituksia oli yksi. Rakenteiseen kirjaamiseen siirtyminen ja fraasien luominen lisäsi toimistoaikaa.

Ryhmiä oli viikoittain seuraavasti: kaksi neurologista ryhmää, kaksi alaraaja- ja selkärhymää, olkapää- ja toimintakeskuksen ryhmä sekä niskaryhmä kurssimuotoisesti. Henkilökunnan kuntosaliohjaus 2 h/vuosi, fysioterapeutin ohjaama perhevalmennus 4 x 3h/vuosi. Ryhmiin osallistuvien asiakkaiden asiakastyytyväisyyskysely toteutettiin syksyn aikana. Ryhmäläiset olivat tyytyväisiä ryhmätoimintaan.

Apuvälinelainaukseen ja siihen liittyvään toimintaan oli varattu aikaa 2 h/päivä. Apuvä-linelainauksia oli 1952, palautuksia 1330. Apuväline- ja asunnonmuutostyöarviointeja tehtiin läpi vuoden asiakkaan/omaisten pyynnöstä, kotipalvelun henkilökunnan tai lääkärin pyynnös-tä. Arvioinnit suoritti pääasiassa toimintaterapeutti.

Koulutuksiin ja muuhun toimintaan osallistuttiin seuraavasti: ensiapukoulutus, työhyvinvointi-koulutus (koko yksikkö), Tule –fysioterapian täydennyskoulutus; alaselkälantiorengas (ft), Kipupsykologia ja kipuselviytyminen (ft), Tekonivelkäytännöt sairaanhoitopiirissä (kh) , AVH –tapaaminen TYKS:ssä (ft), alueellinen esimiestapaaminen TYKS:ssä (ft), ohjaavien fysio-te-rapeuttien tapaaminen Turun ammattikorkeakoulussa (ft), Apuvälinemessut (kh, tt).

Tehtäväalue: Erikoissairaanhoito**Toiminta-ajatus**

Somerolaisten tarpeiden mukaisen erikoissairaanhoidon palveluiden hankkiminen tiiviissä yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa

Tavoite**1. Siirtoviivemaksujen minimointi.**

Mittari: Vertailu vuoteen 2014

Tavoite on toteutunut. Siirtoviivemaksuvuorokausia oli 20, kun niitä vuonna 2014 oli 79.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-11 835 000	350 000	-12 185 000	-12 584 983	-399 983
Toimintakate	-11 835 000	350 000	-12 185 000	-12 584 983	-399 983

Avokäynnit (kpl)	2015	2014	2013
TYKS ja alueellinen erikoissairaanh.	13 311	14 345	13 006
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	1 789	1 818	1 916
Muut sairaalat (Turunmaa)	43	54	47
Ensihoidon ja päivystyksen liikelaitos	1 300	270	255
V-S shp yhteensä	16 443	16 487	15 224
Forssan sairaala			
Röntgentutkimukset	1 871	1 894	
Kiireellinen ensiapu ja avohoito	731	705	
Erikoissairaanhoito	1 490	1 750	
Hoitojaksot (kpl)			
TYKS ja alueellinen erikoissairaanhoito	1 422	1 473	1 397
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	45	42	37
Muut sairaalat (Turunmaa, Vakka-Suomi)		0	0
V-S shp yhteensä	1 467	1 515	1 434

Avokäynnit (euroa)	2015	2014	2013
TYKS ja alueellinen erikoissairaanhoito	3 921 987	4 175 954	3 714 239
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	419 327	409 133	424 647
Muut sairaalat (Turunmaa, Vakka-Suomi)	11 065	25 633	15 981
Ensihoidon ja päivystyksen liikelaitos	681 772	179 863	157 331
V-S shp yhteensä	5 034 151	4 790 583	4 312 198
Vuodeosastohoitopäivät (euroa)			
TYKS ja alueellinen erikoissairaanhoito	5 570 767	5 355 644	5 185 727
Psykiatrian erikoisala (Halikon sairaala)	385 116	485 862	294 841
Muut sairaalat (Turunmaa, Vakka-Suomi)	0	0	0
V-S shp yhteensä	5 955 883	5 841 506	5 480 568
Forssan sairaala (euroa)	668 409	762 844	703 712

Tehtäväalue: Sosiaalityö**Toiminta-ajatus**

Ylläpitää ja edistää yksilöiden, perheiden sekä yhteisöjen toimintakykyä ja sosiaalista turvallisuutta sekä parantaa asiakkaiden elämänhallintaa erilaisin sosiaalityön keinoin. Sosiaalityön keinoja ovat lasten ja aikuisten turvallisten ihmissuhteiden tukeminen, suotuisiin kasvuoloihin vaikuttaminen ja asiakkaiden omien voimavarojen ja itsenäisyyden tukeminen. Sosiaalityön päämääränä on yksilön ja yhteisön tukeminen niin sosiaalisia ongelmia ennakoivassa kuin korjaavassakin mielessä.

Tavoitteet

1. Painopisteen vakauttaminen ennaltaehkäiseviin palveluihin (varhaisen puuttumisen toiminnan tehostaminen, jolloin lastensuojelun ns. raskaiden toimenpiteiden osuuden laskusuunta jatkuu).

Mittari: Talousseuranta (kustannusten ja suoritettujen kasvun hidastuminen)

Osin toteutunut. Ennaltaehkäisevää toimintaa on kehitetty. Lastensuojelun sijoitusten määrä kuitenkin kasvoi loppuvuodesta 2015 ja sijoituksen alkuvaiheessa on pääsääntöisesti jouduttu käyttämään laitoshoidoa.

2. Kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoimintojen lisääminen.

Mittari: Työmarkkinatuen kuntaosuuslaskutuksen kasvu hidastuu.

Osin toteutunut. Lakimuutoksen myötä tammikuussa 2015 sakkolistalla olevien asukkaiden määrä nousi 72:sta 120:een. Loppuvuodesta sakkolistalla oli 86 asukasta. Kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoimintoja ja yhteistyötä Somero-opiston kanssa lisättiin vuoden aikana merkittävästi.

3. Kaikki hallinnonalat käsittävän työllistämisen prosessin kehittäminen.

Mittari: Prosessikuvaus ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksun kehitys.

Tavoite on toteutunut.

Someron kaupunki on nimennyt työllistämisen edistämisen ohjausryhmän joka käsittää eri hallinnonalat. Ohjausryhmä toimii myös PARTY-hankkeen ohjausryhmänä. Työllistämisen edistämisen ohjausryhmä on koostunut työllistämisen edistämisen toimenpideohjelman vuosille 2015-2016. Lisäksi yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä on pyritty lisäämään työkokeiluista sekä palkkatuesta informoimalla.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	618 800	133 000	751 800	742 908	8 892
Toimintakulut	-4 216 380	123 900	-4 340 280	-4 072 168	268 112
Toimintakate	-3 597 580	-9 100	-3 588 480	-3 329 260	259 220
Sisäiset tuotot	28 700		28 700	49 130	-20 430
Sisäiset kulut	-156 000		-156 000	-167 291	-11 291
Sumupoistot	0		0	-1 034	-1 034

Toiminta:*Toimeentulotuki*

Aikuissosiaaliryhmä on koostunut 1 sosiaaliohjaajasta sekä 2 osastonsihteeristä. Lastensuojelun sosiaalityöntekijät ovat tehneet jonkin verran toimeentulotukipäätöksiä etenkin täydentävän toimeentulotuen osalta sekä osallistuneet erityistä tukea tarvitsevien aikuissosiaaliryhmän asiakkaiden palvelutarpeiden arviointeihin. Aikuissosiaaliryhmän sosiaaliohjaajan vastuulle kuuluvat uusien asiakkaiden vastaanottaminen, erityisen tuen tarpeessa olevat asiakkaat sekä työllistämistoimet. Osastonsihteeristä toinen on vastannut toimeentulotukien etuuskäsittelystä ja toinen välitystiliasiakkuuksista.

Toimeentulotukipäätöksiä tehdään kuukausittain. Toimeentulotukiasioissa on ollut vahvaa osaamista sekä selkeät toimeentulotuen myöntämisperiaatteet, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet toimeentulotukimenojen pienenemiseen vuoteen 2014 verrattuna asiakasmäärien pienestä kasvusta huolimatta. Toimeentulotukiasiakkaita on ollut vuonna 2015 yhteensä 396, joista uusia asiakkaita 86. Vuonna 2014 toimeentulotukiasiakkaita oli 377, joista uusia asiakkaita 88. Pitkäaikaisia (yli 6kk) toimeentulotuen saajia vuonna 2015 oli 106.

Toimeentulotuen lakisääteisissä käsittelyajoissa (7 arkipäivää) on pysytty hyvin. Toimeentulotukipäätökset tehdään pääsääntöisesti 1-2 vrk:n sisällä hakemuksen saapumisesta.

Perustoimeentulotukea myönnettiin vuoden aikana 237 kotitaloudelle yhteensä 376 283,91 euroa. Täydentävää toimeentulotukea myönnettiin 168 kotitaloudelle yhteensä 70580,11 euroa. Ennaltaehkäisevää toimeentulotukea myönnettiin 20 kotitaloudelle yhteensä 6066,33 euroa. Kuntouttavan työtoiminnan matkakorvauksia ja toimintarahaa myönnettiin 27 henkilölle yhteensä 6413,57 euroa. Toimeentulotuen saajia oli vuoden 2015 aikana yhteensä 323 kotitaloutta ja toimeentulotukea on maksettu yhteensä 459343,92 euroa.

	2015	2014	2013
Perustoimeentulotuki	237	259	256
Täydentävä toimeentulotuki	168	144	146
Ennaltaehkäisevä toimeentulotuki	20	22	30
Kuntouttavan työtoiminnan toimintaraha ja matkakorvaukset	27	22	31
Yhteensä kpl	323	328	305

Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä

	2015	2014	2013
Perustoimeentulotuki	372 744	475 574	485 786
Täydentävä toimeentulotuki	69 431	62 565	76 775
Ennaltaehkäisevä toimeentulotuki	5 906	8 276	8 469
Kuntouttavan työtoiminnan toimintaraha ja matkakorvaukset	6 414	9 012	10 315
Yhteensä kpl	454 495	555 427	581 345

Myönnetyn toimeentulotuen määrä (€)

Somero on osallistunut Länsi-Suomen Kasteen 2013 - 2015 Palvelumuotoilulla parempia palveluita riskiryhmille (PPPR) –hankkeeseen. Hankkeen puitteissa Someron aikuissosiaaliryhmään on luotu vuonna 2014 uusi palveluprosessimalli sosiaalihuoltolain uudistuksen edellyttämällä tavalla. Kehittämistyön osana on haastateltu myös paljon palveluita käyttäviä asiakkaita. Prosessin mukainen työskentelytapa on otettu kokeiltavaksi Someron sosiaalitoimistossa vuoden 2015 alusta. Hankkeen tavoitteena on ollut luoda asiakaslähtöisiä palveluja aikuissosiaaliryhmän, päihdetyön ja mielenterveystyön palveluja käyttäville asiakkaille. Tavoitteena on ollut kehittää sosiaalisen kuntoutuksen työmuotoja ja menetelmiä asiakkaiden tarpeita sekä asiakasprosessia 1.4.2015 voimaan tullutta sosiaalihuoltolain uudistusta vastaaviksi. Odotettuina vaikutuksina ovat hankkeelle olleet mm. palveluiden parempi kohdistuminen niitä tarvitseville, hoidon ja palvelujen oikea-aikaisuus ja ennaltaehkäisevyys sekä

palveluiden kustannustehokkuuden ja – vaikuttavuuden lisääntyminen. Hankkeessa pilotoitua toimintatapaa on otettu käyttöön aikuissosiaalityössä uusien asiakkaiden palvelutarpeen arvioinneissa. Aikuissosiaalityön resurssi ei ole täysin riittävä huolellisen aikuisasiakkaiden palvelutarpeen arvioinnin sekä tavoitteellisen asiakastyön toteuttamiseksi. Aikuissosiaalityön sosiaaliohjaajan työaika jakaantuu pääsääntöisesti uusien toimeentulotukiasiakkaiden vastaanottamiseen, toimeentulotukipäätösten tekemiseen sekä työllistämisasioiden hoitoon. Suunnitelmalliseen asiakastyöhön ei jää riittävästi aikaa.

Päihdehuolto

Salon a-klinikan palveluita on käyttänyt vuoden 2015 aikana 66 asiakasta. Vertaistuen piirissä on ollut 19 asiakasta. Louhela – yhteisössä asiakkaita on ollut 9, Anjalansalossa 8, Dementiayksikössä 1, katkaisuhoidossa 19 ja selviämisasemalla 23. Yhteensä asiakkaita on ollut 135. Salon a-klinikan työntekijä on ottanut asiakkaita vastaan Someron sosiaalitoimiston tiloissa yhtenä päivänä viikossa. Salon a-klinikkatoimen ulkopuolisissa yksityisissä avo- ja laitosmuotoisissa päihdekuntoutuksissa on ollut 3 henkilöä. A-klinikan järjestämät palvelut ovat olleet ensisijaisia. Asiakkaat voivat hakeutua A-klinikan palveluihin itsenäisesti tai esimerkiksi sosiaalitoimen ohjaamana.

	2015	2014	2013
A-klinikka / Salo	66	44	44
Vertaistuki	9	12	17
Louhela –yhteisö	9	3	3
Anjalansalo	8	5	8
Dementiayksikkö	1	1	0
Katko / Salo	19	13	20
Selviämisasema	23	14	14
Yhteensä	135	92	106

Salon a-klinikan asiakasmäärät

	2015	2014	2013
Päihdehuollon kustannukset (€)	259 319	256 047	263 081

Kuntouttava työtoiminta/Työllistämistoimet

Kuntouttavassa työtoiminnassa on ollut vuonna 2015 yhteensä 101 asiakasta. Toimintapäiviä on ollut 5260. Kuntouttavassa työtoiminnassa olleiden määrää on pyritty aktiivisesti kasvattamaan vuoden 2015 aikana asiakasohjausta, toimintatapoja sekä ryhmätoimintoja kehittämällä. 1.7.2015 tuli voimaan muutos lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta, jonka mukaisesti kuntouttavan työtoiminnan päiviä rajoitettiin maksimissaan neljään päivään viikossa.

Vuosi	Asiakkaat	Toimintapäivät
2007	26	1899
2008	23	1692
2009	30	2136
2010	36	2249
2011	42	3636
2012	60	5079
2013	82	5806
2014	72	5352
2015	101	5260

Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat ja toimintapäivät

Kelalle maksettava työmarkkinatuen kuntaosuus oli vuoden aikana yhteensä 450 736 euroa (2014; 330 277 euroa). Kuntaosuuden kasvuun on ollut osasyynä 1.1.2015 voimaan tullut lakimuutos, jonka perusteella valtio laskuttaa 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden työmarkkinatuesta kuntia 50 % ja 1000 päivän työmarkkinatuesta 70 %. Ennen vuotta 2015

valtio on laskuttanut 50 % 500 päivän työmarkkinatuesta. Kelan kuntaosuuslistalla on noin 100 pitkäaikaistyötöntä.

Aika	Saajat	Kunnan osuus (€)
12/2015	86	34 248
11/2015	78	29 163
10/2015	87	29 089
9/2015	104	38 262
8/2015	98	38 481
7/2015	99	41 174
6/2015	103	39 822
5/2015	102	36 243
4/2015	99	40 123
3/2015	97	39 625
2/2015	105	37 647
1/2015	120	46 859

Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki ja maksuosuudet kuukausittain.

Kuntouttavassa työtoiminnassa Ecotekolassa työskenteli vuoden aikana 3 työpajaohjaajaa ja 1 työtoiminnan ohjaaja. Lisäksi työtoiminnassa on työskennellyt useita palkkatukityöntekijöitä. Palkkatukimäärärahat loppuivat loppukevällä 2015 ja uusia palkkatukipäätöksiä ei saatu toukokuun 2015 jälkeen, mikä on osaltaan vaikeuttanut työllistämistoimien järjestämistä.

Työllistämistoimet ovat osoittautuneet Someron tämän hetkiseen työttömien määrään ja työllistämistarpeeseen nähden riittämättömiksi. Palveluprosesseissa on ollut myös tehottomuutta. TE -toimisto on sulkenut toimipisteen Somerolla loppuvuodesta 2014, joten yhteistyön käynnistäminen uusin toimintatavoin on vaatinut aikaa eikä voi olla vaikuttamatta työllistämistoimien tehokkuuteen. Työtoimintaa on pyritty kehittämään Ecotekolan sisällä ja lisäksi Ecotekolan ulkopuolelle on pyritty löytämään lisää uusia kuntouttavan työtoiminnan työpaikkoja. Työtoiminnan ulkopuoliset kuntouttavan työtoiminnan paikat ja niihin sijoittuvat asiakkaat esimerkiksi eri Someron kaupungin hallintokunnissa vaatisivat työtoiminnan ohjaajan tukea sekä prosessien kuvausta. Ryhmätoimintoja on pyritty myös lisäämään ja vuoden 2015 aikana on aloitettu useita ryhmiä työttömille kuntouttavana työtoimintana (starttiryhmä, naisten-, miesten ja nuorten ryhmät).

Someron kaupunki on mukana STM:n PARTY (parempaa työ- ja toimintakykyä) – hankkeessa 2.5.2015-31.3.2018. Hanketta hallinnoi Rauman kaupunki. Someron osahankkeen tavoitteena on kehittää kuntouttavan työtoiminnan sisältöjä, sosiaalista kuntoutusta sekä ryhmätoimintaa. Pää tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien työ- ja toimintakyvyn kartoitus ja tukeminen TYKY-ryhmätoimintojen avulla. Lisäksi tavoitteena on kehittää työttömien terveydenhuoltoa. Hankkeeseen on palkattu yhteistyössä teknisen toimen kanssa projektityöntekijäksi puutarhuri-työpajaohjaaja, joka vastaa ryhmätoimintoista sekä hankkeeseen liittyvistä käytännön asioista.

Todettavissa on myös, että kuntaosuusmaksulistalla olevilla pitkäaikaistyöttömillä on useita terveydellisiä syitä, joiden vuoksi työllistyminen ja työmarkkinoiden saatavilla olo ei ole 15 realistista. Someron kaupunginhallitus on antanut perusturvalautakunnalle valtuudet palkata määräaikaaisesti eläke- ja kuntoutusohjaajan, jotta osatyökykyiset tai työkyvyttömät pitkäaikaistyöttömät saisivat riittävää ohjausta ja neuvontaa eläkkeelle pääsemiseksi sekä oikeiden tukimuotojen hakemiseksi.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut

Sosiaalihuoltolain mukaiset perhepalvelut

Sosiaalihuoltolain muutos 1.4.2015 alkaen on edellyttänyt peruspalveluiden vahvistamista madaltamalla tuen hakemisen kynnystä. Lakimuutoksen tavoitteena on ollut vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta ja edistää varhaista puuttumista. Lakimuutoksen tavoitteena on parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä. Lastensuojeluilmoituksen sekä ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen rinnalle on tullut mahdollisuus ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Sosiaalitoimen lap-

siperheiden palvelut on jaettu Somerolla sosiaalihuoltolain mukaisiin perhepalveluihin ja lastensuojelun palveluihin. Perhepalveluista on vastannut sosiaalityön työryhmä. Lastensuojelun asiakkuudesta on kesän 2015 aikana siirretty vähemmän tukea tarvitsevia asiakkaita sosiaalihuoltolain mukaisten perhepalveluiden piiriin ja lastensuojelun asiakkuuksia on päätetty. Perhepalveluiden asiakkuuteen on kirjattu ajalla 1.1–31.12.2015 yhteensä 54 asiakasta.

Someron perhepalveluiden sosiaalityöntekijät (vuoden 2015 aikana vaihtelevasti 1–3 työntekijää) ovat hoitaneet lastenvalvojan tehtäviä. Lastenvalvojan tehtäviin ovat kuuluneet isyyden tunnustamiset sekä elatus-, huolto- ja tapaamissopimusten vahvistamiset vanhempien erotessa. Yhteistyötä vanhempien eroon liittyvissä asioissa on pyritty kehittämään lapsiperhepsykologin kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi myös seurakunnan perheneuvojan kanssa. Yhteistyön muodoksi on kehitetty lapsikeskeistä perheasiain sovittelua, johon vanhempia ohjataan etenkin riitaisissa erotilanteissa. Vuoden 2015 aikana elatussopimuksia on tehty yhteensä 103 lapselle. Huolto- ja tapaamissopimuksia on tehty yhteensä 70 lapselle. Isyys on selvitetty 34 lapsen osalta. Käräjäoikeudelle ei ole tehty yhtään olosuhdeselvitystä vuoden 2015 aikana.

	2015	2014	2013
Isyyden selvittäminen	34	34	51
Elatussopimus	103	82	103
Lapsen huolto- ja tapaamisoikeus	70	74	80

Lastenvalvojan asiakasmäärät

Perhepalveluissa on painotettu ennaltaehkäisevää työtä siten, että koulujen oppilashuoltotyöryhmiin ja lapsia koskeviin päivähoidon palavereihin on osallistuttu matalalla kynnyksellä. Tiiviillä yhteistyöllä lapsille, nuorille ja perheille on pystytty tarjoamaan varhaista tukea. Ennaltaehkäisevää perhetyötä on ollut mahdollista saada ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Perhepalveluiden toimintatapana on ollut nopea reagointi, lasten tilanteisiin varhainen puuttuminen sekä matalan kynnyksen painottaminen, jotta yhteydenottoaminen sekä yhteistyö lapsia koskevissa asioissa olisivat mahdollisimman helppoa. Sosiaalihuoltolain mukaisina perhepalveluina on mahdollista saada muun muassa perhetyötä, kotipalvelua, tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa. Lapsiperheille suunnattu kotipalvelu on tullut lakisääteiseksi 1.1.2015 alkaen.

Perhepalveluissa on otettu käyttöön 1.6.2015 alkaen Someron kaupungin internet-sivuilla Pyydä apua -nappi, jonka kautta perhepalveluihin voi jättää matalalla kynnyksellä kysymyksiä matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta varten tai avunpyynnön sosiaalihuollon tuen tarpeen arvioimiseksi. Yhteydenottoja on tullut lähes viikoittain.

Kasvatus- ja perheneuvonnasta on vastannut 1 lapsiperhepsykologi. Lisäksi Someron kaupunki on ostanut perheneuvonnan palveluita seurakunnan perheasian neuvottelukeskuksesta, jossa on toiminut 1 perheneuvoja.

Lapsiperhepsykologilla on ollut vuoden 2015 aikana 133 asiakasta: 0-6 -vuotiaita 11, 7-15 -vuotiaita 31, 16–21 -vuotiaita 21 ja aikuisasiakkaita 79. Asiakasmäärien kasvu johtuu osittain siitä, että osa-aikaisesti psykologina toimineen irtisanoutuneen psykologin tilalle on saatu vuoden 2014 alusta kokoaikainen psykologi, joka on pystynyt tehokkailla toimintatavoilla ja työn järkevällä organisoinnilla vaikuttamaan asiakastyön lisäksi myös eri toimintayksiköiden toimintaan sekä työntekijöiden työhyvinvointiin. Lapsiperhepsykologi on ottanut vastaan myös terveydenhuollosta ja työterveyshuollosta ohjattuja aikuisasiakkaita. Lapsiperhepsykologi toimii merkittävässä roolissa osana ennaltaehkäisevää lastensuojelua (mm. päiväkodit, koulut) sekä lisäksi myös osana lastensuojelun työryhmää konsultoivassa asiantuntijaroolissa.

	2015	2014	2013
0-6 v.	11	19	17
7-15 v.	31	24	8
16-21 v.	12	11	0
aikuiset	79	46	35
Yhteensä	133	100	60

Lapsiperhepsykologin asiakasmäärä ja ikäjakauma

Lastensuojelu

Lastensuojelun työryhmässä on työskennellyt vuoden 2015 aikana vaihtelevasti äitiyslomista, irtisanoutumisista sekä rekrytointivaikeuksista johtuen 1-3 sosiaalityöntekijää, 2 perhetyöntekijää ja 1 sosiaaliohjaaja. Työntekijävajeesta ja henkilöstövaihdoista huolimatta lakisääteisissä käsittelyajoissa on pysytty. Lastensuojeluilmoitukset on pystytty käsittelemään 7 arkipäivän kuluessa ja lastensuojelutarpeen selvitys on tehty 3 kk kuluessa selvityksen aloittamisesta.

Lastensuojeluilmoituksia on tullut vuoden aikana yhteensä 182 ja ennakkollisia lastensuojeluilmoituksia 2. Lastensuojelutarpeen selvitykseen on ryhdytty 13 lapsen osalta. 40 lapsen osalta tilanne on kartoitettu ja todettu asia luonteeltaan sellaiseksi, ettei lastensuojelutarpeen selvittäminen ole tarpeellinen.

Lastensuojelun asiakkaana on ollut vuoden aikana yhteensä 104 lasta, joista kodin ulkopuolelle sijoitettuna on ollut 24 lasta. Jälkihuollossa on ollut 8 lasta. Lastensuojelun asiakaslasten keski-ikä on ollut 11 vuotta. 31.12.2015 asiakkaana oli yhteensä 86 lasta. Sijoitettuna on 18 lasta, 6 perhehoidossa, 9 laitoksessa, 2 perhekodissa sekä 1 perhekuntoutuksessa yhdessä vanhempansa kanssa.

Kiireellisiä sijoituksia on tehty vuoden aikana 7. Huostaanottohakemuksia Turun hallinto-oikeudelle on tehty 1 ja loppuvuodesta on ollut 2 huostaanottohakemusta valmistelussa. 10 lasta on sijoitettu avohuollon tukitoimena joko yksin tai perhekuntoutukseen yhdessä vanhempiensa kanssa. 1 lapsi on sijoitettu kiireellisenä avohuollon tukitoimenpiteenä. Lastensuojelun perhetyön asiakkaana on ollut vuonna 2015 yhteensä 34 lasta.

	2015	2014	2013
Lastensuojeluilmoitukset	182	119	162
Ennakkolliset lastensuojeluilmoitukset	2	2	0
Lastensuojelutarpeen selvitykset	17	16	
Lastensuojelun asiakkaat	106	114	128
Kodin ulkopuolelle sijoitetut	24	21	28
Kiireelliset sijoituspäätökset	7	1	8
Huostaanottopäätökset (suostumukseen perustuva)	0	1	5
Hakemukset huostaanottoasiassa hallinto-oikeudelle	1	0	3
Jälkihuollossa	8	14	13
Tilanne 31.12.			
• Lastensuojelun asiakkaita	86	89	87
• Kodin ulkopuolelle sijoitettuna	18	12	17
• Perhehoidossa	6	6	8
• Laitoksessa	12	6	9
Lastensuojelun perhetyön asiakkuudessa	45 lasta / 32 perhettä	38 lasta / 23 perhettä	50 lasta / 29 perhettä
Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkuudessa	sis. edelliseen (sos.huoltolain muutos)	10 lasta/7 perhettä	8 lasta/7 perhettä

Lastensuojelun asiakasmäärät

	2015	2014	2013
Asiakaspalvelujen ostot muilta (yksityiset palveluntuottajat)	1 139 247	974 146	1 218 892

Lastensuojelun ostopalvelukustannukset yksityisiltä (€)

Sosiaalipäivystys

Someron sosiaalitoimisto hoitaa virka-ajan sosiaalipäivystystä viikoittain vaihtuvin päivystysvuoroin. Virka-ajan sosiaalipäivystys on järjestetty ma-to 8.00–16.00 ja pe 8.00–14.00. Virka-ajan sosiaalipäivystäjään saa yhteyden hätäkeskuksen (112) sekä sosiaalitoimiston kanslian tai Someron kaupungintalon neuvonnan kautta.

Virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys hoidetaan Salon seudun sosiaalipäivystyksenä yhteistyössä Salon kaupungin kanssa. Virka-ajan ulkopuoliseen sosiaalipäivystykseen saa yhteyden ainoastaan hätäkeskuksen (112) kautta. Someron sosiaalitoimiston esimiehet (lain edellyttämä kelpoisuus) ovat osallistuneet vuoden aikana sosiaalipäivystykseen siten, että Someron kaupungin sosiaalipäivystysviikot (7 vko/vuosi) on hoidettu esimiesten voimin.

Tehtäväalue: Vanhustyö

Toiminta-ajatus

Turvata kunnan järjestämistä vastuulle kuuluvat ikäihmisten palvelut laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Tavoitteet

Vanhustyön yhteinen tavoite

1. Ikäihmisten kotona asumisen tukeminen.

Mittari: Kotona asuvien yli 80 -vuotiaiden suhteellinen määrä ei laske.

Ei toteutunut vuosien 2013–2014 välillä, jolloin kotona asuvien, 80 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen määrä laskenut 2,8 %:a. Vuonna 2014 avattu Katajakoti, mikä osaltaan vaikuttaa tilastoon. Vuoden 2015 tietoa ei ole vielä saatavissa.

2. Vanhusten kuntouttavan päivätoiminnan kehittäminen.

Tavoite on toteutunut.

Kotihoito

3. Optimointiohjelman hyödyntäminen työn seurannassa.

Mittari: Kehittämissuunnitelma optimointiohjelmasta saadun tiedon perusteella tehty

Tavoite on toteutunut.

4. Mobiiliohjelman käyttöönoton aloittaminen

Mittari: Ohjelma käytössä.

Osin toteutunut (asteittainen käyttöönotto aloitettu joulukuussa 2015, tuotantokäytössä keväällä 2016)

5. Erikoissairaanhoidon jonopäivien lyhentäminen.

Mittari: Jonopäivät 2014 – 2015.

Tavoite on toteutunut. Jonopäivien määrä vähentynyt.

6. Yhteistyön kehittäminen kotihoidon palveluasumisyksiköiden kanssa.

Mittari: Vuoden 2015 aikana pitkäaikaishoidon, tehostetun palveluasumisen ja lyhytaikaishoidon prosessi on laadittuna yhteistyössä tehostetun palveluasumisen ja kotihoidon kanssa.

Tavoite on toteutunut.

Tehostettu palveluasuminen:

7. Yle-projektin käytäntöön jalkauttaminen ja selvitys Rauhankallion yksikön kehittämismahdollisuuksista palveluasumisen yksiköksi.

Mittari: Yle-projekti ja selvityksen valmistuminen.

Tavoite on toteutunut.

8. Omahoitajajärjestelmän kehittäminen.

Mittari: Jokaisella asukkaalla omahoitaja, jonka vastuu kuvattu palvelusuunnitelmassa.

Tavoite on toteutunut.

9. Jatkuvan asiakaspalautejärjestelmän kehittäminen.

Mittari: Asiakaspalautejärjestelmä, saadut vastaukset

Tavoite on toteutunut. Asiakastytyväisyyskysely laadittu.

10. Asiakasohjauksen kehittäminen yhtenäisenä Katajakodin kanssa.

Mittari: Prosessikuvaus tehostetusta palveluasumisesta.

Tavoite on toteutunut.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	2 824 800	100 000	2 924 800	3 060 375	-135 575
Toimintakulut	-10 066 080	-221 000	-9 845 080	-9 380 375	464 705
Toimintakate	-7 241 280	-321 000	-6 920 280	-6 320 000	600 280
Sisäiset kulut	-2 580 600		-2 580 600	-2 549 455	31 145
Sumupoistot	-15 400		-15 400	-9 909	5 491

Toiminta:*Tehtäväalueen keskeisimmät suoritteet*

	2015	2014	2013
Kotihoidon käyntimäärä	116 435	117 985	116 368
Omaishoito, yli 65-vuotiaat (maksuluokat 1 ja 2)	21 + 38	24 + 30	19 + 20
Akuuttipaikat + hoivapaikat (tk:n osasto)	26 + 20	26 + 29	29 + 29
Jonopäivät	209	293	260
Siirtoviivemaksuvuorokaudet	20	79	80
Tehostetun palveluasumisen paikat, kaupungin yksiköt/käytössä	113	103	73
Perhehoito	6	5	5

Kotihoito

Kotihoidossa on jatkettu loppuvuodesta 2014 käyttöönotetun Optimointi-ohjelman kehittämistä siten, että se palvelee kotihoidon päivittäistä suunnittelua mahdollisimman hyvin. Optimoinnin käyttöönoton yhteydessä on huomattu, että ohjelmasta ei saada kaikkia hyötyjä irti tämän hetkellä henkilöstöressurssilla. Optimointi vaatii edelleen merkittävän määrän sairaanhoitajien käsin tehtävää työtä. Vuonna 2016 optimointia tullaan edelleen kehittämään ja arvioimaan sitä, miten se palvelisi kotihoidon suunnittelua paremmin.

Koneelliseen lääkkeenjakoosiin siirtyminen on edelleen kesken ja vuoden aikana 70 % kotihoidon asiakkaita on siirtynyt annosjakelun piiriin. Siirtyminen on viivästynyt pääasiassa lääkäriresurssien puutteesta johtuen. Kaikkien asiakkaiden ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä annosjakeluun, koska joidenkin asiakkaiden lääkehoidon toteutus vaatisi annosjakeluun siirtymisen myötä jopa enemmän kotihoidon käyntejä. Esimerkiksi muistisairaiden on mahdollista oppia uutta lääkkeidenottotapaa. Kaikkiaan kotihoidon asiakkaita n. 80–85 % tulee siirtämään annosjakeluun.

Kotihoidon käyntejä on ollut yhteensä 116 435. Kotihoidon käyntimäärät ovat laskeneet vuodesta 2014 (117 985 kotikäyntiä), mutta keskimääräinen käynnin kesto on noussut 30 minuuttiin (vuonna 2014 18 minuuttia). Kaikkiaan kotihoidon piirissä on ollut asiakkaita vuonna 2015 yhteensä 562 (2014 vuonna 586 asiakasta). Omaishoidettavia oli kaikkiaan 59. (1 luokkaa 21, 2 luokkaa 38). Perhehoidossa oli 7 asiakasta vuoden aikana.

Terveyskeskuksen osastot

Tavoitteena oli erikoissairaanhoidon jonopäivien lyhentäminen sekä yhteistyön kehittäminen kotihoidon ja palveluasumisen (Tervaskanto ja Katajakoti) kanssa. Erikoissairaanhoidon jonopäivät sekä siirtoviivepäivät ovat vähentyneet tavoitteen mukaisesti. Erikoissairaanhoidon jonopäiviä 2014 oli 293 ja v. 2015 jonopäiviä oli 209. Siirtoviivepäiviä oli 79 v. 2014 ja v. 2015 siirtoviivepäiviä oli 20.

Hoivaosaston henkilöstö- ja potilasmäärää on vähennetty palveluasumisen suunnitelman mukaan. Vapautuneita vakansseja on jätetty täyttämättä suhteessa potilaspaiikkojen vähentämiseen, mikä on näkynyt vakinaisen henkilöstön palkkaukseen varatun määrärahan alittumisella. Hoivaosastolla 20 potilaspaiikkaa, joista 6 on intervalliasiakkaiden käytössä. Kaikki, erityisesti omaishoidettaville suunnattu intervallihoito on keskitetty vuoden aikana hoivaosastolle. Hoivaosaston käytännöt ja toimintatavat on muutettu vastaamaan palveluasumisen käytäntöjä mm. hoidon yksilöllistämällä. Muutoksia on tehty yhteistyössä muiden palveluasumisen yksiköiden ja kotihoidon kanssa, hyödyntämällä mm. työnkiertoa ja siitä saatuja kokemuksia. Työnkiertoa jatkossa tarkoitetaan kehittämään säännönmukaiseksi yksiköiden välillä.

Hoitomuoto	Hoitopäivät	Jakson keskim.	Tulleet		Lähteneet	
			Lkm	/päivä	Lkm	/päivä
Intervallihoido	1065	8,8	127	0,3	122	0,3
Loma	134	1,9	18	0,0	18	0,0
Lyhytaikaishoito	7593	40,0	543	1,5	538	1,5
Pitkäaikaishoito	8496	44,8	26	0,1	45	0,1
Päivä/yöhoito	60	1,9	7	0,0	7	0,0
Yhteensä	17348		721	2,0	730	2,0

Osaston hoitopäivät 1.1. – 31.12.2015

Osastojaksojen lkm	Hoitojaksojen lkm	Nettohoitopäivät lkm vrk	Keskim. osastojaksojen nettohoitopvt	Keskim hoitjaksojen nettohoitopvt	Potilaiden lkm
772	748	16694	21,62	22,32	390

Osastojaksot 1.1 – 31.12.2015

Erikoissairaanhoidon jonopäivät 2015

	SSS	FSTKY	TYKS	HS	Vakka-Suomi	Yhteensä	Siirtoviivemaksut
Tammikuu	31	6	-		-	37	-
Helmikuu	9	6	6		-	21	2
Maaliskuu	36	5	6		-	47	12
Huhtikuu	1	4	8		-	13	2
Toukokuu	2	-	-		-	2	-
Kesäkuu	9	8	2		-	19	-
Heinäkuu	4	-	2		-	6	-
Elokuu	-	-	-		-	-	-
Syyskuu	13	1	-		-	14	-
Lokakuu	11	4	-		2	17	-
Marraskuu	22	9	-		-	31	4
Joulukuu	-	-	2		-	2	-
Yhteensä	138	43	26		2	209	20

Tehtäväalue: Kehitysvammatyö

Toiminta-ajatus

Vammaispalvelujen tehtävänä on järjestää vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaiset palvelut ja tukitoimet. Vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä

Tavoitteet:

- 1. Vammaispalveluissa vammaispalvelulain mukaisten palveluiden ja tukitoimien järjestäminen, erityinen huomio harkinnanvaraisten tukitoimien tarpeellisuuden arvioimiseen.***

Mittari: Harkinnanvaraiset päätökset 2014-2015.

Päätöksiä:

2014 7 kpl

2015 5 kpl

- 2. Toimintakeskuksessa kahden uuden ryhmän muodossa testataan, pystytäänkö niiden avulla vastaamaan asiakkaiden muuttuneisiin tarpeisiin: Chimes -kello ryhmä ja uudet parityöskentelyyn ja vertaistukeen perustuvat siivousryhmät aloittavat toimintansa.**

Mittari: Ryhmätoiminnasta laadittu asiakastyytyväisyyskysely

Tavoite toteutunut (asiakkaat ovat erittäin tyytyväisiä).

- 3. Toimintakeskuksessa tavoitteena on toiminnan pysyminen laadukkaana ja monipuolisena nykyisten resurssien puitteissa.**

Mittari: Laadunseurantajärjestelmä käytössä

Järjestelmä on käytössä ja sitä kehitetään.

- 4. Asumisessa tavoitteena on vakiinnuttaa ohjatun asumisen uusi työskentelymalli toimivaksi palvelumalliksi. Tuulentuvan ryhmäkodissa tavoitteena on työn kehittäminen niin, että asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin voidaan vastata entistä paremmin ja pystytään turvaamaan jokaiselle asiakkaalle myös arjessa tapahtuva kuntoutus.**

Mittari: Laadittu asukkaiden kanssa yksilölliset palvelusuunnitelmat, joihin liitetty kuntoutussuunnitelma.

Palvelusuunnitelmat tehty kaikille/ Kuntoutussuunnitelmat tehdään KTO:lla. Palvelusuunnitelmia ollaan siirtämässä Effica-tietojärjestelmään. Tämän avulla pystytään paremmin mittaamaan tavoitteiden toteutumista arjessa.

- 5. Tuulentuvan ja ohjatun asumisen yhteistyömallien kehittäminen.**

Mittari: Kuvaus yhteistyökäytäntöjen lähtötilanteesta ja kehittämisestä vuoden 2015 aikana.

Tavoite on toteutunut.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	201 500	4 000	205 500	207 980	-2 480
Toimintakulut	-1 420 730	79 000	-1 499 730	-1 482 409	17 321
Toimintakate	-1 219 230	75 000	-1 294 230	-1 274 430	19 800
Sisäiset tuotot	7 700		7 700	5 735	1 966
Sisäiset kulut	-275 500		-275 500	-279 863	4 363
Sumupoistot	-4 800		-4 800	-4 798	2

Toiminta:

Tuulentupa on kaikkien ohjatun asiakkaiden tukipaikka, varsinkin ohjatun työntekijän vuoron päätyttyä. Asiakkaat ovat hyvin tiedostaneet tämän ja ottavat yhteyttä tarvittaessa Tuulentupaan. Kaikkien ohjatun asiakkaiden vara-avaimet ovat Tuulentuvassa. Tuulentuvasta tehdään asiakkaille ”tarkistus/tuki/ohjaus- soittoja” päivittäin. Ohjatussa on ohjaaja paikalla kaikkina päivinä vähintään klo 9-16. Vuonna 2015 valittiin puolikas ohjaaja vakinaiseksi. Nyt on ohjatussa 1,5 ohjaajaa ja heidän lomansa sijaistaa yksi Tuulentuvan vakainainen ohjaaja, joka oli vuoden 2015 myös ohjatussa kierrossa. Näin saadaan turvattua ohjatun asiak-

kaidenkin ohjaus/tuki. Asiakkaita ohjatussa oli vuoden lopussa 15, kokoajan tuen tarve kuitenkin kasvaa ikääntyvillä asiakkailla sekä uusiakin tuen/ ohjauksen tarvisijoita tulee.

Suoritteet	2015	2014	2013
Vammaispalvelu			
Kuljetuspalveluasiakkaat (kpl)	137	176	127
Henkilökohtaisen avun saajat (päätös kpl)	27	28	11
Vammaisten perhehoito	1	1	1
Omaishoidontuki, alle 65-vuotiaat (kpl)	*) 25	24	18
Kehitysvammahuolto			
Autetun asumisen paikat, ryhmäkoti (kpl)	14	14	14
Ohjatun asumisen asiakkaat (kpl)	15	13	8
Toimintakeskus, asiakasmäärä	43	44	46
Mittarit			
Vammaispalvelu			
Vammaisille annetut avustukset (1000 €)	338	302	200
Kuljetusavustukset (1000 €)	258	244	202
Asiakaspalvelujen ostot muilta (1000 €)	19	39	66
Muu kehitysvammatyö			
As.palvelujen ostot kuntayhtymiltä (1000 €)	405	368	431
As.palvelujen ostot muilta (1000 €)	183	196	120

*) Alle 65-vuotiaiden asiakkaiden omaishoidossa ollut vuoden aikana yhteensä 30 omaishoitajaa. Neljä asiakasta siirtyi yli 65-vuotiaiden omaishoidontuen palveluihin loppukesästä 2015 ja yksi omaishoitajuus päättyi.

Toimielin: Sivistyslautakunta

Toiminta-ajatus

Sivistystoimen yhteisenä tavoitteena on oman toiminnan jatkuva sekä suunnitelmallinen tehostaminen ja kehittäminen. Laatutyötä tehdään vuosittain. Sivistystoimen kaikissa yksiköissä henkilökunnan pätevyysaste on korkea.

Tehtäväalue: Sivistystoimen hallinto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	404	-404
Toimintakulut	-289 430		-289 430	-269 827	19 603
Toimintakate	-289 430		-289 430	-269 423	20 007
Sisäiset kulut	-21 000		-21 000	-21 522	-522

Toiminta:

Vuoden 2015 sivistystoimialan merkittävin muutos oli varhaiskasvatuksen vastualueen siirtyminen perusturvasta sivistystoimeen 1.1.2015. Varhaiskasvatuksen toimialamuutoksen myötä varhaiskasvatuksessa toteutettiin samalla johtamisjärjestelmän uudistus.

Sivistystoimialalla keskeisenä tehtävänä vuoden aikana on ollut opetussuunnitelman valmistelu esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa ja uuden Kiiruun oppimiskeskuksen suunnittelutyöhön osallistuminen. Sivistystoimialalle perustettiin sivistystoimen johtoryhmä, jonka avulla voidaan muun muassa kehittää toimialan sisäistä ja yli toimialojen tapahtuvaa yhteistyötä. Sivistystoimiala toteutti vuoden aikana lukuisia hankkeita eri tehtäväalueilla. Lisäksi toimialalla valmisteltiin useita lakisäätöisiä suunnitelmia. Kaupungin uusi oppilas- ja

opiskelijahuoltosuunnitelma hyväksyttiin keväällä, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitettiin ja kotouttamissuunnitelmaan sisällytettiin sivistystoimialaa koskevat toimenpiteet maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi. Lukiokoulutuksen osalta laadittiin selvitys lukiokoulutuksen tulevaisuuden järjestämisestä Kosken ja Pöytyän kuntien sekä Someron kaupungin yhteistyönä lukion järjestämisluvamutoksen myötä. Laaja selvitystyö saatettiin loppuun, vaikka esitys lukion toimilupien uudistamisesta peruttiin kesken selvitystyön.

Hankintojen osalta vuoden aikana kilpailutettiin oppikirjat, koulutarvikkeet ja koulukuljetukset. Koulukuljetukset kilpailutettiin talvella, ja uusi toimintakausi alkoi syksyllä. Koulukuljetusten kustannukset nousivat kilpailutuksen myötä. Uuden toimintakauden aikana yksi kuljetusyrittäjästä perui kuljetussopimuksen, minkä johdosta osa reiteistä jouduttiin korvaamaan tilapäisjärjestelyllä. Uutta koulukuljetuskilpailutusta kyseisten reittien osalta alettiin valmistella loppusyksystä yhdessä FCG:n koulukuljetuskonsultin kanssa.

Tehtäväalue: Peruskoulutus

Toiminta-ajatus

Antaa laadukasta perusopetusta.

Tavoitteet:

1. Sähköisen oppimisympäristön kehittäminen yhdessä tietohallinnon kanssa.

- toimivat yhteys-, ohjelma- ja laitevalmiudet perusopetuksen ajankohtaisiin lakisääteisiin toimintoihin
  - investointimäärärahan saamisen jälkeen
    - tulosten tarkastelu kouluittain
      - arviointi, miten saadut varat ja teknologia riittävät koulujen tarpeisiin
- pedanetin käyttöönoton seuranta
  - mitä ensimmäisenä vuonna tehtiin ja siitä seuranneet mahdolliset säästöt ja hyödyt verrattuna edellisvuoteen
- koulutuksissa käyminen
  - koulutusten määrä ja niiden hyödyntäminen opetustyössä

Tavoite toteutunut ja toteutuu edelleen.

Opetustoimi ja tietohallinto ovat muodostaneet it-työryhmän, jossa on kartoitettu kaikkien koulujen ja varhaiskasvatuksen yhteys-, ohjelma- ja laitevalmiudet sekä suunniteltu tulevia hankintoja ja toiminnan kehittämistä. Somerolle myönnettiin rahoitus esi- ja perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologisen toimintakulttuurin sekä pedagogiikan kehittämishankkeisiin, jotka alkoivat syksyllä 2015. Hankkeen tiimoilta aloitettiin tv-strategian valmistelu ja perustettiin pedagoginen tv-tiimi tukemaan opettajien työtä. Opettajat ovat osallistuneet aktiivisesti mm. Osuma-hankkeen tv-koulutuksiin.

2. Kestävän kehityksen ohjelman käynnistäminen asteittain kouluilla.

- kestävä kehitys koulun arjessa eri oppiaineiden näkökulmasta
  - käytännön yhteistyö ruokahuolto- ja siivouspalvelujen kanssa
  - Valonian hyödyntäminen ympäristökasvatuksessa.

Tavoite toteutunut osittain ja toteutuu edelleen.

Kestävän kehityksen teema on osana koulujen arkea. Opetussuunnitelmatyö käynnistyi vuoden 2015 aikana. Valmisteilla olevan opetussuunnitelman kuntakohtaisessa, somerolaisissa arvopainotuksissa kestävä kehitys, kestävä elämäntapa on mukana arvopohjassa. Kestävän kehityksen teema on sisällöllisesti osana uutta opetussuunnitelmaa. Uusi opetussuunnitelma valmistuu keväällä 2016.

3. Uuden oppilashuoltolain mukaisten käytänteiden kehittäminen.

- uuden lain edellyttämien toimenpiteiden toteutumisen valvonta

Tavoite toteutunut ja toteutuu edelleen.

Uuden lain pohjalta laadittiin kasvatuspäällikön johdolla esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion yhteinen oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	342 300	225 600	567 900	572 300	-4 400
Toimintakulut	-5 914 990	212 000	-6 126 990	-6 087 754	39 236
Toimintakate	-5 572 690	-13 600	-5 559 090	-5 515 454	43 636
Sisäiset tuotot	0		0	1 260	-1 260
Sisäiset kulut	-2 291 500		-2 291 500	-2 316 916	-25 416

Toiminta:

Perusopetuksessa valmistauduttiin 1.8.2016 käyttöön otettavaan uuteen opetussuunnitelmaan. Uusi tuntijako hyväksyttiin lautakunnassa keväällä. Uuden opetussuunnitelman valmistelutyön organisointia ja suunnittelua varten perustettiin ops-ohjausryhmä. Koko henkilöstö valjastettiin uuden opetussuunnitelman valmisteluun oppiaineryhmittäin, ja henkilöstölle järjestettiin vesokoulutuspäiviä opsin tiimoilta asiantuntijoiden johdolla.

Esi- ja perusopetuksessa on toimintakaudella ollut käynnissä kolme tieto- ja viestintäteknologian opetusikäytön kehittämisen hanketta. Somerolle myönnettiin vuonna 2015 tieto- ja viestintäteknologian hankerahoitusta pedagogiseen sekä toimintaympäristöjen kehittämiseen. Yhdessä lukion ja tietohallinnon kanssa syksyllä alettiin työstää Someron opetus-toimen tv-t-strategiaa, mikä valmistuu vuoden 2016 aikana. Lisäksi opetustoimeen perustettiin pedagogista tv-tukea edistämään tv-tiimi, jonka vetäjänä toimii Joensuun koulun uusi rehtori. Mukana tiimissä on neljä opettajaa, jotka toimivat pedagogisina tv-tukihenkilöinä kouluilla. Koulujen laitekantaa lisättiin vuonna 2015 tuntuvasti ja tämä panostus jatkuu edelleen vuonna 2016. Opetushenkilöstölle oli tarjolla runsaasti monipuolista tv-koulutusta Somerolla muun muassa Osuma-hankkeen puitteissa (mukana Salo, Pöytyä ja Aura) ja vuoden mittaan henkilöstö osallistui erittäin aktiivisesti tv-koulutuksiin. Osa koulutuksista toteutettiin edellä mainittujen somerolaisten pedagogisten tv-tukihenkilöiden vetäminä.

Someron kaupunkistrategiassa 2025 on kirjattu tavoitteeksi yrittäjyyskasvatuksen vakiinnuttaminen yläkoulun ja lukion opetussuunnitelmaan. Kuluneena vuotena Somerolla panostettiin opetustoimessa tieto- ja viestintäteknologian ohella yrittäjyyskasvatukseen. Yrittäjyyskasvatusta edistettiin yhdessä elinkeinotoimen, nuorisotoimen, kolmannen sektorin toimijoiden ja paikallisten yrittäjien kanssa. Uutena toiminta oli esim. alakoulun Pikkuyrittäjät-projekti. Kaikki 6.-luokkalaiset pääsivät vierailemaan Turun Yrityskylään. Henkilöstölle ja paikallisille yrityksille järjestettiin myös koulutusta aiheen tiimoilta.

Someron kaupungille myönnettiin valtionavustusta koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Hankkeen avulla palkattiin henkilöstöä erityisopetukseen ja avustusta kohdistettiin muun muassa valmistavan opetuksen järjestämisen valmisteluun ja S2-kielen opetuksen kartoittamiseen Somerolla. Opetustoimi sai myös valtioavustusta ryhmäkoon pienentämiseen, minkä turvin palkattiin mm. kaksi resurssiopettajaa Joensuun koululle. Resurssiopettajan avulla pystyttiin lisäämään koko ikäluokan (pienryhmät ja yleisopetus) välistä yhteistyötä esim. matematiikassa.

Yläkoulun ja lukion toiminta jatkui väliaikaisissa väistötiloissa. Koulujen toiminta on ollut hajallaan eri toimipisteissä ja aiheuttanut haasteita muun muassa oppilaiden lukujärjestysten suunnitteluun. Henkilökunta ja oppilaat ovat sopeutuneet muuttuviin tilanteisiin joustavasti.

Tehtäväalue: Keskiasteen koulutus

Toiminta-ajatus

Someron lukiossa annetaan laadukasta opetusta.

Tavoitteet:

1. Sähköisen oppimisympäristön kehittäminen yhdessä tietohallinnon kanssa

- tavoitteena toimivat yhteys-, ohjelma- ja laitevalmiudet lukio-opintojen ajanmukaisen opetuksen toteuttamiseksi
  - edellyttää investointimäärärahaa: määrän arviointi
  - tietoteknisten varusteiden tarkastelu suhteessa ajanmukaisen opetuksen tarpeeseen
- pedanetin käyttöönoton seuranta
  - mitä ensimmäisenä vuonna tehtiin ja siitä seuranneet mahdolliset säästöt ja hyödyt verrattuna edellisvuoteen

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Lukion tv-ryhmä on kartoittanut lukion yhteys-, ohjelma- ja laitevalmiuksia sekä suunnitellut tulevia hankintoja ja toiminnan kehittämistä. Opettajat ovat osallistuneet Osumahankkeen koulutuksiin ja muihin tv-koulutuksiin.

Kannettavia tietokoneita on hankittu lukion tarpeisiin tällä hetkellä riittävä määrä. Verkko-yhteydessä on edelleen ongelmia. Osa opettajista on käyttänyt Pedanettia ja osa muita vaihtoehtoja. Pedanet on koettu hyödylliseksi, mutta käyttökokemukset ovat vielä vähäisiä.

2. Sähköiseen ylioppilastutkintoon valmistautuminen

- ensimmäiset kokeet ylioppilastutkinnosta suoritetaan sähköisesti v. 2016 tieto- ja viestintätekniikkaa käyttäen ja kaikki tutkinnon kokeet tehdään sähköisesti v. 2019
  - kokeilut eri oppiaineissa
    - mahdollisimman monessa
  - yhteistyö eri lukioiden välillä
    - Koski ja Pöytyä
    - Forssa, Loimaa ja Urjala
  - teknologian ja laitteiden riittävyyden arviointi
    - opiskelijoiden omat laitteet
      - tavoitteena kaikilla omat
    - lukion hankkimat laitteet
      - reservi

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Kaikki opettajat ovat kokeilleet sähköisiä kokeita omassa oppiaineessaan. Yhteistyötä on tehty Kosken ja Pöytyän lukioiden kanssa. On käyty keskusteluja opettajien kesken ja jaettu kokemuksia. Forssan, Loimaan ja Urjalan lukioiden kanssa yhteistyö on ollut vähäistä. Ensimmäinen valtakunnallinen harjoituskoe pidetty lokakuussa äidinkielen kokeessa. Kaikilla opiskelijoilla ei ole vielä omia laitteita, mutta lukiolla on riittävä reservi laitteita.

3. *Oppilaat valitsevat Someron lukion*

- kuinka monta prosenttia Kiiruun yläkoulun päättäneistä valitsee Someron lukion jatkokoulutuspaikakseen
  - tavoitteena mahdollisimman moni lukioon menijä
- kuinka monta prosenttia opiskelijoista tulee kuntarajojen ulkopuolelta
  - tavoitteena ryhmien täydentäminen taloudellisesta näkökulmasta

Tavoite toteutunut. 45 % 9.luokkalaista valitsi Someron lukion jatkokoulutuspaikakseen. 4 % opiskelijoista tulee kuntarajan ulkopuolelta. Muista kunnista tulevia on vähän ja ne ulkopaikkakuntalaiset opiskelijat, jotka on valittu Someron lukioon, aloittavat yleensä kuitenkin omassa kunnassaan lukion.

4. *Uuden oppilashuoltolain mukaisten käytänteiden kehittäminen*

- uuden lain edellyttämien toimenpiteiden toteutumisen valvonta

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Uuden lain pohjalta on laadittu kasvatuspäällikön johdolla esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion yhteinen oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma. Tehty suunnitelmaa Kosken ja Pöytyän kanssa yhteistyössä, otettu uudet käytännöt käyttöön. Lisäksi suunnitelmaa on päivitetty vastaamaan uusia opetussuunnitelmia.

5. *Valmistautuminen lukio-opetuksen järjestämislupahakuun.*

Järjestämislupaa ei tarvinnut hakea. Someron kaupunki sekä Kosken ja Pöytyän kunnat laativat yhdessä selvityksen lukiokoulutuksen tulevaisuuden järjestämisestä yhteistyönä, vaikka järjestämislupien uudistaminen peruttiin.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	11 046	-11 046
Toimintakulut	-996 210		-996 210	-975 268	20 942
Toimintakate	-996 210		-996 210	-964 222	31 988
Sisäiset kulut	-302 900		-302 900	-333 492	-30 592
Sumupoistot	0		0	-11 666	-11 666

Toiminta:

Someron lukio ja sivistystoimi valmistautuivat hakemaan lukion järjestämislupaa vuonna 2015. Someron kaupunki sekä Kosken ja Pöytyän kunnat laativat yhdessä selvityksen lukiokoulutuksen tulevaisuuden järjestämisestä yhteistyönä. Ison urakan jälkeen hallituksen esitys lukioiden toimilupien uudistamisesta kumottiin. Tästä huolimatta selvitystyö saatettiin loppuun.

Someron lukion toiminnan kehittäminen jatkui yhteistyössä Kosken ja Elisenvaaran lukioiden kanssa. Pidimme yhteisen opettajien puoliveson Kosken lukiossa lokakuussa. Yhteisissä rehtoreiden kokouksissa on luotu hyviä käytäntöjä. Teknologian opetuskäyttöä, sähköiseen yotutkinnon kokeiluja ja uuden opetussuunnitelman valmistelua on tehty kolmen lukion kesken. Toiminta väistötiloissa on sujunut kohtuullisesti. Ongelmana on edelleen huono äänieritys, mikä haittaa välillä opituntien pitoa.

Opetussuunnitelmatyön valmistelu alkoi jo elokuussa, mutta varsinainen suunnitelmatyö alkoi marraskuussa, kun OPH oli päättänyt lopullisesti lukion valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteista. Opettajat jaettiin eri työryhmiin valmistelevaan opetussuunnitelmaa. Tämän li-

säksi yhden ryhmän tehtävänä oli seurata koulurakennuksen rakentamista ja varmistaa käyttäjien näkemysten huomioiminen tilaratkaisussa.

Sähköiseen yo-tutkintoon on valmistauduttu mm. lokakuussa pidetyllä valtakunnallisella sähköisellä harjoituskokeella äidinkielessä. Lukion tv-t-strategian laatiminen on aloitettu yhdessä muun sivistystoimen toimijoiden kanssa. Laite- ja ympäristökartoitus on tehty. Seuraava vaihe on osaamistason kartoitus. Työ on aloitettu ja saadaan keväällä valmiiksi. TVT-strategia saadaan kokonaisuudessaan valmiiksi vuoden 2016 aikana.

Lukion opiskelijahuollon suunnitelmaa on päivitetty uuden OPS:n mukaiseksi. Työ saadaan valmiiksi keväällä 2016. Suunnitelma linjataan esi- ja perusopetuksen mukaiseksi.

Tehtäväalue: Vapaa sivistystyö

Toiminta-ajatus

Tuottaa kursseja sekä vapaa-ajan toiminnan tueksi että täydennyskoulutukseksi eri ammattiryhmille.

Tavoitteet:

1. Järjestetään tuntiopettajille suunnattua koulutusta

- järjestetyt koulutukset vrt. aikaisempi vuosi

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Somero-opisto on mukana varsinaissuomalaisten kansalaisopistojen yhteisessä Pramilla-hankkeessa, jonka järjestämiin koulutuksiin tuntiopettajat ovat osallistuneet.

2. Toiminnan tehostaminen ja yhteistyön lisääminen toisen asteen koulutuksen järjestäjän kanssa

- yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien kanssa
- kurssien määrän suhde kustannuksiin

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Suunnittelu-yhteistyötä Someron ja Kosken lukioiden kanssa on lisätty. Opisto järjesti perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyville kielten ja matematiikan kertauskursseja, ja Someron lukion opiskelijat ovat voineet hyväksilukea tutkintoonsa järjestyksenalvojakurssin ja taidekoulun kursseja.

3. Kurssien määrän kehitys

Kurssien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 12 % ja opetustuntien määrä 2 %.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	93 100		93 100	93 921	-821
Toimintakulut	-386 570		-386 570	-368 867	17 703
Toimintakate	-293 470		-293 470	-274 947	18 523
Sisäiset tuotot	0		0	1 561	-1 561
Sisäiset kulut	-28 300		-28 300	-48 314	-20 014

Toiminta

Somero-opiston vuosille 2014-2020 laaditussa kehittämissuunnitelmassa on painopistealueiksi määritelty terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, taiteen perusopetus, ammatillinen täydennyskoulutus sekä yhteistyön kehittäminen. Toiminnan keskeisiä kohderyhmiä ovat ikääntyvät, lapset ja nuoret sekä erityisryhmät. Opiston vuoden 2015 toiminta vastasi hyvin kehittämissuunnitelman tavoitteisiin. Erityisenä kehittämiskohteena oli työttömille työnhakijoille kohdennettu koulutustarjonta.

Talousarviossa oli varattu määräraha pitkäaikaistyöttömien kuntouttavana työtoimintana järjestettävään koulutukseen. Syksyllä 2015 järjestetty kurssi toteutettiin yhteistyössä Faktian kanssa, mutta jatkossa vastaavanlaisia kursseja on tarkoitus järjestää omana toimintana. Tullevaisuuden suunnittelu -kurssille osallistui 14 TE-toimiston ja sosiaalitoimen rekrytoimaa pitkäaikaistyötöntä. Rehtori/sivistysjohtaja ja kurssisihteeri ovat mukana vuonna 2015 perustetussa kaupungin työllisyyden edistämisen ohjausryhmässä.

Opisto sai opetushallitukselta avustusta kahteen hankkeeseen. Laatu- ja kehittämisavustusta käytetään työttömille järjestettävän koulutuksen kehittämiseen. Kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret ja pitkään työttöminä olleet. Hanke ajoittuu vuosille 2015–2016. Opintoteliavustus käytettiin syksyn 2015 aikana työttömien, maahanmuuttajien ja ikääntyneiden kurssimaksujen alentamiseen.

Vuonna 2015 Somero-opistossa järjestettiin opetusta 215 kurssilla ja luennolla yhteensä 5100 opetustuntia. Niiden yhteenlaskettu osallistujamäärä oli 3143 henkilöä. Opetustunteina laskettuna opetusta järjestettiin 2 % enemmän kuin vuonna 2014 ja osallistujamäärä oli 19 % edellisvuotta suurempi. Noin 20 % opetuksesta järjestettiin Koskella ja loput Somerolla.

Visuaalisen taiteen perusopetukseen osallistui 69 lasta. Opetusta annettiin koko laajuudessaan yhteensä 312 opetustuntia. Taidekoulun opiskelijat toteuttivat yhteistyössä Kiiruun koulun kahdeksansien luokkien luovan ilmaisun ryhmän ja Lounais-Hämeen musiikkiopiston yhteisprojektina Taikahuilu-musiikinäytelmän.

Vuoden aikana järjestettiin 16 luentoa, joille osallistui yhteensä 502 henkilöä. Ensimmäistä kertaa luentotarjonnassa oli myös verkkoluentoja, jotka toteutettiin yhteistyössä Turun suomenkielisen työväenopiston kanssa. Sotiemme varjoissa -verkkoluentoja oli mahdollista seurata elokuvateatteri Bio Jukolan valkokankaalta.

Somero-opisto toimi kiinteässä yhteistyössä viiden varsinaissuomalaisen kansalaisopiston (Salon kansalaisopisto, Turun suomenkielinen työväenopisto, Vakka-Suomen kansalaisopisto ja Åbo svenska arbetarinstitut) kanssa. Yhteistyöopistot ovat järjestäneet verkostona koulutusta opettajille, tehneet laatutyötä ja työhyvinvointia edistävää toimintaa Opetus- ja kulttuuriministeriön Osaava-ohjelmasta rahoitetuissa Pramilla I–III -hankkeissa.

Tehtäväalue: Kirjastotoimi

Toiminta-ajatus

Yleisten kirjastojen kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kirjastotoiminnassa tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovai-
kutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä.

Tavoitteet:

1. Laadukas kirjastotoiminta

Mittari: Valtakunnalliset vertailuluvut

Tavoite toteutunut. Valtakunnallisesti tunnusluvut ovat saatavissa vuodelta 2014, vuoden 2015 tilastot julkistetaan huhtikuun alussa. Someron kirjaston keskeiset tunnusluvut ovat olleet vuosia valtakunnallista tasoa paremmat. Vuoden 2015 tunnusluvuissa näkyy väistämättä laajan ja toimintaa haitanneen remontin vaikutus.

Someron kirjaston aineistohankintojen ja lainausten määrä on ylittänyt valtakunnallisen tason jo useita vuosia, samoin asukaslukuun suhteutettu fyysisten kävijöiden määrä. Kirjastoauton osuus lainoista on ollut tavallista suurempi. Lainaustaso ja fyysisten käyntien määrä lienevät viime vuonna valtakunnallista tasoa, muilta osin taso ylittyy edelleen.

	Somero			Varsinais-Suomi		Koko maa	
	2015	2014	2013	2014	2013	2014	2013
hankinnat/ (asukasluku/1000)	526	553	545	379	385	338	351
lainaus/asukasluku	16,9	18,3	19,3	16,7	17,1	16,7	17,2
fyysiset käynnit/asukasluku	13,1	14,2	14,8	9,2	9,4	9,3	9,5
kirjastoautolainat/kokonaislainaus	16 %	14 %	14 %	5 %	5,3 %	7,8 %	7,9 %

2. Sähköisen aineiston käyttöönotto

Mittari: Toteutuminen.

Tavoite toteutunut. E-kirjojen lainaus Someron verkkokirjastossa alkoi syyskuussa 2015.

3. Kirjastoautopalveluiden myynnin kartoitus ja siitä seuraavat toimenpiteet

Mittari: Toteutuminen.

Kartoitus toteutunut. Autopalvelun myyntiä ei toistaiseksi ole tulossa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	10 300		10 300	11 295	-995
Toimintakulut	-518 570		-518 570	-493 264	25 306
Toimintakate	-508 270		-508 270	-481 970	26 300
Sisäiset kulut	-224 200		-224 200	-224 567	-367

Toiminta:

Kirjaston toimintaan vaikutti viime vuonna oleellisesti 4 kuukautta kestänyt remontti, jonka aikana henkilökunnan työtilat kokonaan ja kirjaston asiakaspalvelutilat suurelta osin olivat pois käytöstä. Remontin aikana kirjastoauto palveli asiakkaita ja osan aikaa kirjastotalo oli osittain avoinna. Asiakkaille kulku sivuovesta ja lainaussalin hahmottaminen uudesta vinkkelistä oli hankalaa. Toiminta palasi normaaliuomiinsa syyskuun lopussa.

Remontti vei kolmasosan vuodesta ja näkyy kirjaston toimintatilastoissa. Lainaus keväällä ja syksyllä normaalin toiminnan aikana oli sama kuin edellisvuonna vastaavaan aikaan. Remonttikaudena koko kirjaston lainaus laski yhteensä 23 %. Pääkirjaston lainaus laski 31 %, kirjastoauton lainaus nousi piha- ja tallipalvelun ansiosta 41 %. Vuositasolla kirjaston lainaus aleni oli noin 7 % ja puolestaan auton lainaus nousi 6 %. Muutosta kuvaa asukaskohmainen lainaus, mikä oli vuonna 2014 18 lainaa per asukas ja vuonna 2015 17 lainaa per asukas.

Ongelmista huolimatta toiminta oli edelleen vilkasta, joskin kesän ja alkusyksyn tapahtumat ja näyttelyt jouduttiin perumaan. Kirjasto järjesti edellisvuosien tapaan ala- ja yläkoululaisille kirjastonkäytön opetusta ja kirjavinkkausta. Alakoululaisille uutuuksena oli Satuseikkailu, johon kuvataiteilija Keanne van de Kreeke teki hauskat kuvamateriaalit. 7.- ja 8.-luokkalaisille järjestettiin kauhukirjoittamisen ja luovan kirjoittamisen työpajat Turun Sanatide ry:n ohjaajien vetämänä. Lukudiplomikirjoja innokkaasti lukeneet oppilaat palkittiin kirjailija Hanna van der Steenin vierailulla.

Yleisötapahtumia olivat mm. Kahdenlaista lempeä–runoilta (85 h), aivoterveyspäivän Kulttuuri kuuluu kaikille–tapahtuma (53 h), Nostalgiviikon suosittu tapahtumat 50-luvun tyyliin: Toiverunojen ilta (50 h), Jazz-duo (80 h), Sylvi-tädin satutunnit (65 h) ja Anselmi kala paperiteatteri (37 h). YLEN Kultakuumeen kulttuuritoimittajat haastattelivat suorassa lähetyksessä somerolaisia kirjallisuuden ystäviä kirjastossa. Arenassa ohjelma keräsi 500 kuuntelua muutamassa viikossa.

Säännöllisesti toistuvaa toimintaa olivat satutunnit, tiedonhakukilpailut palkintoineen, nuorten luovan tekemisen kerho, aikuisten kirjallisuuspiiri, Muistikammari ja syksyllä toimintansa aloittanut eläkeläisten nettiopastus. Toimintakeskuksen vammaisryhmä vieraili kirjastossa säännöllisesti kerran viikossa. Näyttelyitä oli 6 kpl.

Kirjaston yhteistyötahoja olivat koulut, päiväkodit ja perhepäivähoitajat, Somero-opisto, Someron Kulttuuri, Someron liikunta, Martat ja Eläkeliiton Someron osasto ja YLE.

Tehtäväalue: Vapaa-aikatoimi

Tavoitteet:

Liikuntatoimi

1. Uimahalli- ja kuntosalitoiminnan jatkuva kehittäminen

Mittari: Kävijämäärien seuranta, kuntosalilaitteiston uusiminen, henkilökunnan säännöllinen kouluttaminen.

Tavoite toteutunut.

Uimahalli Loiskeen kokonaiskävijämäärä vuonna 2015 oli 78 474. Pudotusta edelliseen vuoteen oli 3,8 %. Päiväkohtaiseksi keskiarvoksi muodostui näin ollen 247 kävijää/päivä. Uimahalli oli avoinna yleisölle 318 päivänä vuoden aikana. Kuntosalin laitekantaa uudistettiin merkittävästi vuoden 2015 aikana uusilla TechnoGym –laitteilla ja kuntosalin yleisilmettä kohennettiin kesän aikana tehdyllä seinien maalauksella.

Uimahallin henkilökunnalle järjestettiin vuosittainen Trimmikurssi syyskuussa ylläpitämään ammatillista osaamista uimahalliympäristössä. Elokuussa koko henkilöstö osallistui ensiapukurssille ja asiakaspalvelukoulutukseen. Vesijumpan ohjaajat kävivät päivittäisissä taitojaan elokuussa Hyvinkäällä ja 2 henkilöä kävi helmikuussa tutustumassa Uimahalli- ja kylpyläpäivillä. Lisäksi henkilökunta osallistui alan messutapahtumiin ja keväällä toteutettiin yhteinen retkipäivä Harjavallan ja Euran uimahalleihin.

2. Liikunnan monipuolisten toimintaedellytysten ylläpitäminen ja seurayhteistyön laajentaminen

Mittari: Ohjattujen liikuntaryhmien ja liikuntaryhmiin osallistuvien määrän seuranta, salivuorojen jakaminen eri seuroille ja lajeille (vrt. kaventunut salitarjonta).

Tavoite toteutunut.

Vesiliikuntaryhmien ohella kurssitarjottimella oli mm. tuolijumppaa, kuntosaliryhmiä senioreille ja työikäisille, matalan kynnyksen kuntojumppaa ja henkilökohtaista liikunta-

neuvontaa. Lapsille järjestettiin kesällä urheilukoulua ja salibandykerhoja. Uimakoulujaksoja järjestettiin kesäkuussa ja joulukuussa. Salivuorojen jakaminen paikkakunnan aktiivisille urheiluseuroille onnistuttiin tekemään kaventuneeseen salitilanteeseen nähden tasapuolisesti ja joustavasti.

3. Erityisryhmien liikuntatarjonnan lisääminen

Mittari: Uusien ryhmien käynnistäminen

Tavoite toteutunut osittain.

Erityisuintiin koulutettiin kaksi uimaopettajaa marraskuussa 2015 järjestetyillä kursseilla. Uintiryhmät suunniteltiin alkaviksi tammikuussa 2016 ja markkinointi käynnistettiin joulukuussa 2015.

Nuorisotoimi:

4. Yhteistyön lisääminen sosiaalitoimen kanssa

- etsivä nuorisotyö aikuissosiaalityön kanssa
- nuorisotyö perhetyön kanssa

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Etsivä nuorisotyö ja aikuissosiaalityö ovat yhteistyössä tiiviisti. Perhetyön kanssa yhteistyötä käynnistellään. Yhteistyö päihde- ja mielenterveysyksikön kanssa lisääntyi.

5. Nuorisokahvilan toiminnan kehittäminen

- uusi tila – osallistaa nuoria toiminnan sisältöjen kehittämiseen
- tiedotus toiminnoista nuorille monipuolisesti

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Tiedotus ja nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien kanssa tietoisuus lisääntynyt, silti uusia keinoja ja käyttökohteita tilalle tarvitaan. Yhteistyö muiden kaupungin toimijoiden kanssa lapsi- ja perhetyön sekä sosiaalityön kanssa lisääntynyt tilan kautta. Tilaa käyttää nuorisotoimen lisäksi sosiaalitoimi, Salon A-klinikka, kaupungin alakoulut, sekä julkinen sektori mm. 4H. Tilan uudistaminen ja käyttötarkoituksen tarkistus vuonna 2016.

6. Kouluyhteistyömuotojen kehittäminen

- yhteistyömuotomahdollisuuksien selvittäminen nykyisessä koulukompleksissa

Toteutunut ja toteutuu edelleen.

Koulujen kanssa yhteistyö laajentui. Nuorisotyö on aktiivisesti mukana niin alakouluilla kuin yläkoululla ja lukiollakin. Uutena toimintamuotona on yhteistyö yrittäjyyskasvatuksessa. Yhteistyö myös ammatillisten oppilaitosten kanssa suunnitteluvaiheessa.

Kulttuuritoimi:

7. Näkyvyyden ja tunnettavuuden edelleen parantaminen

- vertailutilastoa edellisiin vuosiin

Tavoite on toteutunut.

Kulttuuri ry oli runsaasti esillä niin valtakunnallisissa kuin paikallismedioissa. Esim. yhteistyössä Turun Sanomien kanssa tuotetun Badding-liitteen levikki oli 60 000 kotitaloutta. Lehdistöseurantaa on tehty arkistoimalla yhdistystä koskevat kirjoitukset ja kuvat kulttuurituottajan toimistoon. Järjestetyt tapahtumat ovat tavoittaneet hyvin kävijöitä.

Badding-pysäkin paljastustilaisuutta oli seuraamassa arviolta 4000 henkeä. Näkyvyyttä on parannettu myös sosiaalisessa mediassa, jossa Kulttuuri ry:n Facebook-seuraajien määrä on kasvanut tasaisesti: 1.1.2014: 237, 16.1.2015: 339, 14.1.2016: 442.

8. Monipuolisen ja laadukkaan kulttuuritarjonnan tarjoaminen kaiken ikäisille

- tapahtumien järjestäminen eri ikäryhmät huomioiden

Tavoite on toteutunut.

Kulttuuri ry järjesti 25 tapahtumaa vuonna 2015. Joukossa oli niin lapsille, nuorille, aikuisväestölle kuin ikäihmisillekin suunnattuja tapahtumia. Lisäksi Kulttuuri ry:n 20 jäsenyhdistystä järjestivät omia tapahtumiaan eri kohderyhmille.

9. Yhteistyön kehittäminen paikkakunnan toimijoiden kanssa

- yhteistyöverkoston kasvattaminen

Tavoite on toteutunut.

Kulttuuri ry on kasvattanut tasaisesti yhteistyöverkostoaan. Suurimmat tapahtumat järjestettiin lukuisien tahojen yhteistyönä. Esim. yhdessä elinkeinotoimen kanssa organisoidussa Nostalgiaviikossa oli mukana yli 30 yhdistystä ja yritystä sekä 65 tapahtumaa; Bussi Somerolle -päivässä 20 yhteistyökumppania ja 30 esiintyjää.

10. Suunnitelman laatiminen Kiiruun talon kalustuksen yhtenäistämiseksi

- suunnitelman laatiminen

Tavoite ei toteutunut.

Kiiruun koulun käyttäessä Kiiruun tilaa väistötilanaan ja uuden koulun valmistumisaikataulun ollessa epäselvä ei nähty aiheelliseksi laatia suunnitelmaa vielä.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	250 800		250 800	261 635	-10 835
Toimintakulut	-1 151 330		-1 151 330	-1 110 170	41 160
Toimintakate	-900 530		-900 530	-848 534	51 996
Sisäiset kulut	-884 200		-884 200	-883 265	935
Sumupoistot	-8 800		-8 800	-8 824	-24

Toiminta:

Someron Liikunta ry:n vuosi 2015 sujui hyvin pitkälti suunnitelmien mukaan. Uimahalli Loiskeen kokonaiskävijämäärä oli 78 474. Pudotusta edelliseen vuoteen oli 3,8 %. Päiväkohtaiseksi keskiarvoksi muodostui näin ollen 247 kävijää/päivä. Uimahalli oli avoinna yleisölle 318 päivänä vuoden aikana. Huoltokatko pidettiin 29.6 - 3.8.2015.

Uimahallin aulassa järjestettiin asiakastytyväisyyskysely uimahallin ja kuntosalin asiakkaille marraskuussa 2015. Tulokset olivat jälleen positiivisia, sillä uimahallin tyytyväisyyskyselyn keskiarvo asteikolla 1-5 oli 4,6 ja kuntosalin puolella 3,8. Kuntosalin kova käyttöaste ja sen myötä ahtaaksi käyneet tilat nousivat esiin kyselyssä.

Kuntosalin kävijämäärä oli 21 617 kävijää. Vuoden 2014 kävijämäärään verrattuna laskua oli 3,5 %. Kahtena edellisenä vuotena kävijämäärä nousi kuntosalilla yhteensä noin 35 %. Laitteikantaa uudistettiin merkittävästi vuoden 2015 aikana uusilla TechnoGym -laitteilla. Kuntosali oli edellisen vuoden tapaan avoinna käyttäjilleen ympäri vuoden.

Vuoden 2014 huonololumisen talven seurauksena ladunajokausi jäi erittäin lyhyeksi. Tämä näkyi säästöinä ladunajokustannuksissa. Someron Liikunta ry investoi täten vuoden 2015 lopulla uusiin liikuntavälineisiin monitoimitalolle ja urheilukentille yhdistyksen taloudellisen tilanteen sen salliessa.

Kaupungin ja Liikunta ry:n välistä määräaikaista uimahallin hoitosopimusta jatkettiin kahteen otteeseen toimintavuoden aikana. Kaupunki ryhtyi selvittämään liikuntapalveluiden järjestämisen muotoa johtuen hankintalain tulkinnoista. Liikunta ry teetti myös oman selvityksen asiasta toimintavuoden aikana. Selvitystyötä liikuntapalveluista jatketaan vuonna 2016.

Nuorisotoimessa kouluysteistyö nousi keskeiseen osaan toiminnoissa vuoden aikana ja uutena toimintamuotona osallistuttiin yrittäjyyskasvatukseen. Nuorisotoimi oli mukana mm. lukion yrittäjyyskurssilla ja alakoulun pikkuyrittäjät projektissa, vetämällä kursseja ja kerhoja itsenäisesti sekä yhteistyössä koulujen, paikallisten yrittäjien, kaupungin elinkeinotoimen ja julkisen sektorin kanssa. Nuorisotoimen yhteistyö laajeni tämän myötä mm. elinkeinotoimen, sosiaalitoimen, kaupungin yrittäjien sekä julkisen sektorin palveluiden kanssa.

Nuorisotoimi ja etsivä nuorisotyö valmistelivat koulukuraattorin kanssa Somerolle vuonna 2016 aloittavaa nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa. Nuorisotoimi osallistui myös nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien toimintaan. Sosiaalinen media nuorisotyössä otettiin vuoden aikana aktiiviseen käyttöön nuorisotoimen toiminnoissa. Nuorisotoimi järjesti myös nuorteniltoja kolme kertaa viikossa sekä lasten monitoimikerhoja kahdesti viikossa.

Etsivä nuorisotyö oli yhteydessä 24 uuteen nuoreen vuoden 2015 aikana. Etsivä nuorisotyöntekijä järjesti yhdessä elinkeinotoimen ja 4H:n kanssa Someron ensimmäiset duunitreffit. Etsivä nuorisotyöntekijä aloitti kuntouttavana työtoimintana pidettävän nuorten ryhmän vetämisen yhdessä Ecotekolan työpajaohjaajan kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä aloitti jäsenenä kaupungin työllisyshoitoryhmässä ja toimii yhteistyössä Somero-opiston kanssa nuorten työttömien osalta. Etsivä nuorisotyöntekijä vakinaistettiin syyskuussa 2015.

Someron Kulttuuri ry toimi sääntöjensä mukaisesti järjestäen toimintaa ja tapahtumia yhdessä jäsenyhdistyksiensä ja alueen muiden toimijoiden kanssa pitkin vuotta ympäri kaupunkia. Vuoden päätapahtumana Kulttuuri ry järjesti Rauli "Badding" Somerjoen kunniaksi Bussi Somerolle -suurtapahtuman. Tapahtuman yhteydessä paljastettiin Kulttuuri ry:n toteuttama Rauli Somerjoen muistomerkki, Badding-pysäkki. Kulttuuri ry kehitti myös muita uusia, kaupungin kulttuuritoimintaa monipuolistavia palveluita samalla, kun järjesti kaupungin tilaamat perinteiset kulttuuripalvelut. Yksittäisten tapahtumien lisäksi yhdistys järjesti kerho- ja kurssi-toimintaa.

Tehtäväalue: Varhaiskasvatus

Tavoitteet:

Toiminta-ajatus

Lakisääteisten varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti koko kaupungin alueella.

1. Uuden organisaation rakenteen kehittäminen sivistystoimessa

- Toimialan sisäisten synergiamahdollisuuksien hyödyntäminen.

Tavoite toteutunut osittain ja toteutuu edelleen.

Tavoite on osittain toteutunut perusopetuksen aamu/ iltapäivätoiminnan ja varhaiskasvatuksen yhteistyöllä. Uudenlaisia toimintatapoja ja yhteistyömuotoja kehitellään edelleen.

2. Uuden oppilashuoltolain mukaisten käytänteiden kehittäminen

- uuden lain edellyttämien toimenpiteiden toteutumisen valvonta

Tavoite toteutunut ja toteutuu edelleen.

Uuden lain pohjalta on laadittu kasvatuspäällikön johdolla esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion yhteinen oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma.

3. Teknologian hyödyntäminen tuntiperusteisessa laskutuksessa

- tuntiperusteisen laskutuksen käyttöönotto
- kustannusten seuranta ja kustannusten pitäminen kohtuullisena

Tavoite ei toteutunut.

Tuntiperusteista laskutusta ei ole vielä otettu käyttöön vaan tarkoituksenmukaista on odottaa valtakunnallisia maksunmääräytymisperusteita. Varhaiskasvatuksessa on Somerolla tällä hetkellä käytössä kolme eri tietojärjestelmää. Tarkoitus on saada käyttöön yksi tietojärjestelmä, jonka kautta saadaan kaikki tarvittava palvelu kuten mm. hoitoaika-perusteinen laskutus.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	505 700		505 700	489 187	16 513
Toimintakulut	-3 744 420		-3 744 420	-3 555 921	188 499
Toimintakate	-3 238 720		-3 238 720	-3 066 735	171 985
Sisäiset tuotot	0		0	3 742	-3 742
Sisäiset kulut	-797 100		-797 100	-800 926	-3 826

Toiminta:

Varhaiskasvatuksen esimiehenä on vuoden 2015 alusta toiminut kasvatuspäällikkö ja hänen alaisuudessaan kaksi päiväkodin johtajaa, joiden vastuualueille ovat jakautuneet päiväkotien ja perhepäivähoidon johtaminen. Organisaatiomallin toimivuuden arvioinnissa elokuussa todettiin malli toimivaksi Someron varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatukseen perustettiin vuoden aikana yksi kiertävän hoitajan vakanssi vastamaan enenevään sijaistarpeeseen. Kiertävän erityislastentarhanopettajan nimike muutettiin syksyllä varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi, joita vakansseja varhaiskasvatuksessa on kaksi, mutta toista vakanssia ei ole monista yrityksistä huolimatta saatu täytettyä.

Vuoden alusta voimaan tullut laki esiopetuksen velvoittavuudesta tuli käyttöön 1.8.2015. Lain mukaan lapsen on osallistuttava vuoden kestävänsä esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan (Pol 26a §) oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna.

Päivähoitopaikkojen kysyntää varten perustettiin määräaikainen ryhmäperhepäiväkoti joulukuun alussa, jotta oli mahdollista tarjota päivähoitopaikkaa hakeneille perheille lakisääteisessä ajassa. Määräaikaisen ryhmäperhepäiväkodin tarve perustuu perhepäivähoitajien määrän vähenemiseen. Vuodesta 2010 vuoteen 2015 perhepäivähoitajia on vähentynyt kaikkiaan 9 hoitajalla, joka merkitsee noin 30 päivähoitopaikan vähennystä. Määräaikaisen ryhmäperhepäiväkodin toiminta päättyi 31.7.2016.

Vuorohoidon järjestämisen periaatteet vahvistettiin sivistyslautakunnassa toukokuussa. Uutena toimintamuotona varhaiskasvatuksen ja henkilöstön osaamisen kehittämisessä otettiin varhaiskasvatuksen henkilöstön kehittämispäivät, kaksi arkipäivää toimintavuoden aikana, hyväksyttiin sivistyslautakunnassa toukokuussa.

Vuoden 2015 lopussa päivähoidossa oli kaikkiaan 280 lasta, josta pelkkään esiopetukseen osallistuvia lapsia oli yhteensä 30. Esiopetukseen ja lisäksi täydentävään päivähoitoon osallistuneita lapsia oli vuoden lopussa kaikkiaan 38 lasta. Vuorohoitoryhmässä oli vuoden

lopussa 22 lasta (v.2014, 19). Lisäksi päiväkotiyksikön (jossa vuorohoitoryhmä sijaitsee) muista ryhmistä siirtyi vuoden aikana satunnaisesti 9-13 lasta vuorohoitoryhmään jatkamaan hoitopäivää. Vuorohoitoryhmä tarjosi lisäksi tilapäistä varahoitoa vuoden aikana muutamalle perhepäivähoitolapselle lasten hoitoajoista johtuen. Vuoden lopussa vuorohoitoon osallistuvista lapsista 8 oli alle 3-vuotiaita.

Läsnäolopäiviä vuoden aikana päiväkotihoidon kokopäivähoidossa kertyi kaikkiaan 23 632 ja osapäivähoidon läsnäolopäiviä yhteensä 8555. Esiopetuksen piiriin on kuulunut 68 lasta eli noin 96 % maksuttomaan esiopetukseen oikeutettujen lasten määrästä. Esiopetuksessa on läsnäolopäiviä ollut kaikkiaan 14 810.

Perhepäivähoidossa oli vuoden lopussa 70 lasta, joista edelleen Sepäntien varahoitoyksikössä 7 lasta. Läsnäolopäiviä perhepäivähoidon kokopäivähoidossa kertyi 8422 päivää. Perhepäivähoitajia on vuoden lopussa ollut kaikkiaan 19. Perhepäivähoidon varahoitoyksikössä Sepäntiellä läsnäolopäiviä oli kaikkiaan 2168. Lisäksi Somero on ostanut kaksi perhepäivähoitopaikkaa ostopalveluna Salosta.

Lasten kotihoidon tukea maksettiin vuoden 2015 lopussa 150 lapsesta (v. 2014, 166 lasta) ja yksityisen hoidon tukea 6 lapsesta (v. 2014, 3 lasta). Lisäksi osittaista/joustavaa tukea maksettiin 24 lapsesta (v. 2014, 18 lasta). Kuntalisää sai joulukuun 2015 lopussa 71 perhettä, joissa tukeen oikeutettuja lapsia oli 124.

Toimielin: Tekninen lautakunta

Tehtäväalue: Tekninen hallinto

Tavoitteet:

1. Teknisen toimialan organisaatiomallin kehittäminen.

Osittain toteutunut. Organisaatiossa tapahtuu eläkkeelle siirtymisiä lähiaikoina sekä 3-5 vuoden aikajännteellä monella teknisen toimen sektorilla. Myös suurempia rakenteellisia muutoksia on tulossa, suurimpana sosiaali- ja terveystalouden muutokset. Lisäksi mm. ympäristöministeriö ehdottaa, että rakennusvalvonnan järjestämisen vastuu siirtyisi kunnilta itsehallintoalueille. Myös muita seudullisia palvelurakenteen muutoksia, lähinnä palveluiden keskittämisiä, on pohdinnan alla tällä hetkellä ikäluokkien pienentyessä ja ikääntyessä. Keskustelun alla ovat olleet ainakin tietohallinto, maankäyttö- ja rakennusvalvonta, ruokahuolto sekä talous- ja henkilöstöhallinto. Näiden perusteella pohdintoja ja selvityksiä tehdään edelleen teknisen toimen toimialan organisaation kehittämisen suhteen. Osa toimenpiteistä tai toimenpide-ehdotuksista tapahtuvat varsin nopeallakin aikajännteellä, osa taas vaatii pidemmän aikavälin seuranta- ja tarkastelua ja selvitystyötä.

Tietohallinto

2. Tehdään asiakaspalvelukyselyt eri hallintokunnilta.

Ei toteutunut. Jatkettu tietohallinnon asiakastyytyväisyyskyselyn valmistelua tutustumalla aiheesta saatavilla olevaan vastaavaan julkiseen aineistoon ja aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin. Jatkettu kyselyiden, kyselyryhmien ja kyselyissä käytettyjen aiheistojen muodostamista.

3. Sähköisen kokouskäytännön laajentaminen.

Toteutunut. Selvitetty teknisen lautakunnan sähköisen kokouksen laitetarpeet, hankittu tarvittavat laitteet ja liittymät, sekä jaettu ne käyttäjille. Otettu käyttöön teknisen lautakunnan osuus sähköisestä kokousjärjestelmästä. Tekninen virasto on aloittanut aineiston tuottamisen liittymään. Tekninen lautakunta aloittaa sähköisen kokouskäytännön suunnit-

telman mukaan helmikuussa 2016. Jatketaan sähköisen kokouksen käyttöönottoa lautakunnissa teknisen lautakunnan liittymisen jälkeen.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	31 900		31 900	828	31 072
Toimintakulut	-1 377 180		-1 377 180	-1 172 701	204 479
Toimintakate	-1 345 280		-1 345 280	-1 171 873	173 407
Sisäiset tuotot	763 500		763 500	837 144	73 644
Sisäiset kulut	-54 000		-54 000	-53 854	146
Sumupoistot	-7 400		-7 400	-7 429	-29

Tehtäväalue: Tilahallinto

Toiminta-ajatus

Tilahallinnon toiminta-ajatuksena on järjestää kaupungin toimielinten käyttöön tarkoituksenmukaiset ja hyvätasoiset toimitilat tontteineen kilpailukykyiseen hintaan ja huolehtia kaupungin rakennusomaisuuden arvon säilyvyydestä ja tuottavuudesta.

Ruokapalvelujen tarkoituksena on tarjota asiakasryhmille ravitsevaa ja mieluista ruokaa sekä edistää asiakkaiden hyvinvointia. Päiväkodeissa ja kouluissa ruokakasvatus on olennainen osa oppimista. Raaka-aineiden hankinnassa etusija on turvallisilla, kotimaisella ja lähialueella tuotetuilla elintarvikkeilla.

Siivouspalvelun toiminta-ajatuksena on luoda omalta osaltaan toimintaedellytykset kaupungin tiloissa työskenteleville ja toimiville asiakkaille. Siivouspalvelut ylläpitävät ja parantavat tilojen puhtaus- ja hygieniatasoa vaikuttaen terveyteen, hyvinvointiin sekä toimintaympäristön viihtyvyyteen.

Tavoitteet:

Kiinteistöjen kunnossapito

- Kiinteistöjen kuntoa ylläpidetään suunnitelmallisella korjaus- ja huoltotoiminnalla ja kiinteistöjen arvoa ja kehittymistä seurataan mm. järjestämällä kiinteistössä vähintään yhden (1) kerran vuodessa kiinteistökatselemus yhteistyössä käyttäjien kanssa.**

Mittari: Kiinteistöjen menot eroteltuina korjaus-, kunnossapito- ja ylläpitomenoihin sekä käyttöhyödykemenoihin (sähkö, lämpö, vesi).

Toteutunut	TA 2015	Tot. 2015
Kiinteistöjen hyödykemenot (€)		
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	225 000	182 160
Lämpö	700 000	647 114
Sähkö	500 000	456 394
Vesi	72 000	85 602
Yhteensä	1 497 000	1 371 270
Pinta-ala 65 255 m ²	22,90 €/m²	21,01 €/m²

Kiinteistöjen kunnossapitomenot (€)

Palkat	201 110	154 130
Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunn.pitopalv.	700 000	788 885
Rakennusmateriaali	157 500	132 665
Yhteensä	1 058 610	1 075 680
Pinta-ala 65 255 m ²	16,22 €/m ²	16,48 €/m ²

2. Tehdään kiinteistöille kuntokartoitukset sekä laaditaan kiinteistöstrategia.

Mittari: PTS laaditaan vähintään kaikille kiinteistöille, joissa on siirrytty ja siirrytään sähköisen huoltokirjan käyttöön.

Osittain toteutunut. Kuntokartoitusten toteutuminen on viivästynyt toimittajan henkilöresurssiongelmien vuoksi, tavoitteena saada kaikki kuntoarviot valmiiksi helmikuun 2016 loppuun mennessä. Tämän pohjalta laaditaan kohdekohtainen PTS alkuperäisen tavoitteen mukaisesti.

3. Luovutaan määrätietoisesti kaupungin kannalta tarpeettomista kiinteistöistä myymällä niitä, käyttämällä maanvaihdoissa ja viime kädessä purkamalla niitä.

Mittari: Listataan ja arvotetaan kaikki kaupungin kiinteistöt ja osakehuoneistot sekä myydään tarpeettomat (kiinteistöstrategian pohjalta).

Osittain toteutunut. Selvitystyö käynnissä. Osa kiinteistöistä osittain käytössä mikä vaikeuttaa myynti- ja purkuajatusta. Pyritään keskittämään toiminnot niin, että kokonaisia kiinteistökokonaisuuksia vapautuu.

4. Kiinteistöstrategiaan laaditaan energiatehokkuussuunnitelma (osa-alueina: kiinteistöjen energiakäyttö (lämpö, sähkö, vesi), laitesähkö ja muu energiankäyttö (koneet). Tavoitteena on energian kokonaiskulutuksen vähentäminen 25 % vuoteen 2018 mennessä vuoden 2012 tasoon verrattuna.

Ei toteutunut. Kaupungin toimitiloista ovat kuntokartoitukset edelleen käynnissä (valmistuvat 2016 alussa), niiden pohjalta laaditaan, PT -suunnitelmien lisäksi, energiataloudelliset selvitykset.

Siivouspalvelut**1. Seurataan siivouksen suoritteiden arvoja.**

Toteutunut 24,27 €/m²/vuosi, 2,02 €/m²/kk

Ruokahuolto**1. Ympäristövastuuta ja toiminnan tehokkuutta arvioidaan seuraamalla jäteruuan määrää.**

Toteutunut. Jäteruuan määrä terveyskeskuksessa viikon mittauksessa oli 22 %, helmikuussa seurataan jätteen määrää kaksi viikkoa. Kouluissa oli jäteruuan määrä keskimäärin 12 %, maaliskuussa on seuraava seuranta.

2. Lähiruokapäiviä neljä kertaa kuukaudessa.

Tavoite on toteutunut.

3. *Seurataan ruokahuollon suoritteiden arvoja ja erikseen lähiruokapäivien suoritteiden arvoja.*

Toteutunut	TA 2015	Tot. 2105	
Kouluaterian hinta €/oppilas	2,98	2,80	
Perusturvan ateria €/henki	3,65	3,58	Rauhankallio
		4,09	Terveyskeskus
Lähiruokapäivät kpl/kk	4,0	4,0	Keskimäärin

Terveyskeskuksen aterian hintaan vaikuttivat korottavasti puutteelliset tilat, toimiminen useassa paikassa ja kuljetus (Tk:n keittiön peruskorjaus ja laajennus, väistötilat). Sellaisia tuotteita ostettiin valmiina, jotka normaalioloissa olisi valmistettu itse. Henkilökunnan tarve oli myös suurempi ko. muutostilanteen vuoksi. Tuloja jäi myös tulematta, kun ruokasali ei ollut kesäkuun alusta vuoden loppuun käytössä.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	1 530 300	0	1 530 300	1 471 947	58 353
Toimintakulut	-5 995 370	15 000	-6 010 370	-5 874 016	136 354
Toimintakate	-4 465 070	15 000	-4 480 070	-4 402 069	78 001
Sisäiset tuotot	7 381 100		7 381 100	7 400 226	-19 126
Sisäiset kulut	-216 100		-216 100	-218 512	-2 412
Sumupoistot	-1 710 000		-1 710 000	-1 615 806	172 195

Toiminta

Asunto- ja korkotukilainat

Kaupungin välittämien asuntolainojen ulkona oleva pääoma 31.12.2015 oli enää 3.249,34 euroa ja lainansaaaja jäljellä yksi, joten seuraavan vuoden aikana tämäkin tulee maksetuksi. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) myöntämiin investointiavustuksiin ja perusparannuksiin korkotukilainoihin ei ollut kiinnostusta.

Korjaus- ja energia-avustukset

ARAN myöntämiin korjaus- ja energia-avustuksiin ei tullut kuin kuusi hakemusta ja niistäkin vain puolet täytti avustuksen saannin edellytykset. Kuntien myöntämiä avustusmuotoja olivat enää vanhusväestön ja vammaisten asuntojen korjausavustukset, avustus suunnitelmallisen korjaustoiminnan edistämiseksi eli kuntotutkimusavustus kosteusvaurioituneisiin, terveyshaittaa aiheuttaviin rakennuksiin ja pientalojen tarveharkintaiset energia-avustukset.

Vuokra-asunnot

Vuokra-asuntoja, joihin kaupungin toimesta valittiin asukkaat, oli yhteensä 397 kpl. Asunnoista Ktö Oy Somerasuntojen omistamia asuntoja on yhteensä 159 kpl, Kiinteistö Oy Someron Törmän 8 kpl, Someron Vanhaintuki ry:n vanhusten asuntoja 37 kpl ja loput 193 kpl ovat suoraan kaupungin omistamia. Vuoden vaihteessa tapahtunut 64 arava-asunnon siirto Ktö Oy Somerasuntoihin pienensi kaupungin omistamat asunnot 129:ään.

Asukasvalintapäätöksiä oli muutama kappale enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden vaihteessa asuntoja oli tyhjillään yhtä paljon kuin vuosi aiemmin. Vanhusten asuntojakin oli jälleen tyhjänä useampi, kuten on ollut jo monta vuotta. Näin ollen niitä tarvitseville asunto on voitu osoittaa erittäin nopealla aikataululla.

Sairaalatien vanhustentalot ovat enää kaupungille jääviä aravarahoitteisia asuntoja. Vuokralaskelmat osoittivat, että niiden korotustarve on maaliskuun alusta 0,15 €/m². Vapaaarahoitteisten asuntojen tarkistuksessa käytetty indeksi tulee nostamaan vuokria ensi vuonnakin vain aavistuksen verran.

Tehtäväalue: Liikennealueet ja yleiset alueet

Toiminta-ajatus

Huolehditaan katuverkoston rakenteellisesta kunnosta, talvi- ja kesäkunnossapidosta ja pyritään siten parantamaan liikenneturvallisuutta. Puistoalueilla tarjotaan kaupungin asukkaille mahdollisuuksia ulkoiluun ja lisätään viihtyvyyttä asuinalueilla. Leikkipaikoilla lisätään puistojen käyttöastetta ja tarjotaan kasvaville lapsille virikkeitä fyysiseen aktiviteettiin. Tori tarjoaa paikan paikallisten tapahtumien pitopaikkana sekä toimii säännöllisenä myyntipaikkana pientuottajille. Muut yleiset alueet (esim. matonpesupaikat, pulkkamäet) tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuden omatoimiseen aktiviteettiin.

Tavoitteet:

Katujen kunnossapito

1. *Huolehditaan katuverkostosta, sen rakenteellisesta kunnosta sekä liikenneturvallisuudesta ja selvitetään katuverkoston rakenteellinen kunto.*

Osittain toteutunut. Korjattu Vanhantien sillan kaiteet, Jaatilan silta ja siihen liittyvien kevytväylien rakentaminen aloitettu. Liukastumiseen liittyviä korvauksia maksettu kaksi kappaletta (yht. n. 110 €).

Laadittu lista asfaltoitavista kohteista vuodelle 2015 teiden kunnan perusteella (verkko-halkeamat, urat, painumat, sorateiden osalta rakennuskannan kasvaminen kohteen alueella ja siten liikennemäärän kasvu sekä soratien rakentamisvuosi). Tämän perusteella pinnoitettu teitä n. 11 000 m² ja asfaltoitu sorateita n. 9 000 m².

2. *Seurataan katujen kunnossapitomenoja*

	TA 2015	Tot. 2015
Katujen kunnossapitomenot, €	250 030	217 170
Kunnossapidettävät kaavatiet 56 km	3 800 €/km*	3 878 €/km

* asetettu tavoite ei välttämättä muodostu laskennallisesti talousarviossa €/km

3. *Kehitetään kevyenliikenteen väylästä (investointisuunnitelman mukaan).*

Toteutunut. Rakennettu uutta kevytväyläverkostoa 630 m (Heikintie).

Puistot ja leikkipaikat

4. *Huolehditaan kaikkien puistojen siisteydestä, sekä leikkipaikkojen turvallisuusasiat huomioidaan (leikkikenttien turvatarkastukset).*

Mittari: Puistojen ylläpitokustannukset (€/ha)

	TA 2015	Tot. 2105
Puistojen ylläpitokustann. €	126 670	131 843
Puistoja 29 ha	4 800 €/ha*	4 546 €/ha

* asetettu tavoite ei välttämättä muodostu laskennallisesti talousarviossa €/ha.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	37 500		37 500	60 134	-22 634
Toimintakulut	535 980		-535 980	-453 762	82 218
Toimintakate	-498 480		-535 980	-393 628	104 852
Sisäiset kulut	-36 000		-36 000	-36 652	-652
Sumupoistot	-648 500		-648 500	-648 743	-243

Tehtäväalue: Liikelaitokset

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	1 760	-1 760
Toimintakulut	0		0	0	0
Toimintakate	0		0	1 760	-1 760
Sisäiset kulut	-1 900		-1 900	-1 992	-92
Sumupoistot	-3 600		-3 600	-3 629	-29

Tuloihin kirjattu Harjun sadevesi-, vesi- ja viemäriinjojen vuokra

Poistoihin kirjattu Harjun teollisuusalueen viemäriinverkon poisto.

Tehtäväalue: Suojelutoimi

Toiminta-ajatus

Alueellisen pelastustoimen järjestäminen yhteistyössä Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kanssa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	19 807	-19 807
Toimintakulut	-675 000		-675 000	-655 720	19 280
Toimintakate	-675 000		-675 000	-635 913	39 087

Tuloksi kirjattu vuoden 2014 maksuosuuksien palautus.

Kuntien lopulliset aluepelastuslaitoksen kustannukset jaetaan osakaskunnille maakunnan kuntien talousarviovuoden alun asukasluvun suhteessa.

Toimielin: Ympäristölautakunta

Tehtäväalue: Tietoimi

Toiminta-ajatus

Valmistella järjestäytyneiden yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustushakemukset sekä seurata yksityistieverkon kuntoa ja antaa tiekunnille ja yksityisteiden käyttäjille yksityisteihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa.

Tavoitteet:

- 1. Yksityisteiden kunnossapitoavustusjärjestelmän tarkistaminen siten, että tietoimen henkilötöyöpanosta voidaan siirtää yhdyskuntasuunnittelun valmistelutehtäviin.**

Tietoimeen käytetyn henkilötöyöpanoksen vähentämiseksi maankäytön vastuualue valmisteli lautakunnalle esityksen kunnossapitoavustushakemusten käsittelyn siirtämisestä sähköiseen tiekuntarekisteri.fi-palveluun. Lautakunta siirsi asiasta päättämisen vuodelle 2016.

- 2. Järjestäytyneiden yksityisteiden kunnossapitoavustushakemukset valmistellaan päätettäväksi siten, että avustukset maksetaan lokakuun loppuun mennessä sekä perusparannusavustushakemukset sitä mukaa kuin pyydetyt hakemusasiakirjat liitteineen on toimitettu kaupungille.**

Lokakuun loppuun asetettu kunnossapitoavustusten maksatustavoite ei ole toteutunut, vaan varsinaisen päätöksentekokierroksen yhteydessä myönnetty avustukset on maksettu joulukuun alkupuolella ja viimeiset, asian pöydälle jättämisen ja muutoksenhakukäsittelyn jälkeen myönnetty avustukset tammikuussa 2016.

Perusparannusavustushakemuksen osalta tavoite on pääosin toteutunut.

- 3. Seurataan yksityistieverkon kuntoa pääosin vuotuisin tarkastuksin sekä tarvittaessa ilmoitusten perusteella.**

Lautakunnan keskuudestaan valitsevat tarkastajat suorittivat maanmittausteknikon kanssa marraskuussa erillisen kunnossapitokatselmuksen, joka kohdistui arvонnan perusteella kuuteen tiekuntaan. Tarkastuksessa todettiin tarkastettu tiestö asianmukaisesti hoidetuksi ja tiekuntien toiminta ja taloudenhoito pääosin riittäväksi.

Lisäksi yksityisten teiden kuntoa on seurattu muiden tehtävien suorittamisen yhteydessä.

- 4. Tiekunnille ja yksityisteiden käyttäjille annetaan ohjausta ja neuvontaa ympäri vuoden.**

Tiekuntia on neuvottu tiekunnilta saatujen kysymysten pohjalta sekä tiekuntien jättämien avustushakemusten käsittelyn yhteydessä. Yksityisteihin liittyviä ristiriitatilanteita on vaipaamuotoisesti selvitelty muutamia kertoja vuoden kuluessa. Yksityistien käyttöoikeuteen liittyvässä asiassa on lähetetty maanomistajalle yksi kirje.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	0		0	0	0
Toimintakulut	-228 920		-228 920	-189 473	39 447
Toimintakate	-228 920		-228 920	-189 473	39 447
Sisäiset kulut	-1 000		-1 000	-714	287

Toiminta

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli kokouksissaan 16 tietoimeen liittyvää pykälää. Tiekuntien jättämiä kunnossapitoavustushakemuksia valmisteltiin päätettäväksi 177 kpl. Lisäksi tiekuntien jättämiä perusparannusavustus-hakemuksia valmisteltiin päätettäväksi ja maksettavaksi 2 kpl. Tielautakunta (ympäristölautakunnan tietöimitusjaosto) ei kokoontunut vuoden aikana kertakaan.

Tehtäväalue: Rakennusvalvonta

Toiminta-ajatus

Rakennusvalvonnan tavoitteena on turvata hyvän ja viihtyisän rakennetun ympäristön säilyminen sekä edistää hyvää rakennustapaa ja ympäristöönsä sopivan rakennuskannan syntymistä.

Tavoitteet:

- 1. Rakennuslupahakemukset käsitellään neljän viikon aikana siitä, kun hakemus on täydellisenä liiteasiakirjoineen jätetty rakennustoimistoon ja pyydetyt katselmukset suoritetaan viikon kuluessa katselmuksen tilaamisesta lukien.***

Rakennuslupahakemukset on pääsääntöisesti käsitelty neljän viikon aikana ja pyydetyt katselmukset on suoritettu tavoitteen mukaisesti viikon sisällä tilaamisesta lukien.

- 2. Rakentamisen yleistä ohjausta ja neuvontaa annetaan kahtena päivänä viikossa osan päivästä.***

Toimistossa tapahtuvaa rakentamiseen liittyvää lain edellyttämää neuvontaa on annettu osan päivästä kahtena päivänä viikossa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	80 900		80 900	81 229	-329
Toimintakulut	-147 470		-147 470	-140 829	6 641
Toimintakate	-66 570		-66 570	-59 600	6 970
Sisäiset tuotot	0		0	130	-130
Sisäiset kulut	-25 500		-25 500	-24 176	1 324

Toiminta

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli yhteensä 113 pykälää, joista 48 koski rakennusvalvontaa. Rakennuslupahakemuksia lautakunta käsitteli viisi, joista neljä koski tuulivoimaloiden rakentamista. Poikkeamishakemuksia ei kertomusvuonna käsitelty.

Rakennusvalvonta käsitteli 84 rakennuslupahakemusta. Toimenpidelupahakemuksia käsiteltiin 26 kpl ja rakentamiseen johtavia ilmoituksia 65 kpl.

Uusien omakotitalon rakentamiseen johtavia rakennuslupia myönnettiin 10 ja loma-asuntojen rakennuslupia 9 kpl. Yhteensä rakennusluvilla myönnettiin lupa 7 600 kerrosneliömetrin ja 35 000 kuutiometrin uudisrakentamiseen.

Lisäksi käsiteltiin 44 kpl rakennuslupan jatkoaikahakemuksia, 6 kpl muutoslupahakemuksia sekä 10 kpl purkuilmoituksia / purkulupia.

Asuntorahaston rahoittamiin asuntojen korjaushakemuksiin ja kohteiden tarkastamiseen annettiin teknistä tukea.

Rakennuslupiin liittyvissä katselmuksissa käytiin 310 kertaa, joista oli rakennuksen sijainnin-merkitsemisiä 23 kpl.

Tehtäväalue: Ympäristönsuojelu

Toiminta-ajatus

Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta ja siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista ja ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valituksesta ja koulutuksesta.

Tavoitteet:

1. Ympäristölupahakemukset käsitellään rutiininomaisissa tapauksissa kolmen kuukauden kuluessa hakemusten jättämisestä.

Kertomusvuonna käsiteltiin kaksi ympäristölupahakemusta, joista toinen käsiteltiin tavoitteen mukaisessa määräajassa ja toisen hakemuksen käsittelyn pitkittyminen ei johtunut itse käsittelyn hitaudesta. Lisäksi käsiteltiin kaksi hakemusta, jotka koskivat ympäristöluvan lupaehtojen tarkistamista. Hakemusten käsittely kesti yli kolme kuukautta, mutta hakijoille tällä ei ollut merkitystä toiminnan ollessa koko ajan käynnissä.

2. Ympäristölautakunnan alainen viranhaltija on omalla työpanoksellaan mukana edistämässä ympäristönsuojeluun tehtävää toimintaa toimimalla yhteistyössä Paimionjoki-yhdistyksen, mahdollisten jätevesiosuuskuntien, Valonian, Varsinais-Suomen –ELY-keskuksen, järvien hoitoyhdistysten ja vastaavien sekä kaupungin oman organisaation kanssa.

Ympäristönsuojelusihteeri toimi Paimionjoki-yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana osallistuen eräisiin yhdistyksen järjestämiin retkiin ja tilaisuuksiin. Jätehuoltoon liittyen hän osallistui yhteistyöhön Forssan jätelautakunnan, Loimi-Hämeen jätehuolto Oy:n ja yhteistyöalueen kuntien ympäristönsuojeluhenkilöstön kanssa. Kaupungin ilmasto-ohjelman laatimista jatkettiin ja tässä yhteydessä oltiin yhteistyössä Valonian ja kaupungin kaikkien hallintokuntien kanssa. Ilmasto-ohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa elokuussa. Valonian ja Someron omakotiyhdistyksen kanssa järjestettiin lokakuussa omakotitalojen lämmitysjärjestelmiä esittelevä ilta. Ely-keskuksen johdolla ja sen ja ympäristölautakunnan ja Turun kaupungin rahoittama suunnitelma Paimionjoen yläosan säännöstelyn kehittämiseksi valmistui marraskuussa ja sitä esiteltiin kuntalaisille Pitkäjärvellä ja Jakkulassa.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	4 900		4 900	1 281	3 619
Toimintakulut	-116 820		-116 820	-92 659	24 161
Toimintakate	-111 920		-111 920	-91 378	20 542
Sisäiset kulut	-9 400		-9 400	-9 476	-76

Toiminta:

Kertomusvuonna lautakunta käsitteli kokouksissaan 32 ympäristöhallinnolle kuuluvaa pykälää. Lautakunta myönsi kaksi ympäristölupaa, teki kaksi lupaehtojen tarkistamista koskevaa päätöstä ja antoi aluehallintovirastolle seitsemän ympäristölupiin liittyvää lausuntoa. Muita

lausuntoja ja vastineita annettiin eri viranomaisille kymmenen. Nämä liittyivät mm. ympäristöluvista ja lautakunnan päätöksistä tehtyihin valituksiin ja Salon vedenottoon.

Lautakunta teki kolme päätöstä koskien betoni- ja tiilijätteen hyödyntämistä, yhden päätöksen koskien meluilmoitusta ja yhden päätöksen koskien poikkeamista jätehuoltomääräyksistä. Kaupunginhallitukselle tehtiin esitys Paimionjoen yläosan säännöstelyn kehittämistä koskevan puitesopimuksen hyväksymisestä, esitys ilmasto-ohjelman hyväksymisestä ja esitys metsäjärviin osallistumisesta.

Liikelaitos Salon veden aloitettua vedenoton vastoin lupaehtoja lautakunta teki tutkintapyyntöä poliisille.

Nitraattiasetuksen mukaisia patterointi-ilmoituksia tehtiin lautakunnalle 13 ja ilmoituksia lannan levityksestä poikkeustilanteessa viisi. Somerniemen kirkkoranta oli mukana valtakunnallisessa leväseurannassa. Ympäristönsuojelusihteeri teki noin 60 valvonta- ja neuvontakäyntiä, jotka koskivat mm. roskaamista ja muita jätehuoltorikkeitä, maisematyöluvan tarvetta, lietteenkäsittelystä aiheutuvia haittoja, jätevesienkäsittelyä ym. Osa näistä johti sovitteihin, huomautuksiin ja muihin jatkotoimiin. Lounais-Suomen aluehallintovirasto antoi ympäristönsuojelusihterille kolme huomautusta koskien toimivallan ylitystä ja yhden huomautuksen koskien virkamiehen puolueettomuutta ja asiallisuutta.

Tehtäväalue: Yhdyskuntasuunnittelu

Kaavoitus

Toiminta-ajatus:

Tuottaa toimivaa, taloudellista ja ympäristöön sopivaa yhdyskuntarakenteen suunnittelua Someron kaupungin, sekä maankäyttösopimukseen perustuvien järjestelyin myös yksityisten maanomistajien tarpeisiin.

1. Tavanomaista rakentamista koskevat ja täydellisenä jätetyt suunnittelutarveratkaisuhakemukset valmistellaan kahden hakemuksen jättämistä seuraavan kalenterikuukauden aikana.

Suunnittelutarveratkaisuhakemuksia ei ollut vireillä.

2. Keskustaajaman osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun käyminen.

Keskustaajaman aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu siirtyi käytäväksi vuonna 2016. Ennen sitä käydään helmikuussa 2016 Ruunalan yritysalueen asemakaavoitusta koskeva neuvottelu.

Mittaus- ja kiinteistötietopalvelut

Toiminta-ajatus:

Mittaus ja kiinteistötietopalveluiden tarkoituksena on tuottaa ja ylläpitää kartta- ja paikkatietoaineistoja sekä osaltaan suorittaa edellä mainittujen aineistojen sekä muiden kiinteistöihin liittyvien aineistojen jakelua.

Tavoite

Mittaus- ja kiinteistöpalvelut

- 1. Kaupungin omat mittaustarpeet täytetään sekä mahdollisuuksien mukaan tarjotaan mittauspalveluita myös muihin paikallisiin tarpeisiin.**

Tavoitteiden osalta mittaustoimi on kyennyt pääosin tuottamaan kaupungin tarvitsemat mittauspalvelut. Organisaation ulkopuolisia tarpeita ei ole kyetty täyttämään niinä kuu-kausina, kun vakituisesta henkilöresurssista on ollut käytettävissä vain puolet. Osa mittauksista on siirretty myöhempään ajankohtaan, tehty poikkeusjärjestelyjä tai tarvittaessa ohjattu organisaation ulkopuolelle.

Maa-ainesvalvonta

Toiminta-ajatus

Maa-ainesvalvonnan tehtävänä on suorittaa Someron kaupungin alueella maa-ainesten ottamiseen liittyvää valvontaa sekä valmistella maa-aineslupiin liittyvät asiat ympäristölautakunnan ratkaistavaksi.

Tavoite:

- 1. Vireille tulevat maa-aineslupa-asiat valmistellaan lautakunnan ratkaistavaksi sitä mukaa kuin pyydyt asiakirjat on toimitettu kaupungille. Tavoitteena on nopeuttaa maa-aineslupien käsittelyä nykyisestä.**

Mittari: Lupahakemusten moninaisuudesta johtuen mittarina on arvio, jonka viitearvona on 31.12. vireillä olevien hakemusten määrä. (Lupaprosessiin liittyy mm. ELY-keskuksen 2 kk:n lausuntoaika.)

Maa-aineslupahakemuksia oli vireillä 5 kpl, joista yhden käsittely oli edelleen keskeytettyinä luvan hakijan hakemuksessaan esittämää ottoaluetta koskevan hallinta-oikeuden epäselvyydestä johtuen. Muiden osalta valmistelu on kesken.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis./- väh.	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama + alle arvion - yli arvion
Toimintatuotot	7 900		7 900	3 538	4 362
Toimintakulut	-265 610		-265 610	-203 140	62 470
Toimintakate	-257 710		-257 710	-199 602	58 108
Sisäiset kulut	-38 350		-38 350	-39 632	-1 282
Sumupoistot	-5 800		-5 800	-8 335	-2 535

Toiminta

Kaavoitus

Kaavoitukseen liittyviä asioita käsiteltiin lautakunnassa 10 kpl ja lisäksi osallistuttiin kahteen kaupunginhallituksen käsittelemän kaava-asian valmisteluun. Toimielimiin valmisteltiin kahdeksan lausuntoasiaa sekä Someron kaavoitusohjelma vuosille 2015-2017 ja Ruunalan yritysalueen suunnittelijaa koskevat asiat. Lisäksi järjestettiin Somerolla maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kunnan ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen välinen kehittämiskeskustelu. Edellä mainittujen asioiden ohella valmisteltiin materiaalia niin organisaation

sisäiseen kuin ulkopuoliseenkin viranomaiskäyttöön sekä annettiin neuvontaa ja kaava- ja karttaotteita asiakkaille.

Mittaus- ja kiinteistöpalvelut

Maastotyön henkilötyöpanosta käytettiin erityisesti kaavoitusta ja muutakin maankäytön suunnittelua ja alueiden käyttöä palvelevaan kaavan pohjakartan täydennyskartoitukseen. Maastotöiden osalta mittaus- ja kiinteistötoimeja työllistivät myös mm. korkeusrunkoverkon kiintopisteiden inventointi, rakennuslupakohteiden merkintä- ja valvontamittaukset, kiinteistö-rajojen näytöt, vesihuoltoverkon tarkemittaukset sekä kunnallistekniset työmaa- ja suunnitelmamittaukset. Työkohteista merkittävimpiä olivat Heikintie (Rengastien ja Metsätien välillä), Rantatie ja Jaatilantien vesihuoltojärjestelyt sekä tekonurmikenttä. Lisäksi maastomittauksia tehtiin maa-ainesten oton valvonnan ja kaavoituksen sekä muun teknisen toimen tarpeisiin.

Sisätöiden osalta työllistivät mm. erottamattomien katualueiden inventointi ja näiden lunastamiseen liittyvien asioiden valmistelu sekä uuden koordinaatti- ja korkeusjärjestelmän käyttöönoton valmistelu. Erilaisia selvityksiä laadittiin kaupungin sisäiseen käyttöön mm. kaupungin kiinteistösaantoihin, kaupungin omistuksiin ja Lahden koulukiinteistöjen omistussuhteisiin sekä kiinteistönomistajille esimerkiksi osoitetietojen epäselvyyksiin liittyen. Lisäksi mittaus- ja kiinteistötoimi oli omalta osaltaan mukana kaupungin kiinteistökauppoja koskevien asioiden valmistelussa sekä vastasi kaupungin käyttämän ja seutuyhteistyönä ylläpidettävän paikkatietojärjestelmän tietosisällön täydentämisestä ja kehittämisestä. Mittaus- ja kiinteistötoimen hallinnollisiin tehtäviin sisältyen maankäytössä tehtiin 50 viranhaltijapäätöstä.

Maa-ainesvalvonta

Maa-ainesten ottamiseen liittyviä asioita oli lautakunnassa 3 kpl. Kahdessa käsiteltiin vuosittaisten maa-ainestarkastusten järjestämistä ja niissä tehtyjä havaintoja ja yhdessä käsiteltiin voimassa olevalle maa-ainesten ottoluvan mukaiselle alueelle myönnetyn rakennusluvan vuoksi syntyneitä selvitystarvetta, koskien ko. maa-ainestenottoalueen maankäyttöä.

Lautakunnan keskuudestaan valitsemat tarkastajat suorittivat maanmittausteknikon ja kartoittajan kanssa syyskuussa maa-aineslupakohteissa erillisen tarkastuskierroksen.

Kaupungin alueella suoritettavaan maa-ainesten ottoon ja sen edellytyksiin liittyen pidettiin 3 kpl neuvottelutilaisuuksia maa-ainestoimijoiden ja kaupungin maankäytön asianomaisten virkamiesten kesken, jonka lisäksi tehtiin em. neuvotteluihin liittyvää muuta selvitystyötä.

Vuoden aikana maa-ainesvalvontaa on suoritettu edellä mainitun lupakohteiden tarkastuskierroksen lisäksi lähinnä saatujen ilmoitusten pohjalta. Omaehtoista maa-ainesvalvontaa on suoritettu ainoastaan vähäisessä määrin muun kenttätöyön yhteydessä. Yksittäisiä maa-ainesvalvontaan liittyviä maastokäyntejä on suoritettu noin 5 kpl.

7.2. Käyttötalousosan toteutuminen

Edellä esitetyistä valtuuston hyväksymien tehtäväalueiden toteutumisvertailuista ilmenevät talousarvioon varatut määrärahat, tuloarviot ja niiden toteutuminen sekä poikkeama toteutumisesta. Alkuperäinen talousarvio ja siihen hyväksytyt muutokset on esitetty erikseen. Määrärahan ylitys talousarviosta on esitetty -merkillä ja alitus ilman etumerkkiä.

Sisäiset menot ovat tilahallinnon laskuttamia sisäisiä vuokria, ateria- ja siivouspalveluiden ostoja, atk-kustannusten ja taloushallintopalvelujen jakoja sekä kopiointimenoja ja muita lautakuntien välisiä palvelujen ostoja. Sisäiset tulot taas ovat vastaavasti laskuttavan yksikön palvelujen myyntituloja.

Poistot talousarvioon verrattuna näkyvät suoraan ao. tulosalueen kohdalta. Poistojen ylitykset johtuvat uusista investoinneista, niitä ei ole perusteltu. Vain ulkoisten menojen ylitykset ja tulojen alitukset on perusteltu.

Seuraavassa on esitetty perustelut merkittävimmistä menojen ylityksistä ja tulojen alituksista valtuuston hyväksymien tehtäväalueiden (sisältää talousarvion muutokset) tasolla.

Kaupunginhallitus

Maaseutulautakunta

Maa- ja metsätilat

Menojen ylitys 45 748 euroa. Tulojen alitus 167 074 euroa, josta metsänmyyntitulojen osuus n. 159 000 euroa. Hakkuuvuonna 2015 hakattiin n. 8 000 m³ ja hakkuutulojen osuus oli n. 370 000 euroa. Vuoden 2015 myyntitulot ovat sekä vuodelta 2014 että osittain vuodelta 2015. Hakkuu- ja hoitokulut muodostuivat hankintahakkuusta, taimikonhoitoista ja uuden leimikon pohjanraivauksesta (n. 40 ha). Uuden pystykaupan ennakko oli n. 45 000 euroa, mutta pääosa kaupasta (n. 400 000 euroa) tuloutuu vuoden 2016 puolella. Hakkuista johtuvat hoitokulut siirtyvät aina vuodella tai parilla eri vuoteen kuin hakkuutulot. Myöskin puukaupan ennakoiden suuruus vaihtelee vuosittain, joten on vaikeaa kohdistaa kulut ja tulot samalle vuodelle.

Perusturvalautakunta

Erikoissairaanhoido

Menojen ylitys 399 983 euroa huolimatta 0,35 milj. euron lisämäärärahasta.

Tekninen lautakunta

Tekninen hallinto

Tulojen alitus 31 072 euroa eli lähes kokonaan. Tuloksi oli talousarviota tehdessä merkitty rakennustöiden valvontapalkkio. Teknisen toimen palkoista siirretty osa investointikohteelle ja tuloutettu hallintoon. Jäi toteuttamatta Kiiruun koulun osalta.

KÄYTTÖTALOUSHUOMIEN JA -TULOJEN TOTEUTUMINEN TOIMIELIMITTÄIN

Toimielin	2015	TA + MUUTOKSET	Käyttö	Ylitys-/alitus+	Käyttö-%
Keskusvaalilautakunta	Tuotot	14 400	15 454	-1 054	107,3
	Kulut	15 770	15 895	-125	100,8
	Netto	-1 370	-441	-929	32,2
Tarkastuslautakunta	Kulut	16 300	12 578	3 722	77,2
Kaupunginhallitus	Tuotot	39 400	101 040	-61 640	256,4
	Kulut	1 407 100	1 303 502	103 598	92,6
	Netto	-1 367 700	-1 202 462	-165 238	87,9
Elinkeinlautakunta	Tuotot	35 100	35 900	-800	102,3
	Kulut	273 280	215 028	58 252	78,7
	Netto	-238 180	-179 128	-59 052	75,2
Maaseutulausakunta	Tuotot	604 200	427 797	176 403	70,8
	Kulut	488 390	497 511	-9 121	101,9
	Netto	115 810	-69 714	185 524	-60,2
Perusturvalautakunta	Tuotot	4 429 100			
	LMR	341 000			
	Tuotot	4 770 100	4 976 088	-205 988	104,3
	Kulut	33 504 610			
	LMR	535 100			
	Kulut	34 039 710	33 428 085	611 625	98,2
	Netto	-29 269 610	-28 451 997	-817 613	97,2
Sivistyslautakunta	Tuotot	1 202 200			
	LMR	225 600			
	Tuotot	1 427 800	1 439 788	-11 988	100,8
	Kulut	13 001 520			
	LMR	212 000			
	Kulut	13 213 520	12 861 072	352 448	97,3
	Netto	-11 785 720	-11 421 284	-364 436	96,9
Tekninen lautakunta	Tuotot	1 599 700	1 554 475	45 225	97,2
	Kulut	8 583 530			
	LMR	15 000			
	Kulut	8 598 530	8 156 199	442 331	94,9
	Netto	-6 998 830	-6 601 724	-397 106	94,3
Ympäristölausakunta	Tuotot	93 700	86 048	7 652	91,8
	Kulut	758 820	626 101	132 719	82,5
	Netto	-665 120	-540 053	-125 067	81,2
Kaikki yhteensä	Tuotot	8 017 800			
	LMR	566 600			
	Tuotot	8 584 400	8 636 590	-52 190	100,6
	Kulut	58 049 320			
	LMR	762 100			
	Kulut	58 811 420	57 115 971	1 695 449	97,1
	Netto	-50 227 020	-48 479 381	-1 747 639	96,5

7.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Vuoden 2015 tilinpäätöksen vuosikate oli n. 3,6 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli 3,9 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot olivat 8,6 milj. euroa. Toimintatuottojen toteutumisprosentti oli 100,6. Tuotot laskivat edellisvuodesta n. 0,8 milj. euroa eli 8,4 %, mikä johtuu vuonna 2014 kertaluonteisesta tulosta (Vantaan kaupungin maksamat lastensuojelun kustannukset). Lisämäärärahoja toimintatuottoihin hyväksyttiin 0,57 milj. euroa. Myyntituottoja kertyi 1,9 milj. euroa ja maksutuottoja 3,8 milj. euroa. Tuet ja avustukset olivat 0,59 milj. euroa ja muut toimintatuotot 2,3 milj. euroa. Tukiin ja avustuksiin on kirjattu mm. työllistetyistä saatava palkkatuki, valtionkorvaus kuntouttavaan työtoimintaan, perustoimeentulotuen valtionosuus, Kelan työterveyshuollon korvaus sekä muita hanketukia n. 0,2 milj. euroa (mm. alakouluilla Tasa-arvo –hanke sekä ryhmäkoon pienentämiseen tähtäävä hanke, nuorisotoimessa etsivä nuorisotyö –hanke, Somero-opistossa Lake-Duunipolku –hanke ja opintoseteliavustus). Muut toimintatuotot ovat pääasiassa vuokria n. 2 milj. euroa, perustoimeentulotuen takaisinperintää 43 800 euroa, myyntivoittoja 86 300 euroa ja muita sekalaisia tuottoja 124 500 euroa.

Ulkoiset toimintakulut olivat varsinaisessa talousarviossa 58,05 milj. euroa. Lisämäärärahoja myönnettiin 0,76 milj. euroa, jonka jälkeen määrärahat olivat 58,8 milj. euroa ja lopullinen toteutuma oli 57,1 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen oli 1,2 milj. euroa eli 2,2 %. Menojen toteutuma oli 97 %. Alitusta talousarvioon nähden syntyi n. 1,7 milj. euroa. Lisämäärärahoja hyväksyttiin perusturvalautakuntaan 0,53 milj. euroa, sivistyslautakuntaan 0,21 milj. euroa ja tekniseen lautakuntaan 15 000 euroa. Toimintakuluista henkilöstökulujen osuus oli 25,5 milj. euroa eli 44,6 %. Henkilöstökulujen toteutuma oli 95,8 % ja ne alittivat arvion n. 1,1 milj. eurolla. Varsinaiset palkkamenot olivat 19,4 milj. euroa ja niissä oli laskua edelliseen vuoteen n. 16 000 euroa. Palkkamenot alittivat arvion n. 0,8 milj. eurolla. Henkilösivukulujen toteutuma oli n. 6,0 milj. euroa ja tässäkin oli hieman laskua edelliseen vuoteen verrattuna. Palvelujen ostojen toteutuma oli 24,0 milj. euroa ja toteutuma 100,7 %. Hieman yli puolet palvelujen ostoista on erikoissairaanhoidon menoja eli n. 12,4 milj. euroa. Erikoissairaanhoidon menoja lisättiin vuoden aikana 0,35 milj. euroa, jonka jälkeen menot ylittivät vielä budjetoidun n. 0,4 milj. euroa. Aineet, tarvikkeet ja tavarat olivat 3,7 milj. euroa, avustukset n. 3,1 milj. euroa ja muut toimintakulut 0,8 milj. euroa.

Talousarviossa toimintakate oli n. 50 milj. euroa. Lisämäärärahojen jälkeen talousarvion toimintakatteeksi tuli 50,2 milj. euroa. Tilinpäätöksessä toimintakate osoitti 48,5 milj. euroa ja se jäi 1,7 milj. euroa alle talousarvion. Vuoden 2014 toimintakate oli 46,5 euroa eli n. 2 milj. euroa pienempi.

Verotuloja kertyi 27,2 milj. euroa eli n. 1,3 milj. euroa arvioitua enemmän. Tuloverojen tuotoksi oli arvioitu alkuperäisessä talousarviossa 23,4 milj. euroa. Lopullinen toteutuma oli 24,4 milj. euroa. Tilityksistä n. 22,3 milj. euroa kertyi vuodelta 2015, n. 1,6 milj. euroa vuodelta 2014 ja n. 0,5 milj. euroa aikaisemmilta vuosilta. Marraskuun maksuunpanotilityksessä verovuoden 2014 kertyneet ansio- ja pääomatuloverojen määrät oikaistiin vastaamaan maksuunpanosuhteita. Tilityksessä perittiin takaisin n. 1,4 milj. euroa liikaa maksettuja vuoden 2014 ennakoita. Takaisinperittävä määrä oli 0,7 milj. euroa edellisvuotta pienempi. Verovuoden 2014 ansio- ja pääomatulojen ennakkoperinnässä käytetyt tilityksen jako-osuudet osuivat suhteellisen lähelle maksuunpanosuhteiden perusteella laskettuja jako-osuuksia, joten myös oikaisut olivat keskimääräistä pienempiä. Vuoden 2014 valmistuneen verotuksen mukaan tuloveroa maksuunpantiin 23,9 milj. euroa ja se oli n. 1,1 milj. euroa suurempi kuin edellisenä vuonna (4,9 %).

Yhteisöveron tuotto oli n. 1,2 milj. euroa, joka oli n. 0,2 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Kiinteistöveroa saatiin n. 1,6 milj. euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen n. 0,2 milj. euroa. Tämä johtui veroprosenttien nostosta.

Kaiken kaikkiaan verotulot kasvoivat edellisestä vuodesta 1,6 milj. euroa eli 6,4 %. Tuloverot kasvoivat 1,2 milj. euroa (5,3 %). Yhteisöverot kasvoivat 0,2 milj. euroa eli 21 % ja kiinteistöverot 0,2 milj. euroa eli 13 %.

Valtionosuuksia oli talousarviossa arvioitu kertyvän 24,4 milj. euroa. Lopullinen kertymä oli 24,8 milj. euroa. Ylitystä kertyi n. 0,4 milj. euroa. Edellisenä vuonna valtionosuuksia saatiin 63 000 euroa vähemmän.

Korkotuottoja kertyi n. 7 000 euroa. Muita rahoitustuottoja saatiin 159 000 euroa, joista peruspääoman korkoja n. 21 000, viivästyskorkoja n. 12 400 euroa, verotilitysten korkoja 10 800 ja osinkotuottoja n. 99 500 euroa ja muita rahoitustotoja 15 200 euroa. Osinkotuottoista Someron Lämpö Oy maksoi 30 400 euroa ja Someron Vesihuolto Oy 45 700 euroa. Muita osinkotuottoja kertyi 23 400 euroa. Muihin rahoitustuottoihin on kirjattu Someron Lämmön taakausmaksua 7 735 euroa ja Vesihuollon lainan korkoa 4 855 euroa.

Lainojen korkoja maksettiin 121 800 euroa. Muita rahoituskuluja maksettiin 12 500 euroa, joista viivästyskorkoja 2 300 euroa ja eläke- ym. vakuutusmaksujen erotuksia ja muita kuluja n. 10 000 euroa.

Käyttöomaisuuden poistot olivat yhteensä 2,4 milj. euroa. Poistojen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 1,1 milj. euroa.

TALOUSARVION TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2015

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis. / - väh.	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama*
Toimintatuotot:					
Myyntitulot	4 782 600	270 600	5 053 200	5 161 533,33	-108 333,33
Maksutulot	3 825 800	162 000	3 987 800	4 047 351,29	-59 551,29
Tuet ja avustukset	479 100	137 000	616 100	586 537,10	29 562,90
Muut toimintatulot	7 786 800	-3 000	7 783 800	7 824 009,60	-40 209,60
Toimintatuotot yht.	16 874 300	566 600	17 440 900	17 619 431,32	-178 531,32
Toimintakulut:					
Henkilöstömenot	-26 650 090	-66 700	-26 583 390	-25 469 527,87	-1 113 862,13
Palvelujen ostot	-26 769 790	430 700	-27 200 490	-27 459 858,31	259 368,31
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 094 810	-5 900	-4 088 910	-3 675 451,36	-413 458,64
Avustukset	-2 909 000	399 200	-3 308 200	-3 121 266,75	-186 933,25
Muut toimintamenot	-6 482 130	4 800	-6 486 930	-6 372 707,43	-114 222,57
Toimintakulut yht.	-66 905 820	762 100	-67 667 920	-66 098 811,72	-1 569 108,28
TOIMINTAKATE	-50 031 520	195 500	-50 227 020	-48 479 380,40	-1 747 639,60
Verotulot	25 900 000		25 900 000	27 248 743,09	-1 348 743,09
Valtionosuudet	24 400 000		24 400 000	24 761 389,00	-361 389,00
Rahoitustuotot ja -kulut:					
Korkotuotot	8 000		8 000	6 912,24	1 087,76
Muut rahoitustuotot	156 000		156 000	158 987,31	-2 987,31
Korkokulut	-300 000		-300 000	-121 787,95	-178 212,05
Muut rahoituskulut	-19 100		-19 100	-12 513,38	-6 586,62
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-155 100		-155 100	31 598,22	-186 698,22
VUOSIKATE	113 380	-195 500	-82 120	3 562 349,91	-3 644 469,91
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 489 250		-2 489 250	-2 444 702,30	-44 547,70
TILIKAUDEN TULOS	-2 375 870		-2 571 370	1 117 647,61	-3 689 017,61
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 375 870		-2 571 370	1 117 647,61	-3 689 017,61

*= talousarvio + talousarviomuutos – toteutuma

Tuloslaskelman toteutusvertailu sisältää sekä ulkoiset että sisäiset erät

Verotulojen erittely (€)

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	TA muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeukset
Kunnan tulovero	23 400 000		23 400 000	24 377 951	-977 951
Yhteisövero	900 000		900 000	1 241 783	-341 783
Kiinteistövero	1 600 000		1 600 000	1 629 009	-29 009
	25 900 000		25 900 000	27 248 743	1 348 743

Verovuodelta maksuunpantu veroja valmistuneen verotuksen mukaan:

Verovuosi	Tulovero-%	Verotettava tulo, milj. €	Muutos-%
2009	18,50	20,6	-2,3 %
2010	18,50	20,3	-1,5 %
2011	18,50	20,9	3,3 %
2012	18,50	21,9	4,5 %
2013	19,00	22,8	4,1 %
2014	19,50	23,9	4,9 %
2015	19,50		

Kiinteistöveroprosentit

Verovuosi	Yleinen	Vakit. asuinrakennus	Muu rakennus
2009	0,50 %	0,30 %	0,80 %
2010	0,60 %	0,32 %	0,90 %
2011	0,60 %	0,32 %	0,90 %
2012	0,60 %	0,32 %	0,90 %
2013	0,70 %	0,32 %	0,90 %
2014	0,70 %	0,32 %	0,90 %
2015	0,80 %	0,37 %	0,90 %

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset				25 535 378	
Opetus- ja kulttuuri-toimen muut valtionosuudet				-773 989	
Yhteensä	24 400 000		24 400 000	24 761 389	361 389

7.4. Investointiosan toteutuminen

Investointimenoihin oli talousarviossa varattu 8,7 milj. euroa. Lisämäärärahoja kirjattiin n. 3,5 milj. euroa, jolloin talousarviomäärärahoja oli yhteensä 12,2 milj. euroa. Vuoden lopussa käyttö oli 4,7 milj. euroa. Rahoitusosuuksiin oli tuloja varattu 0,6 milj. euroa, josta lähes kaikki Kiiruun koulun uudisrakentamiseen. Rakentamista ei aloitettu, joten tulojakaan ei kirjattu. Sen sijaan kirjattiin 4 800 euroa Oinasjärven monitoimikenttään saatua rahoitusosuutta

Kiinteän omaisuuden oston oli varattu 80 000 euroa. Maa-alueiden oston käytettiin 32 700 euroa. Menoihin sisältyy kevyenliikenteenväylien lunastuskorvauksia 9 600 euroa ja sähköliitymismaksuja (Terveyskeskus, Häntälän alakoulu ja urheilukenttä) 22 700 euroa. Kiinteän omaisuuden myyntiin oli varattu 100 000 euroa.

Kaikkiaan kiinteän omaisuuden myyntituottoja kertyi 0,15 milj. euroa, josta maa-alueiden myyntituottoja n. 70 200 euroa, Häntälän koulun myynnistä saatiin 50 000 euroa ja Hirsjärven leirikeskukseen myynnistä 36 700 euroa.

Osakkeiden oston oli varattu 100 000 euroa ja myyntiin niin ikään 100 000 euroa. Kumpikin määräraha jäi käyttämättä.

Lisämäärärahoja hyväksyttiin kiinteistöjen myyntiin 1 477 000 euroa (vuokratalojen siirto Ktö Oy Somerasunnoille) ja osakkeiden oston 3 670 000 euroa (Ktö Oy Somerasunnot). Vuokratalojen siirto oli tarkoitus toteuttaa vuoden 2015 viimeisenä päivänä, mutta jo kertaalleen kirjatut viennit jouduttiin purkamaan, koska ARA ei hyväksynyt siirtoa. Siirto voi tapahtua vasta vuoden 2016 alusta. Näin ollen lisämäärärahat jäivät toteutumatta.

Irtain omaisuus

Kalustomäärärahoihin ja atk-hankintoihin oli varattu kaikkiaan n. 0,87 milj. euroa, josta käytettiin atk-investointeihin 157 900 euroa ja kalustohankintoihin 306 100 euroa eli yhteensä n. 464 000 euroa. Kalustoon sisältyy mm. röntgenlaitteen uusiminen 176 600 euroa, autot kuntouttavaan työtoimintaan ja kotihoitoon 30 600 euroa, hammashuollon kalustoa 62 500 euroa, Palvelutalo Tervaskannon kalustoa 22 500 euroa sekä mittauskalustoa 13 900 euroa. Atk-investoinneista suuri osa oli perusturvatoimen Effica-ohjelmistojen uusimista 105 100 euroa, koulujen laiteympäristö 44 300 euroa ja sähköinen kokouskäytäntöjärjestelmän hankkiminen 8 500 euroa.

Talonrakennus ja julkinen käyttöomaisuus

Talonrakennukseen oli talousarviossa varattu 5 115 000 euroa. Palvelutalo Tervaskannon ikkunaremonttiin varattu 50 000 euroa poistettiin määrärahojen riittämättömyydestä johtuen vuoden 2015 talousarviosta ja siirrettiin vuoden 2016 investointiohjelmaan. Määrärahoja jäi näin ollen yhteensä 5 065 000 euroa ja lopulliset toteutuneet menot olivat 2 506 600 euroa.

Suurin investointi vuoden aikana oli terveystalouden keittiön peruskorjaus ja laajennus, johon käytettiin 1,85 milj. euroa. Keittiöinvestointi otettiin käyttöön 18.12. ja rakentamisen kokonaiskustannukset olivat 2,1 milj. euroa. Kiiruun koulukeskuksen suunnittelu toteutettiin ja siihen käytettiin 0,3 milj. euroa. Koulun rakentaminen alkoi keväällä 2016. Lisäksi uusittiin terveystalouden sähköpääkeskus ja lisättiin varavoimakone poikkeusoloja varten n. 0,1 milj. euroa. Myös työterveyshuollon toiminnot siirrettiin toisiin tiloihin. Kiinteistöjen julkisivuja korjattiin ja maalattiin sekä Metsätien rivitalon käyttövesiputkia uusittiin.

Julkisen käyttöomaisuuden rakentamiseen oli varattu 2 525 000 euroa. Tekonurmikentän pinnan uusimiseen oli varauduttu 150 000 eurolla, mutta hanke poistettiin vuoden 2015 talousarviosta ja siirrettiin toteutettavaksi vuonna 2016. Määrärahamuutoksen jälkeen julkisen käyttöomaisuuden rakentamiseen jäi määrärahaa 2 375 000 euroa. Lopulliset toteutuneet kustannukset olivat 1 719 000 euroa.

Jaatilan siltaan oli varattu 1,3 milj. euroa ja siitä käytettiin 1,15 milj. euroa. Siltahanke valmistuu keväällä 2016. Vanhantien sillan peruskorjaus myös aloitettiin ja siihen käytettiin 25 000 euroa. Sillan peruskorjaustyö suoritetaan loppuun 2016 keväällä. Oinasjärven monitoimikentän rakentaminen käynnistettiin, johon tullaan saamaan avustusta 16 000 euroa.

Kevyenliikenteen väylien rakentamiseen (Heikintien loppuosa välillä Rengastie – Metsätie) käytettiin 295 000 euroa ja puistoihin 12 000 euroa. Kaavateitä päällystettiin 126 000 eurolla.

Teiden rakentamiseen käytettiin 24 000 euroa.

Katuvalaistukseen oli varattu 300 000 euroa ja siitä käytettiin 57 000 euroa (Oinasjärvi).

	Kustannusarvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2015	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma 2015	Poikkeama	Kust.arviosta käytetty
KAUPUNGINHALLITUS								
AINEELLISET HYÖDYKKEET								
Kiinteän omaisuuden myynti			100 000	1 477 000	1 577 000	156 911	1 420 089	
Kiinteän omaisuuden osto			80 000		80 000	32 670	47 330	
Netto			20 000		1 497 000	124 240	1 372 760	
SJOITUKSET								
Osakkeet								
Tuotot			100 000		100 000	0	100 000	
Kulut			100 000	3 670 000	3 770 000	0	3 770 000	
Netto			0		-3 670 000	0	-3 670 000	
KAUPUNGINHALLITUS								
TUOTOT			200 000	1 477 000	1 677 000	156 911	1 520 089	
KULUT			180 000	3 670 000	3 850 000	32 670	3 817 330	
NETTO			20 000	-2 193 000	-2 173 000	124 240	-2 297 240	
PERUSTURVALAUTAKUNTA								
AINEELLISET HYÖDYKKEET								
<i>Irtain omaisuus</i>								
Kulut			463 800		463 800	292 255	171 545	
PERUSTURVALAUTAKUNTA								
KULUT			463 800		463 800	292 255	171 545	
TEKNINEN LAUTAKUNTA								
AINEELLISET HYÖDYKKEET								
<i>Irtain omaisuus</i>								
Kulut			392 000		392 000	157 896	234 105	

	Kustannusarvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2015	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma 2015	Poikkeama	Kust.arviosta käytetty
TEKNINEN LAUTAKUNTA								
KULUT			392 000	0	392 000	157 896	234 105	
Talonrakennus								
Kiirun koulu, uudisrak.								
Tuotot	3 750 000		575 000		575 000	0	575 000	
Kulut	15 000 000	134 158	2 300 000		2 300 000	307 383	1 992 617	441 541
Netto			-1 725 000		-1 725 000	-307 383	-1 417 617	
Joensuun koulu								
Kulut			150 000		150 000	759	149 241	759
Kiinteistöjen ulkomaalauksia								
Kulut			90 000		90 000	50 329	39 671	
Terveyskeskus, saneeraus								
Kulut			160 000		160 000	145 811	14 189	
Terveyskeskuksen keittiö								
Kulut	2 150 000	66 688	2 000 000		2 000 000	1 848 154	151 846	1 914 842
Vesikattojen korjauksia								
Kulut			70 000		70 000	3 329	66 671	
Julkisivukorjauksia								
Kulut			50 000		50 000	8 308	41 692	
Palvelutalo Tervaskanto								
Kulut			50 000	-50 000	0	0	0	
Monitoimihalli								
Kulut			55 000		55 000	27 839	27 161	

	Kustannusarvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2015	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma 2015	Poikkeama	Kust.arviosta käytetty
Vanhantien silta								
Kulut			45 000		45 000	24 801	20 199	24 801
Jaatilan silta ja tiejärjestelyt								
Kulut		94 741	1 300 000		1 300 000	1 155 493	144 507	1 250 234
Tekonurmikenttä								
Kulut			150 000	-150 000	0	11 270	-11 270	11 270
Oinasjärven monitoimikenttä								
Tuotot			10 000		10 000	4 800	5 200	4 800
Kulut			45 000		45 000	13 231	31 769	13 231
Netto			-35 000		-35 000	-8 431	-26 569	
Uimarantojen peruskorjaus								
Kulut			10 000		10 000	0	10 000	
Julkinen käyttöom. yht.								
Tuotot			10 000		10 000	4 800	-5 200	
Kulut			2 525 000	-150 000	2 375 000	1 719 011	-655 989	
Netto			-2 515 000	150 000	-2 365 000	-1 714 211	-650 789	
TEKNINEN LAUTAKUNTA								
TUOTOT			585 000	0	585 000	4 800	569 800	
KULUT			8 032 000	-200 000	7 832 000	4 383 494	2 136 528	
NETTO			-7 447 000	200 000	-7 247 000	-4 378 694	-2 868 306	
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA								
AINEELLISET HYÖDYKKEET								
<i>Irtain omaisuus</i>								
Kulut			14 000		14 000	13 900	100	
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA								
Kulut			14 000		14 000	13 900	100	

7.5. Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulorahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Näitä viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

Rahoituslaskelman ensimmäinen luku on tuloslaskelmasta siirtyvä vuosikate 3 562 350 euroa. Tulorahoituksen korjauserät sisältävät maa-alueiden ja rakennusten myyntivoittoja 86 347 euroa ja kiinteistöjen myyntitappioita 41 653 euroa.

Investointeihin oli lisämäärärahoineen varattu n. 12,2 milj. euroa. Määrärahoista käytettiin 4,7 milj. euroa ja alitusta jäi n. 7,4 milj. euroa. Investointimenojen rahoitusosuuksiin on kirjattu Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämä 4 800 euron avustus Oinasjärven monitoimikentälle. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloissa on maa-alueiden myyntituloja 70 210 euroa ja rakennusten myyntituloja 86 700 euroa.

Antolainojen vähennyksiin on kirjattu Someron Jäähalli Oy:n antolainojen lyhennyksiä 10 000 euroa, Someron Kulttuuri ry:n (67 000 euroa) ja Someron seurakunnan Diakoniatyön kannatusyhdistyksen (110 000 euroa) saamien antolainojen takaisinmaksu.

Vuoden 2015 talousarviossa uutta lainaa oli merkitty nostettavaksi 9 milj. euroa. Lainaa ei jouduttu nostamaan. Lainojen lyhennyksiin on kirjattu n.1 milj. euroa. Lisämäärärahoja hyväksyttiin lainojen lyhennyksiin 0,87 milj. euroa Ktö Oy Somerasunnoille siirrettäviä lainoja varten. Kirjausta ei kuitenkaan tehty, joten lainojen lyhennyksiin varattu määräraha jäi lisämäärärahan verran alle arvion.

Toiminnan ja investointien rahavirran ja rahoituksen rahavirran yhdistäminen osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilivuoden aikana.

Kassavarat vähenivät vuoden aikana n. 24 000 euroa. Kassavaroja oli vuoden lopussa yhteensä n. 2,6 milj. euroa.

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2015

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset + lis. / - väh.	Talousarvio muut. jälkeen	Toteutuma	Poikkeama*
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta:					
Vuosikate	113 380		-82 120	3 562 349,91	-3 644 469,91
Tulorahoituksen korjauserät	0		0	-44 693,73	44 693,73
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-8 689 800	3 470 000	-12 159 800	-4 722 319,92	-7 437 480,08
Rahoitusosuudet inv.menoihin	585 000		585 000	4 800,00	580 200,00
Pys.vast. hyödykk. luov.tulot	200 000	1 477 000	1 677 000	156 910,55	1 520 089,45
Toiminta ja investoinnit, netto	-7 791 420	4 947 000	-9 979 920	-1 042 953,19	-8 936 966,81
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0		0	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	10 000		10 000	187 000,00	-177 000,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaik. lainojen lisäys	9 000 000		9 000 000	0,00	9 000 000,00
Pitkäaik. lainojen vähennys	-1 041 000	866 500	-1 907 500	-1 041 353,57	-866 146,43
Lyhytaik. lainojen muutos	0		0	0,00	0,00
Oman pääoman muutokset	0		0	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muut.	100 000			1 873 407,38	-1 873 407,38
Vaikutus maksuvalmiuteen	277 580	5 813 500	-2 877 420	-23 899,38	-2 853 520,62

* = Talousarvio + talousarviomuutos - toteutuma

7.6. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Määrärahat (1000 €)					Tuloarviot (1000 €)				
	Alkup. talous-arvio	TA:n muu-tokset	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poikke-ama	Alkup. talous-arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen	Toteu-tuma	Poikke-ama
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Keskusvaalilautakunta	16		16	16	0	14		14	15	1
Vaalit	16	0	16	16	0	14		14	15	1
Tarkastuslautakunta	16		16	13	3	0	0	0	0	0
Tilintarkastus	16		16	13	3			0	0	0
Kaupunginhallitus	1 407	0	1 407	1 304	103	40	0	40	101	61
Yleishallinto	1 284		1 284	1 205	79	39		39	99	60
Henkilöstöhallinto	123		123	99	24	1		1	2	1
Einkeinolautakunta	273	0	273	215	58	35		35	36	1
Elinkeinoelämän kehittäminen	273		273	215	58	35		35	36	1
Maaseutulautakunta	488	0	488	498	-10	604	0	604	428	-176
Maataloustoimi	363		363	343	20	147		147	138	-9
Lomatoimi	6		6	-10	16	0		0	0	0
Maa- ja metsätilat	119		119	165	-46	457		457	290	-167
Perusturvalautakunta	33 505	535	34 040	33 427	613	4 429	341	4 770	4 976	206
Hallinto ja huolto	1 057	-28	1 029	927	102	57	4	61	68	7
Ympäristöterveydenhuolto	357		357	340	17	0		0	0	0
Kansanterveysyö	4 552	231	4 783	4 641	142	727	100	827	897	70
Erikoissairaanhoido	11 835	350	12 185	12 585	-400	0		0	0	0
Sosiaalityö	4 217	124	4 341	4 072	269	619	133	752	743	-9
Vanhustyö	10 066	-221	9 845	9 380	465	2 825	100	2 925	3 060	135
Kehitysvammatyö	1 421	79	1 500	1 482	18	201	4	205	208	3
Sivistyslautakunta	13 002	212	13 214	12 861	353	1 202	226	1 428	1 439	12
Sivistystoimen hallinto	289		289	270	19	0		0	0	0
Peruskoulutus	5 915	212	6 127	6 088	39	342	226	568	573	5
Keskiasteen koulutus	996		996	975	21	0		0	11	11
Vapaa sivistystyö	387		387	369	18	93		93	94	1
Kirjastotoimi	519		519	493	26	10		10	11	1
Vapaa-aikatoimi	1 151		1 151	1 110	41	251		251	262	11
Varhaiskasvatus	3 745		3 745	3 556	189	506		506	489	-17
Tekninen lautakunta	8 583	15	8 598	8 156	442	1 600	0	1 600	1 555	-45
Tekninen hallinto	1 377		1 377	1 173	204	32		32	1	-31
Tilahallinto	5 995	15	6 010	5 874	136	1 531		1 531	1 472	-59
Liikennealueet ja yleiset alueet	536		536	453	83	37		37	60	23
Liikelaitokset	0		0	0	0	0		0	2	2
Suojelutoimi	675		675	656	19	0		0	20	20
Ympäristölautakunta	759	0	759	626	133	94	0	94	86	-8
Tietoimi	229		229	189	40	0		0	0	0
Rakennusvalvonta	147		147	141	6	81		81	81	0
Ympäristönsuojelu	117		117	93	24	5		5	1	-4
Yhdyskuntasuunnittelu	266		266	203	63	8		8	4	-4
KÄYTTÖTALOUSOSA YHT.	58 049	762	58 811	57 116	1 695	8 018	567	8 585	8 636	52
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot						25 900		25 900	27 249	-1 349
Valtionosuudet						24 400		24 400	24 761	-361
Korkotulot						8		8	7	1
Muut rahoitustulot						156		156	159	-3
Korkomenot	300		300	122	178					
Muut rahoitusmenot	19		19	12	7					
TULOSLASKELMAOSA YHT.	319	0	319	134	185	50 464	0	50 464	52 176	-1 712

	Määrärahat (1000 €)			Toteu- tuma	Poikke- ama	Tuloarviot (1000 €)			Toteu- tuma	Poikke- ama
	Alkup. talous- arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen			Alkup. talous- arvio	TA:n muut.	TA muut. jälkeen		
INVESTOINTIOSA										
Kaupunginhallitus	180	3 670	3 850	33	3 817	200	1 477	1 677	157	-1 520
Kiinteä omaisuus	80		80	33	47	100	1 477	1 577	157	-1 420
Osakkeet	100	3 670	3 770	0	3 770	100		100	0	-100
Perusturvalautakunta	464	0	464	292	172	0	0	0	0	0
Irtain omaisuus	464		464	292	172					
Tekninen lautakunta	8 032	-200	7 832	4 383	3 449	585	0	585	5	-580
Irtain omaisuus	392		392	158	234			0		0
Talorakennus:	5 115	-50	5 065	2 506	2 559	575	0	575	0	-575
Kiiruun koulu	2 300		2 300	307	1 993	575		575		-575
Joensuun koulu	150		150	1	149					0
Kiinteistöjen ulkomaalauksia	90		90	50	40					0
Monitoimihalli	55		55	28	27					0
Vesikaton korjaus	70		70	3	67					0
Julkisivukorjauksia	50		50	8	42					0
Terveyskeskus, saneeraus	160		160	146	14					0
Terveyskeskuksen keittiö	2 000		2 000	1 848	152					0
Sadevesiviemärintiä	50		50	5	45					0
Palvelutalo Tervaskanto	50	-50	0	0	0					0
Kirjasto	50		50	49	1					0
Metsätie 7 rivitalo	50		50	61	-11					0
Kiinteistöjen muut korjaukset	40		40	0	40					0
Julkinen käyttöomaisuus	2 525	-150	2 375	1 719	656	10	0	10	5	-5
Kaavateiden kestöpäällystys	120		120	127	-7					0
Teiden rakentaminen ja peruskorj.	175		175	24	151					0
Katuvalaistus	300		300	57	243					0
Puistot	30		30	12	18					0
Kevyenliikenteenväylät	350		350	295	55					0
Vanhantien silta	45		45	25	20					0
Jaatilan silta ja tiejärjestelyt	1 300		1 300	1 155	145					0
Tekonurmikenttä	150	-150	0	11	-11					0
Uimarantojen peruskorjaus	10		10	0	10					0
Oinasjärven monitoimikenttä	45		45	13	32	10		10	5	-5
Ympäristölautakunta	14		14	14	0	0		0		0
Irtain omaisuus	14		14	14	0					0
INVESTOINTIOSA YHT.	8 690	3 470	12 160	4 722	7 438	785	1 477	2 262	162	-2 100
RAHOITUSOSA										
Tulorahoituksen korj.erät	0		0	45	-45	0		0		0
Antolainasaam. lisäykset	0		0		0					
Antolainasaam. vähenn.						10		10	187	-177
Pitkäaik. lainojen väh.	1 041	867	1 908	1 041	867					
Pitkäaik. lainojen lisäys						9 000		9 000	0	9 000
Oman pääoman muutokset	0		0		0	0		0		0
Vaikutus maksuvalmiuteen	0		0		0	0		0	1 874	-1 874
RAHOITUSOSA YHT.	1 041	867	1 908	1 086	822	9 010	0	9 010	2 061	6 949
YHTEENSÄ	68 099	5 099	73 198	63 058	10 140	68 277	2 044	70 321	63 035	3 189

8. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA 31.12. (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014	1.1.-31.12.2013
	€	€	€
Toimintatuotot:			
Myyntituotot	1 924 608,39	3 067 330,55	1 753 425,22
Maksutuotot	3 826 193,49	3 657 938,16	3 461 381,95
Tuet ja avustukset	586 537,10	537 960,46	673 926,52
Muut toimintatuotot	2 299 251,60	2 162 040,72	2 114 518,09
Toimintatuotot yht.	8 636 590,58	9 425 269,89	8 003 251,78
Toimintakulut:			
Henkilöstökulut:	-25 469 527,87	-25 543 877,18	-25 840 016,86
<i>Palkat ja palkkiot</i>	-19 429 817,44	-19 445 892,12	-19 723 762,25
<i>Eläkekulut</i>	-4 854 731,86	-4 891 779,47	-4 891 847,92
<i>Muut henkilösivukulut</i>	-1 184 978,57	-1 206 205,59	-1 224 406,69
Palvelujen ostot	-24 006 374,42	-21 974 145,45	-20 943 117,38
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 674 570,46	-3 764 507,06	-3 635 373,30
Avustukset	-3 119 269,75	-3 547 614,76	-3 380 320,08
Muut toimintakulut	-846 228,48	-1 066 261,18	-633 313,54
Toimintakulut yht.	-57 115 970,98	-55 896 405,63	-54 432 141,16
TOIMINTAKATE	-48 479 380,40	-46 471 135,74	-46 428 889,38
Verotulot	27 248 743,09	25 618 140,04	26 036 884,73
Valtionosuudet	24 761 389,00	24 698 216,00	25 003 121,00
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	6 912,24	10 976,60	8 083,53
Muut rahoitustuotot	158 987,31	214 699,96	272 028,49
Korkokulut	-121 787,95	-141 023,53	-124 019,57
Muut rahoituskulut	-12 513,38	-9 780,05	-22 814,24
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	31 598,22	74 872,98	133 278,21
VUOSIKATE	3 562 349,91	3 920 093,28	4 744 394,56
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 444 702,30	-3 605 976,73	-2 229 896,46
TILIKAUDEN TULOS	1 117 647,61	314 116,55	2 514 498,10
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	1 117 647,61	314 116,55	2 514 498,10

Rahoituslaskelma 31.12. (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2015	1.1. - 31.12.2014	1.1. - 31.12.2013
	€	€	€
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	3 562 349,91	3 920 093,28	4 744 394,56
Tulorahoituksen korjauserät	-44 693,73	-96 094,47	-76 834,26
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-4 722 319,92	-6 644 112,02	-5 878 247,42
Rahoitusosuudet investointimenoihin	4 800,00	10 000,00	97 506,00
Pys.vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	156 910,55	264 119,97	171 162,37
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 042 953,19	-2 545 993,24	-942 018,75
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	0,00	-71 391,98	-185 491,88
Antolainasaamisten vähennys	187 000,00	10 000,00	10 000,00
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	4 000 000,00	3 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 041 353,57	-987 736,29	-924 465,83
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	685 596,14	14 506,79	-96 950,49
Vaihto-omaisuuden muutos	-5 815,28	687,03	674,37
Saamisten muutos	1 166 843,61	-1 016 232,47	853 160,64
Korottomien velkojen muutos	26 782,91	-356 375,33	122 405,44
Rahoituksen rahavirta	1 019 053,81	1 593 457,75	2 779 332,25
Rahavarojen muutos	-23 899,38	-952 535,49	1 837 313,50
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	2 602 260,81	2 626 160,19	3 578 695,68
Rahavarat 01.01.	2 626 160,19	3 578 695,68	1 741 382,18
	-23 899,38	-952 535,49	1 837 313,50

TASE

VASTAAVAA	31.12.2015 €	31.12.2014 €	31.12.2013 €
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	64 609 846,99	62 636 246,19	59 714 744,42
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>	149 122,76	151 514,83	117 374,79
Aineettomat oikeudet	149 122,76	151 514,83	112 181,10
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	0,00	5 193,69
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>	54 958 121,45	52 795 128,58	49 820 700,76
Maa- ja vesialueet	6 185 885,90	6 173 197,41	5 309 597,67
Rakennukset	42 395 473,49	41 758 544,41	37 643 337,78
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 983 952,62	4 111 460,98	3 873 986,74
Koneet ja kalusto	469 879,68	283 308,42	139 421,70
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	1 922 929,76	468 617,36	2 854 356,87
<i>III Sijoitukset</i>	9 502 602,78	9 689 602,78	9 776 668,87
Osakkeet ja osuudet	8 788 806,50	8 788 806,50	8 937 264,57
Muut lainasaamiset	586 987,27	773 987,27	783 987,27
Muut saamiset	126 809,01	126 809,01	55 417,03
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	479 807,66	474 712,56	490 191,12
Valtion toimeksiannot	8 270,93	6 498,74	29 636,68
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	471 536,73	468 213,82	460 554,44
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 105 495,26	7 290 422,97	7 227 413,02
<i>I Vaihto-omaisuus</i>	12 444,54	6 629,26	7 316,29
Aineet ja tarvikkeet	12 444,54	6 629,26	7 316,29
<i>II Saamiset</i>	3 490 789,91	4 657 633,52	3 641 401,05
Pitkäaikaiset saamiset	1 831 000,00	1 920 886,00	2 017 372,00
Muut saamiset	1 831 000,00	1 920 886,00	2 017 372,00
Lyhytaikaiset saamiset	1 659 789,91	2 736 747,52	1 624 029,05
Myntisaamiset	1 172 915,06	2 160 009,33	1 079 793,27
Muut saamiset	367 243,58	387 482,38	535 248,43
Siirtosaamiset	119 631,27	189 255,81	8 987,35
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	2 602 260,81	2 626 160,19	3 578 695,68
VASTAAVAA YHTEENSÄ	71 195 149,91	70 401 381,72	67 432 348,56

VASTATTAVAA	31.12.2015 €	31.12.2014 €	31.12.2013 €
A OMA PÄÄOMA	52 681 313,93	51 563 666,32	51 249 549,77
<i>I Peruspääoma</i>	<i>27 946 987,54</i>	<i>27 946 987,54</i>	<i>27 946 987,54</i>
<i>IV Edellisten tilikausien ylijäämä</i>	<i>23 616 678,78</i>	<i>23 302 562,23</i>	<i>20 788 064,13</i>
<i>V Tilikauden yli-/alijäämä</i>	<i>1 117 647,61</i>	<i>314 116,55</i>	<i>2 514 498,10</i>
B TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 524 546,71	833 855,47	834 827,24
Valtion toimeksiannot	13 515,62	48 681,99	61 345,12
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 495 171,13	763 899,60	740 415,27
Muut toimeksiantojen pääomat	15 859,96	21 273,88	33 066,85
C VIERAS PÄÄOMA	16 989 289,27	18 003 859,93	15 347 971,55
<i>I Pitkäaikainen</i>	<i>10 163 018,47</i>	<i>11 262 833,53</i>	<i>8 304 187,11</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 998 965,58	10 052 795,86	6 963 769,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 164 052,89	1 210 037,67	1 340 418,11
<i>II Lyhytaikainen</i>	<i>6 826 270,80</i>	<i>6 741 026,40</i>	<i>7 043 784,44</i>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 053 830,28	910 973,14	838 486,09
Lainat julkisyhteisöiltä	45 984,84	130 380,49	149 250,25
Saadut ennakot	203 091,04	117 139,34	123 499,30
Ostovelat	2 088 208,28	2 110 722,86	2 461 809,79
Muut velat	446 217,20	443 757,59	420 564,59
Siirtovelat	2 988 939,16	3 028 052,98	3 050 174,42
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	71 195 149,91	70 401 381,72	67 432 348,56

Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014	1.1.-31.12.2013
	€	€	€
Toimintatuotot	30 419 195	30 668 240	29 331 716
Toimintakulut	-78 206 003	-76 553 014	-73 197 454
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	3 482	2 439	0
TOIMINTAKATE	-47 783 325	-45 882 334	-43 865 738
Verotulot	27 224 285	25 596 989	26 017 028
Valtionosuudet	27 017 320	27 004 036	25 003 121
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	25 334	44 096	55 172
Muut rahoitustuotot	74 450	123 047	181 472
Korkokulut	-321 101	-337 640	-346 481
Muut rahoituskulut	-28 638	-43 840	-58 698
VUOSIKATE	6 208 326	6 504 353	6 985 876
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 838 508	-5 623 906	-4 049 077
Omistuksen eliminointierot	0	35 807	0
Arvonalentumiset	-2 285	64 476	663
Satunnaiset erät	2 588	107 008	717
Tilikauden tulos	1 370 121	1 087 737	2 938 180
Tilinpäätössiirot	-135 997	-121 945	-125 483
Tilikauden verot	-122 975		
Laskennalliset verot	63 885		
Vähemmistöosuudet	-6 333	-33 426	-24 163
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 168 701	932 365	2 788 534

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA (ulkoiset)

	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2014	1.1.-31.12.2013
	€	€	€
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	6 208 326	6 504 353	6 985 876
Satunnaiset erät	2 588	107 008	717
Tilikauden verot	-122 975		
Tulorahoituksen korjauserät	80 944	70 161	84
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-7 039 025	-12 892 708	-8 911 417
Rahoitusosuudet investointimenoihin	36 247	17 327	109 069
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	189 855	355 791	181 974
Toiminnan ja investointien rahavirta	-644 040	-5 838 070	-1 633 696
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	-58 954	-177 660
Antolainasaamisten vähennykset	187 000	10 000	10 000
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	356 904	8 030 800	4 260 940
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 993 206	-1 921 853	-1 568 370
Lyhytaikaisten lainojen muutos	321 429	-402 291	387 768
Oman pääoman muutokset	-77	-8 402	2 923
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	685 866	20 744	-102 923
Vaihto-omaisuuden muutos	-3 816	24 671	-1 573
Saamisten muutokset	1 381 039	-192 865	-236 381
Korottomien velkojen muutokset	-275 015	-331 651	116 036
Rahoituksen rahavirta	660 122	5 170 196	2 690 758
Rahavarojen muutos	16 082	-667 874	1 057 062
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	6 241 106	6 224 955	6 882 426
Rahavarat 01.01.	6 225 024	6 892 829	5 825 364
	16 082	-667 874	1 057 062

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2015 €	31.12.2014 €	31.12.2013 €
A. PYSYVÄT VASTAAVAT	86 164 277	84 360 537	77 256 335
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>	505 208	509 034	359 963
Aineettomat oikeudet	265 473	272 593	240 363
Muut pitkävaikutteiset menot	231 105	228 103	114 816
Ennakkomaksut	8 630	8 339	4 784
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>	83 005 012	81 095 967	73 998 014
Maa- ja vesialueet	6 962 886	6 950 987	5 997 406
Rakennukset	62 497 870	61 333 275	53 063 577
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8 962 506	9 637 587	9 620 327
Koneet ja kalusto	2 394 302	2 341 841	2 258 974
Muut aineelliset hyödykkeet	29 478	17 426	18 171
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	2 157 969	814 852	3 039 559
<i>III Sijoitukset</i>	2 654 057	2 755 535	2 898 358
Osakkuusyhteisöosuudet	24 704	21 550	0
Muut osakkeet ja osuudet	2 055 917	1 973 550	2 130 095
Muut lainasaamiset	537 372	724 372	734 372
Muut saamiset	36 064	36 064	33 891
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	567 048	607 045	653 702
Valtion toimeksiannot	14 545	26 202	75 813
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	489 407	478 231	470 575
Muut toimeksiantojen varat	63 097	102 612	107 314
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	11 227 657	12 431 059	12 156 672
<i>I Vaihto-omaisuus</i>	496 632	492 816	517 487
Aineet ja tarvikkeet	368 844	348 849	374 688
Keskeneräiset tuotteet	6 230	19 501	10 527
Muu vaihto-omaisuus	121 556	124 436	132 263
Ennakkomaksut	2	29	8
<i>II Saamiset</i>	4 489 498	5 712 875	4 756 752
<i>Pitkäaikaiset saamiset</i>	7 641	96 160	193 505
Muut saamiset	5 174	95 800	193 025
Siirtosaamiset	2 466	360	480
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>	4 481 857	5 616 715	4 563 247
Myyntisaamiset	2 559 860	3 619 566	2 289 783
Lainasaamiset	592 272	768 998	829 730
Laskennalliset verosaamiset	63 885		
Muut saamiset	683 359	683 060	765 962
Siirtosaamiset	582 481	545 091	677 772
<i>III Rahoitusarvopaperit</i>	911 729	854 028	1 029 518
Osakkeet ja osuudet	731 729	532 028	499 518
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	180 000	322 000	530 000
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	5 329 799	5 371 340	5 852 916
VASTAAVAA YHTEENSÄ	97 958 982	97 398 641	90 066 709

VASTATTAVAA	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
	€	€	€
A OMA PÄÄOMA	59 460 381	56 868 366	56 173 161
<i>I</i> Peruspääoma	27 946 988	27 946 984	28 004 159
<i>II</i> Arvonkorotusrahasto	51 885	51 885	51 885
<i>III</i> Muut omat rahastot	2 984 292	2 985 772	2 983 051
<i>IV</i> Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	27 308 516	24 951 359	22 345 533
<i>VI</i> Tilikauden yli-/alijäämä	1 168 701	932 366	2 788 534
B VÄHEMMISTÖOSUDET	170 126	174 481	189 741
C POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	698 986	2 002 523	1 877 575
Poistoero	237 760	1 322 401	1 140 964
Vapaaehtoiset varaukset	461 227	680 121	736 611
D PAKOLLISET VARAUKSET	637 407	510 469	372 936
Eläkevaraukset	4 110	4 110	5 909
Muut pakolliset varaukset	633 297	506 359	367 026
E TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 632 182	986 196	1 012 209
Valtion toimeksiannot	19 879	68 545	107 679
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 532 673	793 378	764 065
Muut toimeksiantojen pääomat	79 630	124 273	140 465
F VIERAS PÄÄOMA	35 359 899	36 856 607	30 441 087
<i>I Pitkäaikainen</i>	23 388 966	24 988 152	18 740 095
<i>Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma</i>	21 903 293	23 574 408	17 416 876
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	19 826 844	19 791 684	15 265 696
Lainat julkisyhteisöiltä	2 074 639	3 780 914	2 149 370
Lainat muilta luotonantajilta	1 810	1 810	1 810
<i>Pitkäaikainen koroton vieras pääoma</i>	1 485 673	1 413 744	1 323 219
Saadut ennakot	9 203	9 203	
Muut velat	1 476 470	1 404 541	1 323 219
<i>II Lyhytaikainen</i>	11 970 933	11 868 455	11 700 993
<i>Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma</i>	2 371 259	1 994 977	2 285 110
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 224 628	1 661 739	2 066 908
Lainat julkisyhteisöiltä	146 631	333 238	218 202
<i>Lyhytaikainen koroton vieras pääoma</i>	9 599 674	9 873 478	9 415 883
Saadut ennakot	257 421	162 132	168 678
Ostovelat	3 083 544	3 188 732	3 228 219
Muut velat	1 100 994	1 095 596	1 078 506
Siirtovelat	5 157 715	5 427 017	4 940 480
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	97 958 982	97 398 641	90 066 709

9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedot on numeroitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti. Mikäli yleisohjeen mukaiseen liitetietoon ei tule mitään tietoja ei kyseistä liitetietoa esitetä. Kaupungilla ei ole ilmoitettavaa seuraavien liitetietojen osalta: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 15a, 17, 18, 24, 27, 29, 31, 34, 35, 38, 39, 41, 42, 43.

1) Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa *Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet*.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Kaupunginviraston toimistotarvikevarasto on merkitty taseeseen FIFO -periaatteen mukaisesti hankintamenoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

9.2. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä.

Tuloslaskelman ja taseen esittämistavan muutos

Yleisohjetta kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta on tarkistettu 2015. Tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen esittämistapaan on tehty tarkennuksia. Tytäryhtiöiden tuloslaskelmiin sisältyneet tilikauden verot ja laskennalliset verot näytetään omilla riveillään tilinpäätössiirtojen jälkeen. Tilikauden verot on aiemman yleisohjeen mukaan merkitty toimintakuluihin. Laskennalliset verosaamiset merkitään uuden tasekaavan mukaan erilliseksi eräksi lainasaamisten jälkeen ja laskennalliset vero-

velat erilliseksi eräksi siirtovelkojen jälkeen. Verosaamiset ja velat on aiemmin kirjattu siirtosaamiseksi ja siirtovelaksi. Rahoituslaskelmassa tilikauden verot esitetään ennen tulo-rahoituksen korjauseriä. Konsernituloslaskelman laskennallisia veroja ei oteta huomioon rahoituslaskelman toiminnan rahavirrassa. Saamisten muutos esitetään ilman laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutoksia. Em. muutoksia ei ole tehty edellisten tilikausien vertailutietoihin.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvo- menetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa *Edellisten tilikausien yli- tai alijäämän* oikaisuksi.

Vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoisia varauksia ei ole jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

9.3. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

8) Toimintatuotot tehtäväalueittain:

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Yleishallinto	277 385	334 426	152 394	209 429
Sosiaali- ja terveyspalvelut	22 285 147	22 580 309	4 976 088	6 099 941
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 180 326	1 548 063	1 439 788	626 232
Yhdyskuntapalvelut	2 907 453	2 832 356	66 260	65 638
Muut palvelut *	2 768 885	3 373 088	2 002 061	2 424 031
*) josta tilojen ym. vuokratuotot			*) 1 244 803	*) 1 489 833
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	30 419 195	30 668 242	8 636 591	9 425 270

9) Verotulojen erittely

	2015	2014
Kunnan tulovero	24 377 951	23 151 971
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 241 783	1 026 442
Kiinteistövero	1 629 009	1 439 727
<i>Verotulot yhteensä</i>	27 248 743	25 618 140

10) Valtionosuuksien erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	25 535 378	25 841 231	25 535 378	25 841 231
<i>Siitä: Verotuloihin perust. valt.os. tasaus</i>	6 561 996	5 167 723	6 561 996	5 167 723
<i>Järjestelmämuutoksen tasaus</i>	1 826 394	273 763	1 826 394	273 763
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valt.os.	-773 989	-1 143 015	-773 989	-1 143 015
Yksikköhintarahojus	2 255 931	2 305 820		
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	27 017 320	27 004 036	24 761 389	24 698 216

11) Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Satunnaiset tuotot				
V-S shp:n vakuutuskorvaus		106 934		
Vuokratrivialojen myynti tytäryhteisölle				
Vahingonkorvaus (Jukolantie)	2 588			
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	2 588	107 008	0	0

12) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

Käyttöomaisuuslaji	Poisto- menetelmä	Poisto- aika (vuotta)
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	Tasapoisto	3
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5
Liikearvo	Tasapoisto	5
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3
Muut	Tasapoisto	3
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	40
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	30
Talousrakennukset	Tasapoisto	20
Vapaa-ajanrakennukset	Tasapoisto	30
Asuinrakennukset	Tasapoisto	40
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	15 %/20 v

Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännöspoisto	20 %/30 v
Viemäriverkko	Menojäännöspoisto	10 %/40 v
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännöspoisto	22 %/10 v
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitos- koneet ja laitteet	Menojäännöspoisto	25 %/20 v
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännöspoisto	20 %/20 v
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäännöspoisto	25 %/10 v
Koneet ja kalusto		
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	5
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5
Sairaala-, terveydenhuolto yms. laitteet	Tasapoisto	5
Atk-laitteet	Tasapoisto	5
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa
---------------------	----------------

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

13) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta vuosina 2014 – 2018:

	TP 2014	TP 2015	Taloussuunnitelma		
			2016	2017	2018
Poistonalaiset investoinnit	5 760 945	4 689 650	9 041 000	11 216 000	6 660 000
Rahoitusosuudet	10 000	4 800	1 228 000	1 775 000	1 000 000
Investointien omahankintameno	5 750 945	4 684 850	7 813 000	9 441 000	5 660 000
Suunnitelman mukaiset poistot	2 273 940	2 444 702	2 804 000	2 601 000	2 725 000
Viiden vuoden keskiarvo:					
Suunnitelman mukaiset poistot		2 569 728			
Poistonalaisten investointien omahankintameno		6 669 959			
Ero		- 4 100 231			
Poikkeama-%		-61 %			

Jos eroa verrataan suunnitelman mukaisiin poistoihin:	-160 %
Jos eroa verrataan investointeihin:	-61 %
Eli sumupoistot ovat investoinneista:	39 %

Selvitys poikkeaman syistä:

Someron kaupunki on hyvästä taloudellisesta tilanteesta johtuen voinut toteuttaa normaalia suurempia investointeja jo useita vuosia. Vuonna 2014 valmistui vanhusten palvelutalo Katajakoti (6,3 milj. euroa) ja vuonna 2015/2016 valmistui terveyskeskuksen keittiö (2,1 milj. euroa).

Vuosina 2015/2016 on rakennettu Jaatilan siltaa, jonka kustannusarvio on 1,3 milj. euroa. Investointiohjelma jatkuu vielä tulevinakin vuosina ja siitä syystä poikkeama -% on suuri. Suurin investointi suunnittelukaudella on Kiiruun koulun uudisrakennus n. 16,5 milj. euroa. Omahankintamenoissa on otettu mukaan em. investoinnin oletetut rahoitusosuudet. Poistoja ei laskelmassa vielä ole huomioitu.

14) Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Eläkevastuu (ky) 1.1.	4 110	5 909		
Lisäykset	0	0		
Vähennykset	0	-1 800		
Eläkevastuu (ky) 31.12.	4 110	4 110	0	0
Potilasvahinkovakuutus (ky) 1.1.	506 359	364 016	0	
Lisäykset	126 938	142 343		
Vähennykset	0	0		
Potilasvahinkovakuutus (ky) 31.12.	633 297	506 359		0
Ateriamaksujen palautus (ky) 1.1.		3 010	0	
Lisäykset		0	0	
Vähennykset		-3 010		
Ateriamaksujen palautus (ky) 31.12.		0	0	0

Pakollisena varauksena on tilinpäätökseen kirjattu V-S sairaanhoitopiirin potilasvakuutuksen vastuuvaraus ja KVTEL:n ulkopuolella olevien eläkkeiden eläkevastuu.

15) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja –tappiot (Tulorahoituksen korjauserät)

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	86 347	109 559	50 229	108 104
Rakennusten myyntivoitot	2 683	14 660	36 118	0
Osakkeiden myyntivoitot	1 695	24 908	0	0
Irtaimiston myyntivoitot	3 980	223	0	0
<i>Myyntivoitot yhteensä</i>	94 706	149 350	86 347	108 104
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	0	0	41 653	0
Rakennusten myyntitappio	41 653	0	0	0
Irtaimiston myyntitappio	0	336	0	0
Osakkeiden myyntitappio	3 370	12 116	0	12 010
<i>Myyntitappiot yhteensä</i>	45 023	12 452	41 653	12 010

16) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kaupunki	
	2015	2014
Osinkotuotot		
Someron Lämpö Oy:ltä	30 358	62 178
Someron Vesihuolto Oy:ltä	45 713	21 098
Muilta	23 382	21 797
Osinkotuotot yhteensä	99 453	105 073
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
V-S sairaanhoitopiiri	6 331	17 923
Lounais-Hämeen ammatillisen koulu-		
tuksen ky	14 687	14 687
Peruspääoman korot yhteensä	21 018	32 610

9.4. Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

19) Arvonkorotukset

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	6 950 987	5 997 406	6 173 197	5 309 598
Arvonkorotukset	0	36 975	0	0
Arvonkorotusten purku	-770	0	0	0
Arvo 31.12.	6 962 886	6 950 987	6 185 886	6 173 197
Rakennukset				
Arvo 1.1.	61 333 275	53 063 577	41 758 544	37 643 338
Arvonkorotusten purku	0	0	0	0
Arvo 31.12.	62 497 870	61 333 275	42 395 473	41 758 544
<i>Arvonkorotukset yhteensä 31.12.</i>	646 222	36 975	0	0

20) Aktivoidut korkomenot (V-S sairaanhoitopiiri)

Aktivoitujen korkomenojen poistamaton osa tase-erässä "Rakennukset" muodostuu seuraavasti:		
	Konserni	
	2015	2014
Aktivoitu tilikaudella	0	0
Aktivoituja korkomenoja poistamatta	186 488	193 460

21) Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet
Poistamaton hankintameno 1.1.	151 515
Lisäykset tilikauden aikana	157 896
Rahoitusosuudet tilikaudella	0
Vähennykset tilikauden aikana	0
Siirrot erien välillä	-57 261
Tilikauden poisto	-103 026
Poistamaton hankintameno 31.12.	149 123

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maksut ja kesk.er. hankinnat
Poistamaton hankintameno 1.1.	6 173 197	41 758 544	4 111 461	283 308	468 617
Lisäykset tilikauden aikana	32 670	2 506 588	1 719 011	306 155	0
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	-4 800	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	-19 982	-92 235	0	0	0
Siirrot erien välillä	0	-197 056	-1 199 995	0	1 454 312
Tilikauden poisto	0	-1 580 368	-641 724	-119 584	0
Poistamaton hankintameno 31.12.	6 185 886	42 395 473	3 983 953	469 879	1 922 929

Kaupunki on saanut perintönä (Lahja Oksanen) neljä kiinteistöä, joiden perukirjaan merkitty arvo on yhteensä 198 460 euroa. Kiinteistöt eivät sisälly tasearvoon.

Maa- ja vesialueiden erittely	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	176 274	156 237	176 274	153 597
Muut maa- ja vesialueet	6 786 611	6 794 750	6 009 612	6 019 600
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	6 962 886	6 950 987	6 185 886	6 173 197

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	Tytäryhteisöt	Ky-osuudet	Muut osakkuudet ja osuudet
Hankintameno 1.1.	2 125 480	4 674 539	1 988 787
Lisäykset	0	0	0
Vähennykset	0	0	0
Siirrot erien välillä	0	0	0
Hankintameno 31.12.	2 125 480	4 674 539	1 988 787

Muut lainasaamiset	Tytäryhteisöt	Muut yhteisöt
Hankintameno 1.1.	49 615	724 372
Lisäykset	0	0
Vähennykset	0	-187 000
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	49 615	537 372

Muut saamiset tytäryhteisöiltä	
Hankintameno 1.1.	126 809
Lisäykset	0
Vähennykset	0
Siirrot erien välillä	0
Hankintameno 31.12.	126 809

22 – 23) Omistukset muissa yhteisöissä

	Kotipaikka	Kaupungin omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta / tappiosta
Tytäryhteisö						
Someron Lämpö Oy	Somero	100 %	100 %	2 859	5 739	86
Someron Vesi- huolto Oy	Somero	99,9 %	99,9 %	4 292	2 804	34
Someron Talkkari Oy	Somero	43,1 %	58,6 %	123	21	13
Ktö Oy Somerasunnot	Somero	100 %	100 %	91	2 773	0
Ktö Oy Jukolantie	Somero	90,59 %	90,59 %	1 117	96	5
Ktö Oy Someron Törmä	Somero	100 %	100 %	21	190	0
Kuntayhtymät						
V-S sairaanhoitopiirin ky	Turku	2,2 %	2,2 %	3 659	7 915	35
V-S erityis- huoltopiirin ky	Paimio	3,01 %	3,01 %	89	610	-35
Forssan seudun hyvinvointiky	Forssa	0,23 %	0,23 %	40	41	1
Lounais-Hämeen amm.koul.ky	Forssa	15,7 %	15,7 %	2 807	493	30
Salon Seudun koulutusky	Salo	1,54 %	1,54 %	287	222	9
Varsinais-Suomen Liitto	Turku	1,83 %	1,83 %	15	25	2

25) Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset

Saamisten erittely	2015		2014	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä Myyntisaamiset Muut saamiset	1 831 000	17 876	1 831 000	73 003
Saamiset kuntayhtymiltä Myyntisaamiset Muut saamiset Siirtosaamiset		11 206 6 331 115 480		15 224 17 923 189 256
Saamiset yhteensä	1 831 000	150 893	1 831 000	295 406

26) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Lyhytaikaiset siirtosaamiset	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	5 300	12 785		
Vakuutuskorvaukset	9 558	2 781		
Kelan korvaus työterveyshuollosta	37 006	59 345		
EU-tuet ja avustukset	135 350	3 503		
Laskutus jäsenkunnilta/ky:iltä	265 902	338 631	115 480	189 256
Valtionosuussaamiset	1 026	4 575		
Muut tulojäämät	128 339	123 471	4 151	
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	582 481	545 091	119 631	189 256

Taseen ulkopuoliset tilit

Someron Säästöpankissa ja Osuuspankissa on avattu koulujen nimellä olevia tilejä. Tileillä on rahaa yhteensä

	2015	2014
Someron Osuuspankki	646	765
Someron Säästöpankki	7 731	8 194
	8 377	8 959

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**28) Oman pääoman erittely**

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Peruspääoma 1.1.	27 947	27 947	27 947	27 947
Lisäykset	0	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Peruspääoma 31.12.	27 947	27 947	27 947	27 947
Arvonkorotusrahasaasto 1.1.	52	52	0	0
Lisäykset	0	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Arvonkorotusrahasaasto 31.12.	52	52	0	0
Muut omat rahastot 1.1.	2 986	2 983	0	0
Lisäykset	0	3	0	0
Vähennykset	-2	0	0	0
Muut omat rahastot 31.12.	2 984	2 986	0	0

Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	25 883	25 034	23 617	23 303
Siirto rahastoon/rahastosta		-83	0	0
Edellisen tilikauden oikaisut		0	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	27 309	24 951	23 617	23 303
Tilikauden ylijäämä 31.12.	1 169	932	1 117	314
<i>Oma pääoma yhteensä (1000 €)</i>	59 460	56 868	52 681	51 564

30) Pitkäaikaiset velat

Erittely veloista, jotka erääntyvät maksettavaksi myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä olevat velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2021 tai sen jälkeen.

Pitkäaikaiset velat		
	2015	2014
Lainat julkisyhteisöiltä	690 900	835 448
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 127 153	5 837 476
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	5 818 053	6 672 924

Valtiokonttori tarkistaa Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti aravalainan vuosimaksua kunkin kalenterivuoden maaliskuun 1. päivästä lukien. Vuosimaksun tarkistus koskee kaikkia niitä lainoja, joiden ensimmäinen vuosimaksu on tullut voimaan 1.3.2000 tai aikaisemmin.

Pitkäaikaisen vuokra-asumisen perusparannuslainat ovat ns. vuosimaksulainoja, joilla ei ole etukäteen määrättyä kiinteää korko- ja lyhennyssuunnitelmaa. Tästä johtuen valtion lainojen lyhennykset on arvioitu.

32) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Muut pakolliset varaukset	4 110	4 110		
Potilasvahinkovakuutusvastuu (ky)	633 297	506 359		
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	637 407	510 469	0	0

33) Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2015		2014	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Vieras pääoma				
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0	119 570	0	139 787
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat		215 957		176 471
<i>Velat yhteensä</i>	0	335 527	0	316 258

36) Muut velat

Muiden pitkäaikaisten velkojen erittely	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Muut velat				
Liittymismaksut (palautuskelpoiset)	1 473 200	1 399 636	0	0
Muut velat	3 270	4 905	0	0
<i>Muut pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	1 476 470	1 404 541	0	0

37) Siirtovelat

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Korkojaksotus	43 626	41 719	22 700	30 361
Lomapalkkajaksotus	4 390 243	4 306 720	2 776 906	2 804 276
Työnantajan vakuutusmaksut	217 453	207 580	188 625	187 610
Muut menoajämät	506 395	870 998	708	5 806
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	5 157 715	5 427 018	2 988 939	3 028 053

9.5. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**40) Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin**

	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Lainat julkisyhteisöiltä	480 294	589 970	0	0
Lainat rahoituslaitoksilta	196 250	103 750	0	0
<i>Annetut kiinnitykset yhteensä</i>	676 544	693 720	0	0

44) Leasingvastuut

Leasingvastuiden yhteismäärä	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	211 822	179 931	0	0
Myöhemmin maksettavat	361 148	290 188	0	0
<i>Leasingvastuut yhteensä</i>	572 970	470 119	0	0

45) Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta: (jäljellä oleva pääoma)	Kaupunki	
	2015	2014
Kiinteistö Oy Somerasunnot	1 850 468	1 969 845
Kiinteistö Oy Someron Törmä	161 840	172 040
Someron Lämpö Oy	4 239 286	3 200 000
<i>Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta yht.</i>	6 251 594	5 341 885

46) Muut vastuusitoumukset

Takaukset (jäljellä oleva pääoma)	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Someron Ratsastajat ry			75 335	82 889
As Oy Someron Aurinkopuisto			445 715	462 324
Someron Vanhaintuki			475 157	493 825
Somero-Seura ry			54 663	59 843
Ktö Oy Malminselkä (V-S erityishuolto.)	8 762	7 525		
<i>Yhteensä</i>	8 762	7 525	1 050 870	1 098 881

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12.

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2015	2014
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	43 745 113	41 736 183
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastoista 31.12.	31 173	28 855

47) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Kaupunki	
	2015	2014
Arvonlisäveron palautusvastuu ⁽¹⁾	4 943 571	5 145 629
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	401 285	445 871

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Konserni	
	2015	2014
Sopimusvastuut 31.12.		
– V-S shp:n potilasvakuutusmaksuvastuu	216 899	215 360
– V-S shp:n kiinnitys vuokraoikeuden vakuudeksi	148	148
– V-S erityishuoltopiirin ky:n vuokravastuut	336 409	189 633
– Salon seudun koulutusky:n vuokravastuut	7 155	8 775
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>560 611</i>	<i>413 916</i>
Johdannaissopimukset (Salon seudun koulutusky)		
– Koronvaihtosopimus		
Jäljellä oleva nimellispääoma	28 875	30 415
Sopimuksen erääntymispäivä 28.8.2034		
Kiinteä korko 1,216 %		
Markkina-arvo	-549	-1 098
Arvonlisäveron palautusvastuut ⁽¹⁾	5 339 084	5 496 321
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu ⁽²⁾	401 285	445 871

- 1) AVL:n 33 §:n mukaan uudisrakentamis- tai perusparantamismenoista vähennyksenä tai palautuksena käsiteltäviin arvonlisäveroon liittyy 1.1.2008 alkaen kymmenen vuoden oikaisuvelvollisuus, mikäli kiinteistön tai sen osan käyttötarkoitus muuttuu palautukseen tai vähennykseen oikeuttamattomaksi.
- 2) Perustamishankkeeseen saatua valtiosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtiosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Vastuu voimassa 15 vuotta.

9.6. Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot**48) Henkilöstön lukumäärä 31.12.2015 toimialoittain**

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2015		2014	
	Vakin.	Määräaik.	Vakin.	Määräaik.
Hallinto- ja taloustoimi	16	2	16	2
Perusturvatoimi	224	73	230	97
Sivistystoimi	178	49	174	57
Tekninen toimi	65	11	66	12
Yhteensä	483	135	486	168
Joista osa-aikaisia	79	21	80	29

Vuoden 2015 alusta varhaiskasvatus siirtyi perusturvalautakunnalta sivistyslautakunnan alaisuuteen. Vuoden 2014 luvut on muutettu vertailukelpoisiksi tältä osin. Varhaiskasvatuksen 85 työntekijää on siirretty perusturvatoimesta sivistystoimeen.

Henkilöstön lukumäärä lasketaan Kunnallisen työmarkkinalaitoksen henkilöstöraporttisuosituksen mukaan. Henkilöstön lukumäärä sisältää kaikki päätoimisessa palvelussuhteessa 31.12. olleet vakinaiset, määräaikaiset ja työllistetyt henkilöt. Määräaikaisiin sisältyvät myös sijaiset.

49) Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	2015	2014
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	25 469 528	25 543 877
Henkilöstökuluja aktivoitu taseeseen (inv.)	33 814	40 580
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	25 503 342	25 584 457

49a) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetty luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilömaksut	2015	2014
Someron Keskusta ry	4 460	4 582
Someron Kokoomus ry	1 568	1 496
Härkätien Kokoomus ry	162	238
Someron Työväenyhdistys ry	3 548	3 809
Someron Vasemmistoliitto ry	146	148
Someron Perussuomalaiset ry	541	754
<i>Yhteensä</i>	10 425	11 027

50) Tilintarkastajan palkkiot

	2015	2014
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	9 612	6 735
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät	124	2 099
<i>Palkkiot yhteensä</i>	9 736	8 834

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tosittelajeista

Päiväkirja

Pääkirja

ALKUS	Alkusaldot	OMAKSM	Ostoreskontran maksu
EXCEL1	Excel-muistiot	OMAKSU	Ostoreskontran maksu
KASSA2	Kassatositteet	OSTOT	Ostolaskut
KOKI	Vuokrareskontra	PALKAT	Palkat
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet	PANKKI	Pankin tiliotteet
LMR	Myyntilaskut/Proe	SISRON	Sisäiset laskut Rondo
MAMAKS	Manuaalimaksut	SISROP	Sis.laskut2 Rondo
MATKAT	Matkalaskut/populus	SOSTYÖ	Sosiaalityö/kp
MRAHA	Määrärahat	VIITES	Viitesuoritukset
MRHYV	HyvityskuititProe		
MUISTI	Muistiot		

10. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Somero, 2. toukokuuta 2016

KAUPUNGINHALLITUS

Kati Fonsell-Laurila
Puheenjohtaja

Tero Pirttilä
I varapuheenjohtaja

Riitta Lehtinen
II varapuheenjohtaja

Ilkka Koivuniemi
jäsen

Jaana Kyyrä
jäsen

Antti Kotti
varajäsen

Markku Mäki-Teeri
jäsen

Kirsti Kurki
varajäsen

Taru Pöri
jäsen

Sami Suikkanen
kaupunginjohtaja

§

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Somerolla, 18. toukokuuta 2016

BDO Audiator Oy
JHTT –yhteisö

Hannu Laurila
JHTT -tilintarkastaja